

SOLA 5
BAPTISTEN

SOLA FIDE
SOLA GRATIA
SOLA SCRIPTURA
SOLUS CHRISTUS
SOLI DEO GLORIA

KENMERKEN VAN EEN GEZONDE GEMEENTE

*werkbboek voor
gemeenteleiders*

Jerry Thuis
Robert Bezemer
Laurens Heijboer
Arjen Stellingwerf

9 Kenmerken van een Gezonde Gemeente

Werkboek voor gemeenteleiders

Jerry Thuis
Robert Bezemer
Laurens Heijboer
Arjen Stellingwerf

9 Kenmerken van een Gezonde Gemeente

Werkboek voor gemeenteleiders

Als afstudeerproject hebben vier studenten van de Christelijke Hogeschool Ede in opdracht van de Sola 5 Baptisten het boek van Mark Dever, *Nine Marks of a Healthy Church*, vertaald naar de Nederlandse context.

In een tijd waarin lang niet iedereen meer overtuigd is van het belang en nut van de kerk wijst Mark Dever op haar grootse missie: de kerk is geroepen de glorie van God te weerspiegelen. Alle reden dus om na te denken over thema's die een gezonde gemeente kenmerken!

Uit het voorwoord van Kees van Kralingen, voorzitter Sola 5 Baptisten:

“We zijn er van overtuigd dat dit materiaal een bijzonder nuttige bijdrage kan leveren aan de bezinning op wat het betekent om op een gezonde manier gemeente te zijn van Jezus Christus in deze tijd. Er zijn al veel modellen voor gemeenteopbouw gepresenteerd. Dit werkstuk wil niet het zoveelste model zijn, maar materiaal bieden tot diepere bezinning aan de hand van de Bijbel op wat een gezonde gemeente is.”

Inhoudsopgave

Voorwoord	5
Inleiding	6
Kenmerk 1 – Bijbelverklarende prediking.....	13
Kenmerk 2 – Een Bijbelse visie op God.....	20
Kenmerk 3 – Het Evangelie	31
Kenmerk 4 – Een Bijbelse visie op bekering.....	37
Kenmerk 5 – Een Bijbelse visie op evangelisatie.....	44
Kenmerk 6 – Een Bijbelse visie op lidmaatschap	54
Kenmerk 7 – Bijbelse tucht	55
Kenmerk 8 – Discipelschap en geestelijke groei.....	56
Kenmerk 9 – Een Bijbelse visie op leiderschap in de gemeente	63
Gebruikte en aanbevolen literatuur per kenmerk	74
Aangehaalde Bijbelteksten per kenmerk.....	79

Voorwoord

Als opdrachtgever voor dit afstudeerproject nemen we het resultaat van dit project door Robert Bezemer, Laurens Heijboer, Jerry Thuis en Arjen Stellingwerf met dankbaarheid en veel genoegen in ontvangst. Nadat Marijn Vlasblom ons in een eerder project enthousiast had gemaakt voor de bediening van de '9 Marks' van Mark Dever, waren we heel erg bemoedigd om te zien dat 4 studenten hun afstudeerproject wilden besteden aan het beschikbaar en toepasbaar maken van dit materiaal voor de Nederlandse situatie. We zijn er namelijk van overtuigd dat dit materiaal een bijzonder nuttige bijdrage kan leveren aan de bezinning op wat het betekent om op een gezonde manier gemeente te zijn van Jezus Christus in deze tijd.

Er zijn al veel modellen voor gemeenteopbouw gepresenteerd. Dit werkstuk wil niet het zoveelste model zijn, maar materiaal bieden tot diepere bezinning aan de hand van de Bijbel op wat een gezonde gemeente is.

De vier auteurs hebben onze verwachtingen overtroffen. Ze hebben zich grondig afgevraagd hoe dergelijk Amerikaans materiaal toepasbaar gemaakt kan worden voor de Nederlandse context. Vervolgens hebben ze deze inzichten verwoord en toegepast in het maken van een - bewust zo gekozen - geparafraseerde vertaling in het Nederlands. We hadden niet verwacht dat nu al reeds 7 van de 9 'marks' op deze manier zijn bewerkt. Uiteraard willen we het project voltooien, maar dit doet niets af aan de waarde van het geleverde werk. Hun enthousiasme en motivatie spatten af van de plezierige contacten die ik met hen had in het afgelopen jaar.

Robert, Laurens, Arjen, Jerry, hartelijk dank voor het uitvoeren van dit project en het mooie en zeer bruikbare resultaat! Gods zegen in het vervolg van jullie bediening na de studie. We zien er naar uit dat jullie werk zal bijdragen aan gezonde gemeenten in Nederland.

Kees van Kralingen,
Voorzitter Sola 5 Baptisten

Inleiding

‘Nine Marks’ voor de Nederlandse context

‘Nine Marks of a Healthy Church’ is een boek¹ over gemeenteopbouw van de Amerikaanse baptistenpredikant Mark Dever². Zijn visie op de gemeente heeft hij sinds 1994 kunnen toepassen als senior pastor van de Capitol Hill Baptist Church in Washington, D.C. In de loop der jaren heeft hij de verantwoording hiervan steeds herschreven met genoemd boek als uiteindelijk resultaat. Tevens is er sinds 2004 een bediening ontstaan, “9Marks: Building Healthy Churches”, die zich richt op toerusting van kerkleiders met betrekking tot gemeenteopbouw.³

Theologisch gezien behoort Mark Dever tot de ‘Reformed Baptists’⁴, een stroming die we in Nederland niet zo goed kennen vanwege de strikte scheiding tussen de protestantse kerken en de evangelische beweging in ons land. Toch is er wel een groeiende belangstelling voor het puritanisme en hedendaagse auteurs die zich daarop oriënteren. Boeken van John Piper, Tim Keller en Don Carson worden door christenen uit verschillende kerkelijke denominaties gewaardeerd. Het ‘reformed-evangelical’ gedachtegoed van deze auteurs voorziet kennelijk in een behoefte.

Met de vertaling van ‘9 Marks’ naar de Nederlandse context is er nu materiaal voorhanden om deze theologische visie te vertalen naar de gemeentepraktijk. In eerste instantie is daarbij gedacht aan evangelische en baptistengemeenten in Nederland en België. Maar net als in Amerika verwachten we dat ook protestantse evangelicalen er hun voordeel mee kunnen doen. In plaats van het in Nederland gangbare woord ‘evangelischen’ worden met de term ‘evangelicalen’ in het buitenland alle christenen aangeduid die zich kunnen vinden in de volgende beginselen:

- het geloof in een Drie-enige God,
- het geloof in de soevereiniteit van God over alle dingen,
- het plaatsvervangend, verzoenend offer van Jezus Christus,
- het voortgaande werk van de Heilige Geest,
- de noodzaak van een persoonlijke bekering,
- de rechtvaardiging door geloof
- het ernst maken met levensheiliging,
- het geloof in de onfeilbaarheid van de Schrift,
- een Bijbelse visie op huwelijk en gezin,
- het belang van de plaatselijke gemeente,
- de prioriteit van zending en evangelisatie.

¹ Mark Dever, *Nine Marks of a Healthy Church*, Crossway Books (2004)

² Zie http://en.wikipedia.org/wiki/Mark_Dever

³ Zie <http://www.9marks.org>

⁴ Bekende Reformed Baptist uit het verleden zijn John Bunyan (1628–1688), vooral bekend vanwege zijn boek ‘de Christenreis’ en Charles Spurgeon (1834–1892) die vanwege zijn vermaarde preken de bijnaam ‘de prins der predikers’ kreeg. Een bekende belijdenis van calvinistische baptisten is de “2nd London Confession”, ook wel de “1689-belijdenis”, die recent in het Nederlands vertaald is (zie www.sola5baptisten.nl).

Juist vanwege het behoudend evangelicale karakter van '9 Marks' hopen en verwachten wij dat dit materiaal breed zijn weg zal vinden in kerkelijk Nederland. In deze inleiding willen we daarvoor een lans breken.

Opbouw van de gemarginaliseerde gemeente

Gemeenteopbouw is de laatste decennia een populair thema in de christelijke gemeente. In het evangelische deel van de Nederlandse kerk hebben voorbeelden als 'Willow Creek Community Church' van Bill Hybels en 'Saddleback Church' van Rick Warren aanstekelijk gewerkt. Ook in Nederland zijn gemeenten ontstaan die gezien worden als succesvol en daardoor voor anderen als voorbeeld fungeren.

Een soortgelijke belangstelling voor gemeenteopbouw is er in de protestantse kerken, de laatste jaren vooral toegespitst op de missionaire kant ervan. Sinds de vorming van de Protestantse Kerk in 2004 staat 'missionair kerk-zijn' hoog in haar vaandel. Andere traditionele kerken tonen eveneens missionair elan door zich bezig te houden met gemeentestichting of gemeenschapsvorming. Over dit onderwerp zijn de laatste jaren een flink aantal boeken verschenen.⁵ Kortom, gemeentestichting, nieuwe vormen van kerk-zijn en de theoretische doordenking van de ecclesiologie (leer over de kerk) staan volop in de belangstelling.

Deze trend is vooral opvallend tegen de achtergrond van de huidige kerkverlating. Alleen al de PKN heeft te kampen met 60.000 vertrekkende leden per jaar. Drs. Wim Dekker heeft in zijn veelbesproken boek *Marginaal en missionair*⁶ gewezen op het gevaar van het ontplooiën van missionaire activiteiten zonder ons eerst diepgaand te hebben bezonnen op de crisis in de kerk. Is de interne secularisatie en geloofscrisis wel voldoende gepeild? Wat geloven we zelf (nog) van het verhaal van de Bijbel? Waar staan we (nog) voor? In hoeverre worden onze levens (nog) bepaald door dat wat we belijden? Indringende vragen die alles te maken hebben met de gezondheid van de kerk. Als we daar een antwoord op hebben, zouden we pas toe moeten komen aan de betekenis van de kerk voor de huidige samenleving.

Weer een model voor gemeenteopbouw?

Juist deze laatste gedachte, over een gemeente die zich bewust is van haar identiteit, sluit aan bij '9 kenmerken van een gezonde gemeente'. Gezien de hoeveelheid aan modellen voor gemeenteopbouw is het een legitieme vraag wat dit model daaraan nog toevoegt? De vraag ligt des te meer voor de hand omdat dit materiaal weer uit Amerika komt. Is daar in Nederland nog belangstelling voor? De overtuiging dat dit werkboek inderdaad iets toevoegt, wordt volgens ons bepaald door de volgende aspecten.

In de eerste plaats gaat het eigenlijk niet om een model maar eerder om principes voor gemeente-zijn. Geen kant en klaar ontwerp maar Bijbelse richtlijnen die om een proces vragen voor de langere termijn; een proces van schaven en schuren.

Vervolgens passen de gekozen principes of kenmerken bij de idee van een robuuste kerk, een gemeente met karakter.⁷ Meerdere recente publicaties geven aan hoe belangrijk een duidelijk omlijnde identiteit is voor zowel de gemeente als haar werfkracht.⁸ Te midden van een postmoderne cultuur, misschien ten dele alweer op zijn retour, leeft bij veel mensen het verlangen naar vaste grond onder de voeten. Waar kunnen we ons in een crisisvolle wereld, waarin zekerheden zomaar kunnen wegvallen, nog op verlaten? Ten aanzien van de PKN schrijft Dekker: "Wil de Protestantse Kerk in Nederland nog toekomst hebben, dan zal ze het namelijk

⁵ Zie de boeken van Stefan Paas, *De werkers van het laatst uur* en samen met Gerrit Noort, Henk de Roest en Sake Stopples het handboek *Als een kerk opnieuw begint*; en verder onder andere *Missionair is mogelijk* van Jurjen de Groot, Niels de Jong en Arjan Markus; *Veelkleurig verlangen* van René Erwich; *Kerk voor de buurt* van René van Loon, *Anders verder. Missionair kerk-zijn in een dynamische samenleving* van René de Reuver; *Een kerk die prikkelt* en *Een kerk die verrast* van Graham Tomlin; *Grensverleggend, hoe de kerk opnieuw missionair kan zijn* van Matthijs Vlaardingerbroek.

⁶ Drs. Wim Dekker, *Marginaal en missionair. Kleine theologie voor een krimpende kerk*, Boekencentrum (2011).

⁷ Deze omschrijvingen zijn afkomstig van een tweetal boeken; *Een robuuste kerk*, Stanley Hauerwas, Zoetermeer (2010) en *Een kerk met karakter; tijd voor heroriëntatie*, Gerben Heitink, Kampen (2007).

⁸ Naast de bij noot 1 en 2 genoemde boeken valt te denken aan *Stad op een berg* van James Kennedy, Boekencentrum (2010). In het meer praktische *Handboek gezonde gemeente* van Robert Warren, Ekklesia (2008) wordt benadrukt dat bezieling belangrijker is dan groei.

niet moeten hebben van een landelijk sterk georganiseerde kerk, maar van vitale gemeenten, die in woord en daad, in spirituele praxis en dienstbetoon duidelijk maken wat gemeente-van-Christus-zijn vandaag inhoudt. Een vage identiteit en een weinig betrokken klimaat betekenen op termijn het einde.”⁹ Welnu, ‘9 kenmerken van een gezonde gemeente’ is allesbehalve vaag over haar identiteit. Het wil eerst en vooral een Bijbels fundament leggen voor de opbouw van de gemeente. Daarin worden uiteraard keuzes gemaakt vanuit een bepaalde theologische overtuiging.

Tenslotte richten we ons met dit werkboek op een specifieke doelgroep. Evangelische en baptistengemeenten zullen ermee uit de voeten kunnen vanwege de sterke oriëntatie op de Bijbel en de visie op de gemeente. Tegelijk verwachten we dat reformatorische kerken zich ook in de kenmerken kunnen vinden.

Populaire modellen voor gemeenteopbouw

Hierboven noemden we al de invloed van voorbeelden en materiaal van Willow Creek en Doelgerichte gemeente. Zij zijn geslaagde exponenten van de gemeentegroei-beweging (GGB)¹⁰ die in de jaren vijftig van de vorige eeuw in Amerika begon met mannen als Donald McGavran en C. Peter Wagner. In Europa wordt de term ‘gemeentegroei’ doorgaans vertaald met ‘gemeenteopbouw’, wellicht omdat de kerk in dit postchristelijk continent juist dramatisch geslonken is. Toch blijven veel modellen voor gemeenteopbouw gericht op kwantitatieve groei. De gemeentegroei-beweging heeft een aantal positief te waarderen elementen. Te denken valt aan de nadruk op het bereiken van de naaste met het Evangelie, het inschakelen van alle leden van de gemeente hierbij, het nadenken over de leefwereld van hen die we willen bereiken en het vormgeven van erediensten waarbij over de invulling bewust is nagedacht. Met programma’s als ‘doelgericht leven’ kan een bepaalde visie op de christen en het functioneren van de gemeente gemeentebreed neergezet worden. Natuurlijk kunnen programma’s het werk van de Geest niet vervangen, maar het zijn wel middelen waardoor de Geest kan werken.

Tegelijk wordt er kritiek geuit op deze beweging vanwege het pragmatisme en het hoge managementgehalte.¹¹ Gemeenteopbouw draagt in deze optiek teveel het karakter van de maakbaarheid van de christelijke gemeente. In de praktijk gaat het succes van de ene gemeente bovendien vaak ten koste van een andere. Zo raken kleinere gemeenten gefrustreerd doordat zij niet in staat zijn om eenzelfde hoeveelheid interessante programma’s te leveren. Of een succesvolle gemeente zuigt bestaande kerken in haar omgeving leeg; een probleem wat zich in Amerika ook voordoet en daar ‘the circulation of the saints’ genoemd wordt (het ‘rondpompen’ van de heiligen). De megakerken groeien vaak voor een belangrijk deel doordat ontevreden gelovigen hun kleinere gemeenten verlaten. Als consumerende gelovigen kiezen zij bij voorkeur voor een grotere, meer opwindende gemeente.

De gemeentegroei-beweging heeft voor haar methodiek bepaalde ideeën uit het bedrijfsleven gehaald en hoewel bepaalde negatieve gevolgen ervan niet de bedoeling zijn, blijven deze ideeën vanwege hun seculiere karakter botsen met Bijbelse principes. In het licht van de Bijbel moeten we daarom bij deze ontwikkeling een aantal vragen stellen. Is ons succes als kerk af te meten aan het aantal bezoekers op de zondagmorgen? Moeten kerken elkaar als concurrenten beschouwen? Wordt de rol van de voorganger niet teveel vereenzelvigd met die van een goede bedrijfsleider? Raakt het Evangelie niet teveel mensgecentreerd als we ons als gemeente vooral richten op wat mensen verlangen en wat werkt om aan hun behoefte te voldoen? Worden Bijbelse noties als ‘zonde en genade’ niet verkwanseld in een poging om relevant te zijn? Is de

⁹ Drs. Wim Dekker, *Marginaal en missionair*, p. 136.

¹⁰ In het Engels bekend als de Church Growth Movement.

¹¹ Voor een kritische bespreking van de GGB zie o.a. een tweetal artikelen op de site van de George Whitefield Stichting: Pittige vragen voor de evangelische beweging: over de Gemeente-Groei-beweging (ds. M.B.Gorsira), http://www.whitefield.nl/index.php?option=com_content&task=view&id=44 en Plussen en minnen van de gemeentegroei-beweging (N.P. Anderson), http://www.whitefield.nl/index.php?Itemid=54&id=171&option=com_content&task=view

dragende kracht van een gemeente haar visie en methoden van de wereld of de genade van God? Omdat we heilig geloven in dat laatste, stellen we voor om een andere weg te gaan.

Een andere weg

Het gaat niet om makkelijke kritiek vanaf de zijlijn. Waar we met dit werkboek toe willen aanzetten, is een vorm van gemeenteopbouw waarbij de principes van de Bijbel centraal staan. Vandaar dat in de meeste kenmerken het woord 'Bijbels' te vinden is. Daarmee kwalificeren we andere modellen niet per definitie als on-Bijbels, maar benadrukken we het belang van een Bijbels fundament voor gemeenteopbouw.

In een cultuur als de onze waarin het christendom voor velen echt 'uit de tijd' is, moeten we als christenen onze zeggingskracht niet zoeken in aansluiting met de wereld, maar in het anders-zijn. Niet in een conservatieve zin, waarbij we al het oude willen behouden om maar 'behoudend' te zijn. Onze identiteit ligt niet in het anders-zijn op zichzelf, maar in het *van* een Ander zijn, waardoor we behoren tot een totaal andere wereld. Zonder dat we daar bewust naar zoeken, vormen we zo een contrastgemeenschap¹² die door haar leven getuigt. De historicus James Kennedy spreekt in dit verband over 'een doperse wending' waardoor "de kerk in haar rol als onderscheiden gemeenschap meer aandacht krijgt dan de rol van de kerk in de maatschappij en de politiek."¹³

Zo'n contrasterende gemeenschap is goed voor kerk en maatschappij. Voor de kerk zelf, want veel christenen zijn nauwelijks te onderscheiden van de rest van de samenleving. En voor de wereld: "Het gaat om het bieden van een voorbeeld van een menselijke samenleving die beter en hoopvoller is dan de wereld waarin wij leven."¹⁴ We hebben een kerk nodig die durft te staan voor wat zij gelooft, die tegenwicht durft te bieden aan de goden van deze tijd.¹⁵ Tegelijk moet deze gemeenschap met een duidelijk identiteit wel *in* de wereld staan. "Als er alleen maar een hechte gemeenschap is, die nalaat om banden aan te gaan met mensen van buiten en geen deel uitmaakt van netwerken in de samenleving, kan die gemeenschap ook geen stad op een berg zijn. Je kunt niet goed een contrasterende gemeenschap zijn wanneer je de deuren en ramen stevig sluit om te kunnen overwinteren op Nova Zembla."¹⁶

Om als gemeente een tegencultuur te vormen is het leven naar Bijbelse maatstaven onontbeerlijk. Jezus' woorden in de Bergrede verwijzen naar die levensstijl: *"U bent het zout van de aarde; maar als het zout zijn smaak verloren heeft, waarmee zal het gezouten worden? Het deugt nergens meer voor dan om weggeworpen en door de mensen vertrappt te worden. U bent het licht van de wereld. Een stad die boven op een berg ligt, kan niet verborgen zijn."* (Mt. 5:13-14). Daarom moeten we voor gemeenteopbouw, net als voor het christelijke leven, terug naar de eenvoud van de Bijbelse beginselen.

In '9 kenmerken van een gezonde gemeente' gaat het dus niet om een model in de eigenlijke zin van het woord. Het is geen methode waarvoor je als voorganger of leidinggevende eerst weer een cursus moet volgen. De 9 kenmerken hoeven evenmin per se in een beleidsplan opgenomen te worden. Het zijn principes die vragen om toepassing in de praktijk van het gemeentelven. Tegelijk is dat helemaal niet zo eenvoudig; het vraagt om trouw en volharding, ook als het anders gaat dan we zouden willen. In een maatschappij die gericht is op snelle resultaten bij een minimum aan inspanning, is dat een moeilijke les. In '9 kenmerken' kiezen we niet voor de brede weg van het pragmatisme, maar voor de smalle weg van gehoorzaamheid aan Gods Woord. Niet omdat wij het beter willen weten dan een ander, maar omdat we geloven dat Bijbelse principes in dit opzicht nog onveranderd gelden. Niet dat wat werkt is goed, maar dat wat goed is, werkt.

¹² James Kennedy verwijst in zijn boek *Stad op een berg* bij dit begrip naar Philip D. Kenneson, *Beyond Sectarianism: Re-Imagining Church & World (Christian Mission & Modern Culture)*, Trinity Press Int'l (1999).

¹³ James Kennedy, *Stad op een berg, De publieke rol van protestantse kerken*, Boekencentrum (2010), p. 128.

¹⁴ James Kennedy, *Stad op een berg*, p. 135.

¹⁵ James Kennedy, *Stad op een berg*, p. 128. Zie ook Gerben Heitink, *Een kerk met karakter*.

¹⁶ James Kennedy, *Stad op een berg*, p. 137.

Het 'New Calvinism'

Nu zullen meer boeken over gemeenteopbouw aangeven dat de Bijbel hun primaire inspiratiebron is. Een vervolgvraag is daarom door welke theologische bril de Bijbel wordt gelezen. "Elk opbouwmodel herbergt in de kern een kerkleer, een visie op de gemeente, waarin veel beslissingen al genomen zijn, zonder dat men zich dit meestal bewust is."¹⁷ In het geval van dit werkboek is juist wel bewust voor een theologische visie gekozen. Deze heeft niet alleen invloed op de manier waarop de gemeente wordt gezien, maar is bepalend voor alle negen kenmerken.

De keuze voor een theologische achtergrond was met het oorspronkelijke boek 'Nine Marks of a Healthy Church' al gegeven. Mark Dever staat bekend als een reformed-baptist. Hij is samen met Ligon Duncan, Albert Mohler en C.J. Mahaney de initiatiefnemer van de T4G-conferenties.¹⁸ Dat staat voor 'Together for the Gospel', een Amerikaanse coalitie tussen diverse kerken die zich herkennen in een reformatische visie op het Evangelie. Deze conferenties zijn één van de uitingen van een beweging onder Amerikaanse christenen die bekend staat als het 'New Calvinism'.¹⁹ Het nieuwe calvinisme²⁰ is een beweging van meer conservatieve (wat niet wil zeggen ouderwetse, maar: niet-liberale) jongere christenen die de basics van het 16e eeuwse Calvinisme relevant willen maken voor vandaag. De Amerikaanse predikant John Piper²¹ wordt wel gezien als de geestelijk vader van deze beweging.²² In Nederland sympathiseren de Sola 5 baptisten met het gedachtegoed van het New Calvinism.

Sola 5 baptisten

De aanleiding voor deze vertaling van '9 Marks' voor de Nederlandse context is het contact dat een viertal CHE-studenten hadden met leden van de Sola 5 Baptisten. De Sola 5 Baptisten vormen een groep voorgangers en leidinggevendenden uit baptistengemeenten die elkaar gevonden hebben in een gezamenlijke passie voor de principes van de Reformatie. De naam is een verwijzing naar de 5 sola's van de Reformatie: *Sola Scriptura*, *Sola Gratia*, *Sola Fide*, *Solus Christus* en *Soli Deo Gloria*. Zoals in de Reformatie de Bijbel werd herontdekt en leidend werd geacht voor het functioneren van de gemeente, willen de Sola 5 baptisten dit leidprincipe voor haar achterban opnieuw doordenken en onder de aandacht brengen. Net als in de Reformatie ligt daarbij het hoofdaccent op de prediking, maar men wil ook pastoraat, evangelisatie, zending, diaconaat enz. vanuit het perspectief van de sola's belichten ten behoeve van de huidige gemeentepraktijk. Deze uitgangspunten sluiten naadloos aan bij de negen kenmerken zoals in dit werkboek beschreven.

Waarom 9 kenmerken?

De vraag naar de selectie van de negen kenmerken ligt voor de hand en is regelmatig aan Mark Dever gesteld. Waarom negen en waarom speciaal deze negen? Hij beantwoordt deze vraag heel nuchter in '9 Marks'. "Deze 9 kenmerken zijn zeker niet de enige eigenschappen van een gezonde gemeente. Ze zijn niet per se de belangrijkste zaken die over de kerk gezegd kunnen worden. Zo komen de onderwerpen doop en avondmaal nauwelijks aan de orde, terwijl het toch essentiële aspecten zijn van een Bijbelse gemeente, bevolen door Christus zelf. Dit boek biedt geen complete ecclesiologie. Het probeert in plaats daarvan de aandacht te vestigen op een aantal cruciale aspecten van een gezonde gemeente die tegenwoordig zeldzaam zijn geworden."²³

¹⁷ Dr. René Erwich, geciteerd in Soteria nr. 4, 2005, p. 3

¹⁸ Zie <http://t4g.org>

¹⁹ Zie het artikel op wikipedia: http://en.wikipedia.org/wiki/New_Calvinism en een artikel in het magazine 'Time' uit 2009 waarin het New Calvinism gerekend wordt onder de "10 Ideas Changing the World Right Now": "[The New Calvinism](#)".

²⁰ Niet te verwarren met het neocalvinisme, een gereformeerde stroming in ons land rond de voorlaatste eeuwwisseling waaraan de namen van o.a. Herman Bavinck en Abraham Kuyper verbonden zijn.

²¹ Zie voor online preken, artikelen en boeken zijn website www.desiringgod.org.

²² Collin Hansen, *Young, Restless, Reformed: A Journalist's Journey with the New Calvinists*, Crossway Books (2008), p. 29.

²³ Mark Dever, *Nine Marks of a Healthy Church*, p. 39.

Dever gelooft niet in de perfecte gemeente, maar vindt wel dat gemeenten ernaar moeten streven gezond te zijn. Daarvoor heeft hij '9 Marks' geschreven.

Vanwege de inmiddels internationale bekendheid van '9 Marks' is voor de Nederlandse vertaling bewust aangesloten bij het bestaande concept. De negen kenmerken zijn daarmee gehandhaafd, maar ze zijn vanwege de Amerikaanse setting van '9 Marks' wel met de nodige vrijheid naar de Nederlandse situatie vertaald. De vertaling houdt daarmee het midden tussen een letterlijke overzetting en een parafrase van het origineel. Bij een paar kenmerken zijn onderwerpen toegevoegd die we van belang achten voor de Nederlandse context.²⁴ Zo is een paragraaf over het volk Israël toegevoegd bij kenmerk 2, een Bijbelse visie op God. Kenmerk 5, een Bijbelse visie op evangelisatie, is aangevuld met een gedeelte over missionair gemeente-zijn. Bij alle kenmerken zijn in de Nederlandse versie ook gespreksvragen opgenomen om de gedachtevorming en het gesprek te stimuleren.

De gemeente, een weerspiegeling van Gods glorie

Mark Dever gaat in '9 Marks' uit van een hoge visie op de kerk. Hij noemt de plaatselijke, christelijke gemeente een weerspiegeling van Gods glorie. Zowel individuele gelovigen als de gemeente in haar geheel is in deze wereld een getuige van Christus, die het Beeld van God is (2 Kor. 4:4). Daarom is het belangrijk dat de gemeente bestaat uit wedergeboren christenen.

De Nederlandse Geloofsbelijdenis, in 1561 geschreven door Guido de Brès, omschrijft de kerk zo: "Wij geloven en belijden één katholieke of algemene kerk. Zij is een heilige vergadering van de ware gelovigen, die al hun heil verwachten van Jezus Christus, gewassen zijn door zijn bloed, geheiligd en verzegeld door de Heilige Geest."²⁵

Kijken wij zo naar de gemeente, als een heilige vergadering? We kunnen ons soms druk maken over allerlei zaken in de kerk die niet gaan zoals wij wensen. Hoe terecht onze kritiek ook kan zijn; we moeten oppassen dat het zicht op het unieke van de christelijke gemeente niet wordt weggenomen door ontevredenheid.

In 1 Korinthe 12 zien we dat de gemeente het werk is van een Drie-enige God. De Vader heeft ons met zorg geselecteerd en geplaatst in het Lichaam; *"Maar nu heeft God de leden, elk van hen afzonderlijk, in het lichaam een plaats gegeven zoals Hij gewild heeft."* (1 Kor. 12:18). We zijn van één Geest doordrenkt tot een geestelijke eenheid met Jezus als Hoofd; *"Ook wij allen immers zijn door één Geest tot één lichaam gedoopt..."* (1 Kor. 12:13). En we zijn met elkaar als leden van één lichaam verbonden; *"Samen bent u namelijk het lichaam van Christus, en ieder afzonderlijk Zijn leden."* (1 Kor. 12:27).

Het is in onze tijd belangrijk om te beklemtonen dat we niet op ons eentje kunnen geloven. We vormen samen een Lichaam, de gemeente. Samen is zij meer dan de som der delen. Ons lidmaatschap is duur betaald met het bloed van Christus, *"Vrijgekocht met het kostbaar bloed van Christus, als van een smetteloos en onbevlekt Lam."* (1 Pt. 1:19).

De apostel Paulus had een positieve kijk op de plaatselijke gemeente. Toen hij afscheid nam van de oudsten van Efeze verwees hij naar deze gemeente als *"de gemeente van God, die Hij verkregen heeft door Zijn eigen bloed."* (Hd. 20:28). Ergens anders noemt hij de roeping van de heidenen een geheim dat door de Geest geopenbaard is aan apostelen en profeten, *"namelijk dat de heidenen mede-erfgenamen zijn en tot hetzelfde lichaam behoren en mededeelgenoten zijn van Zijn belofte in Christus, door het Evangelie."* (Ef. 3:6). In Christus zijn Jood en heiden één geworden, zodat de gemeente nu bestaat uit Jood en heiden. *"Zo bent u dan niet meer vreemdelingen en bijwoners, maar medeburgers van de heiligen en huisgenoten van God, gebouwd op het fundament van de apostelen en profeten, waarvan Jezus Christus Zelf de hoeksteen is, en op Wie het hele gebouw, goed samengevoegd, verrijst tot een heilige tempel in de Heere; op Wie ook u mede gebouwd wordt tot een woning van God, in de Geest."* (Ef. 2:19-22). De gemeente is geen

²⁴ Voor een uitgebreide verantwoording hiervan, zie het verantwoordingsdocument op de website van de Sola 5 baptisten, www.sola5baptisten.nl.

²⁵ Nederlandse Geloofsbelijdenis, artikel 27.

menselijke uitvinding; zij is door God geroepen en bij elkaar gebracht. Daar deel van uitmaken is een ongekend voorrecht!

Tegelijk geldt ook voor de gemeente: adeldom verplicht! Als het goed is, is zij aan haar getuigenis te herkennen. Zij wil de heerlijkheid van God weerspiegelen; door te leven voor Hem, in een leven van heiliging, onderlinge eenheid en liefde. Daarom volgt ze voor het gemeenteleven het patroon dat God ons leert in zijn Woord.

Een tiende kenmerk?

Als er één kenmerk is wat als tiende toegevoegd zou moeten worden, dan is het wel de liefde. Of eigenlijk is dit het eerste kenmerk. Paulus zegt dat hij zonder liefde niets zou zijn en datzelfde geldt ook de gemeente. Vlak voor zijn sterven gaf Jezus zijn discipelen het liefdegebod. *“Een nieuw gebod geef Ik u, namelijk dat u elkaar liefhebt; zoals Ik u liefgehad heb, moet u ook elkaar liefhebben. Hierdoor zullen allen inzien dat u Mijn discipelen bent: als u liefde onder elkaar hebt.”* (Joh. 13:34-35). Misschien vergeten we dit zo makkelijk als *het* onderscheidende kenmerk van de gemeente, omdat we er in de praktijk zoveel moeite mee hebben. Misschien komt het om die reden ook weinig voor in lijstjes met kenmerken of doelen voor gemeenteopbouw. Toch kunnen en willen we niet om dit uitdrukkelijke gebod van Christus heen (1 Joh. 3:23). Daarom willen we hierbij onderstrepen dat het principe van de christelijke liefde alle andere kenmerken moet karakteriseren. De liefde is immers de band van de volmaaktheid (Kol. 3:14)? Het doel van de negen kenmerken is ook niet anders dan wat de apostel Paulus bad voor de gemeente van Efeze: *“dat wij, door ons in liefde aan de waarheid te houden, in alles toe zouden groeien naar Hem Die het Hoofd is, namelijk Christus. Van Hem uit wordt het hele lichaam samengevoegd en bijeengehouden door elke band die ondersteuning geeft, overeenkomstig de mate waarin ieder deel werkzaam is. Zo verkrijgt het lichaam zijn groei, tot opbouw van zichzelf in de liefde.”* (Ef. 4:15-16).

Kenmerk 1 – Bijbelverklarende prediking

Inleiding – de prediking als 1^e kenmerk

Onder christenen is de zondagse preek – of de voorganger – nogal eens onderwerp van gesprek. Of we nu lid zijn van een protestantse kerk of deel uitmaken van een evangelische gemeente; de beoordeling ‘of het wel of geen goede dienst was’ wordt vaak afgemeten aan de preek. De parkeergelegenheid bij het kerkgebouw, de functionaliteit en comfort van het gebouw, de sociale populatie, de kinderopvang en de muziek zijn allemaal zaken die meespelen bij de beoordeling of een kerk ‘goed’ is. Maar doorslaggevend is de preek. Als die goed is – ons het gevoel geeft dat we er de week mee in kunnen – dan accepteren we op andere gebieden wel wat minpuntjes. Andersom, is de rest allemaal goed maar ervaren we de preek als onbevredigend, dan valt ons totaaloordeel toch negatief uit. Niet verwonderlijk dat de prediking op nummer één staat van de negen kenmerken van een gezonde gemeente.

Er zijn meer redenen om prediking hoge prioriteit te geven. In 2011 maakte het boek *Marginaal en missionair*¹ in kerkelijk Nederland veel reacties los. Drs. Wim Dekker stelt daarin dat de kerk in Nederland in een crisis verkeert; ze weet nauwelijks nog waarvoor ze staat. Interne secularisatie holt de kerk uit en goedbedoelde pogingen om de wereld te ontmoeten, hebben geleid tot een steeds verdere aanpassing van de kerk aan de wereld. Op de vraag wat de kerk nu te doen staat, noemt Dekker een diepgaande bezinning op de preek. “De nood der kerk is de nood der prediking.”² Dekker stelt als oplossing van de door hem gesignaleerde crisis een oude weg voor. “Ooit lag de kracht van het protestantisme in de verkondiging van het Woord. Dat was het nieuwe van de Reformatie en daar had men ook een heel verhaal bij. De God van de Bijbel is een sprekende God en het centrale van geloven is het horen van Zijn stem. In de prediking komt de levende God zelf aan het Woord en door Zijn levenscheppende Woord worden doden opgewekt. Dit is een zeer hoge inzet rond de preek, maar deze inzet heeft heel sterke Bijbelse papieren, hangt samen met het wezen van de Bijbelse God: niet een vaag mysterie, maar een sprekende Persoon.”³

Door de gemeenschappelijk band met de Reformatie delen het ‘New Calvinism’ en de gereformeerde traditie in Nederland deze hoge waardering van de prediking.⁴ Het *Sola Scriptura* (alleen door de Schrift, de Bijbel), één van de vijf sola’s van de Reformatie, is binnen het protestantisme altijd een belangrijk uitgangspunt geweest en de reden voor de vooraanstaande plaats van de prediking. Tegenover de Rooms-Katholieke Kerk, waar het heil wordt bemiddeld door de sacramenten, heeft de Reformatie benadrukt dat ‘de bediening der verzoening’ plaats vindt door het spreken namens Christus (2 Kor. 5:20).

¹ Drs. Wim Dekker, *Marginaal en missionair. Kleine theologie voor een krimpende kerk*, Boekencentrum (2011).

² Drs. Dekker: Kerk in Nederland verkeert in crisis, 22-04-2011, Klaas van der Zwaag in het RD. Zie <http://www.refdag.nl/kerklein/kerknieuws/drs-dekker-kerk-in-nederland-verkeert-in-crisis-1-547880>

³ Geschreven door Wim Dekker op theoblogie.nl onder de titel “Voortgezet gesprek” n.a.v. de reacties op zijn boek, 9 augustus 2011. Zie <http://theoblogienet.wordpress.com/2011/08/09/voortgezet-gesprek-door-wim-dekker/>

⁴ Drs. Paul Waterval, *Wat is ‘expository preaching’?*, zie <http://www.passievoorpreken.nl/index.tpl?rubriek=3&artikel=5>

Dekker: “In het protestantisme dient de preek de oorspronkelijke centrale plaats terug te krijgen, namelijk als van vitaal belang voor de heilsbemiddeling. *In de preek moet de levende God weer tot de mensen spreken.*”⁵ Hiermee zitten we bij de kern van wat we verstaan onder *Bijbelverklarende prediking*, het onderwerp van dit eerste hoofdstuk.

Wat is Bijbelverklarende prediking?

Het eerste kenmerk van een gezonde gemeente is dus *Bijbelverklarende prediking*.⁶ Het is niet alleen het eerste, het is verreweg het belangrijkste kenmerk van allemaal! Alle andere kenmerken van een gezonde gemeente vloeien voort uit het aan het woord laten van het Woord. Als je de andere acht kenmerken in praktijk brengt maar deze eerste over het hoofd ziet, zullen ze geen van allen standhouden. Ze ontspreken vroeg of laat als ze niet gevoed worden door het Woord van God en daaruit geen voortdurende aansporing en correctie ontvangen. Maar als je door prediking prioriteit geeft aan het Woord, dan is het meest belangrijke aspect van het kerkelijk leven op orde en geestelijke groei is verzekerd, want God heeft de belofte gedaan met zijn Geest door zijn Woord te werken. (zie Jes. 55:10-11).⁷ Daarom, mocht je maar één hoofdstuk van dit boek willen lezen, dan heb je hierbij het goede te pakken! En ook als je het hele boek wilt lezen, dit kenmerk is de beste start. Het helpt je te begrijpen waar voorgangers prioriteit aan moeten geven en wat gemeenten van hen mogen verwachten. De voornaamste taak van een voorganger is *Bijbelverklarend preken*.

Wat verstaan we onder *Bijbelverklarende prediking*? Zoals de term zelf al aangeeft, gaat het om prediking waarin de Bijbel wordt verklaard of uitgelegd. Toch is een nadere omschrijving nodig om duidelijk te maken waar deze vorm van preken voor staat. Verreweg de meeste voorgangers zullen immers aangeven dat hun prediking gericht is op het communiceren van de Bijbelse boodschap. Binnen de Angelsaksische wereld gaat het echter om een duidelijk omschreven preekmethode, afgebakend van andere vormen van prediking. “Een preek die een Bijbels principe getrouw weergeeft is in de breedste zin ‘verklarend’, maar de technische definitie van Bijbelverklarende prediking vereist dat de Bijbelse boodschap wordt weergegeven door van een afgebakend tekstgedeelte hoofd- en subgedachten te ontleen die het denkbeeld van de auteur weergeven, overeenkomen met het doel van de tekst en toegepast worden op het leven van de hoorders.”⁸ In de definitie van Mark Dever: *Bijbelverklarende prediking kiest voor de hoofdgedachte van de preek de hoofdgedachte van een bepaald tekstgedeelte*.

Vaak wordt een bepaald Bijbelboek (of gedeelte daaruit) gekozen om een preken-serie over te houden. Bij de keuze voor een Bijbelboek kunnen diverse factoren een rol spelen. Zo is het goed om te zorgen voor afwisseling tussen Oude en Nieuwe Testament. Hoofdzaak is het *Sola Scriptura* principe; de hele Bijbel is Gods Woord en in principe relevant voor de kerk van alle tijden en alle plaatsen. Bijbelverklarend preken hoeft overigens niet per se te leiden tot een preken-serie. Als er maar recht gedaan wordt aan het verklarende principe; het punt wat in een bepaald tekstgedeelte gemaakt wordt, is ook het punt wat in de preek gemaakt wordt. Dat principe geldt voor elke afzonderlijke preek.

Bijbelverklarende prediking wordt wel eens verward met een vers voor vers verklaring, een soort mondeling Bijbelcommentaar. Die vorm kan de hoofdgedachte van een hele perikoop juist weleens over het hoofd zien en is dus niet typerend voor een Bijbelverklarende prediking. Verklarende prediking gaat niet zozeer over *hoe* het gezegd wordt, maar hoe we beslissen *wat* we zeggen. Het wordt niet gekenmerkt door een speciale vorm, maar door een Bijbelse inhoud. De voorganger opent het Woord en verklaart het voor Gods gemeente. Bijbelverklarende prediking kunnen we dus met recht *bediening van het Woord* noemen. De voorganger staat zelf

⁵ *De preek als oplossing voor de protestantse crisis*, artikel te lezen op [kerknieuws.nl](http://www.kerknieuws.nl/nieuws.asp?old=20641), 01 juni 2011. Zie <http://www.kerknieuws.nl/nieuws.asp?old=20641>

⁶ De Engelse term is ‘Expository preaching’.

⁷ vgl. Rom. 10:14, Ef. 2:8, 1 Kor. 12:3.

⁸ Bryan Chapell, *Christ Centered Preaching: Redeeming the Expository Sermon*, Baker Academic; 2 edition (March 1, 2005), p. 132

in dienst van het Woord en laat het met gezag spreken. Samengevat: “Breng het Woord, leg uit wat het betekent en pas het op basis daarvan toe. Dat is Bijbelverklarend preken.”⁹

Behalve aandacht voor een nauwkeurige verklaring stellen de definities tegelijk dat deze prediking ook toepassing inhoudt. Preken is niet alleen uitleggen wat er staat; de relevantie van het gedeelte voor ons leven nu moet duidelijk worden voor de hoorders. “Verklarende prediking is elke vorm van preken die mensen de betekenis van een Bijbelse tekst toont en leidt tot toepassing ervan in hun leven.”¹⁰ Daarvoor moet de verkondigde boodschap eerst door de prediker zelf zijn gegaan. “Verklarende prediking is het overbrengen van een Bijbelse boodschap, op grond van een grondige exegese van een tekstgedeelte in zijn context, die door de Heilige Geest eerst betekenis heeft gekregen voor het hart en leven van de voorganger en daarna door hem wordt toegepast op de hoorders.”¹¹ Zo kan het een spreken van hart tot hart worden; de communicatie van een doorleefde, indringende boodschap. Om het met een bekende uitdrukking van de puriteinse theoloog Richard Baxter te zeggen: een ‘spreken als stervende tot stervenden’. Deze focus op de toepassing van de Schrift heeft duidelijk een link met de puriteinse prediking van de 17^e eeuw.¹²

Bijbelverklarende prediking heeft dus een duidelijk doel. De bekende theoloog James Packer noemt twee uitersten om het belang van een gefundeerde toepassing duidelijk te maken. “Het doel van Bijbelverklarende prediking is niet om mensen te bewegen tot actie, zonder dat hun verstand wordt aangesproken, zodat ze nooit begrijpen waarom God volgens de voorganger iets van hen vraagt (dat is manipulatie). Ook is het niet het doel om het verstand van mensen vol te stoppen met waarheden, wat dan vervolgens braak ligt en niet het zaaibed en de bron vormt voor een veranderd leven (dat is theoretisch). Het doel van prediking is om mensen te informeren, te overtuigen en op te roepen tot een reactie tegenover God, wiens boodschap en instructie door de preek wordt overgebracht.”¹³

Wat maakt Bijbelverklarende prediking anders?

Om de precieze betekenis van Bijbelverklarende prediking nog scherper in beeld te krijgen, is het goed om deze te vergelijken met thematische prediking.¹⁴

Bij een thematische preek kiest de voorganger een onderwerp waarover hij wil spreken, bijvoorbeeld over een thema als het gebed, heiliging, het Vaderhart van God of vrijheid in Christus. Vervolgens worden er één of meer toepasselijke Bijbelgedeeltes bij gezocht. Samen met een paar aansprekende voorbeelden wordt het tot één geheel geweven rondom het gekozen thema. Duidelijk is dat het thema uitgangspunt van de preek vormt, niet de Bijbeltekst als zodanig. Natuurlijk kan een voorganger een voluit Bijbels thema kiezen en tal van teksten aanhalen. Maar als hij van tevoren weet wat hij wil zeggen en daar teksten bij zoekt, is het thema en niet de Bijbeltekst het leidende principe. Wanneer echter een Bijbelgedeelte als uitgangspunt wordt genomen, weet de prediker van tevoren niet wat hij wil zeggen. Hij zal verrast worden door de waarheden en principes die hij vindt in Gods Woord. Bij thematische prediking ontbreekt dit element van verrast worden door het Woord grotendeels, omdat de voorganger de Bijbel op een hele andere manier gebruikt, namelijk om te onderbouwen wat hij al weet en wil gaan zeggen.

Bij thematische prediking zullen vooral de onderwerpen aan bod komen die de prediker interesseren. De persoonlijke stokpaardjes van de voorganger zullen vaak gehoord worden. De

⁹ Bryan Chapell, *Christ Centered Preaching*, p. 88

¹⁰ Hershael W. York, Bert Decker, *Preaching with Bold Assurance*, p. 33

¹¹ Haddon W. Robinson, *Biblical Preaching: The Development and Delivery of Expository Messages*, Baker Academic; 2 edition (June 1, 2001), p. 21

¹² Zie hoofdstuk 5 over de ‘puriteinse prediking’ uit het boek van J.I. Packer, *Geen zee te hoog, de actualiteit van het puriteinse ideaal*, uitgeverij Barnabas, 1997. Dat hoofdstuk sluit volledig aan bij dit eerste kenmerk over de prediking.

¹³ J. I. Packer, “Why Preach?” *The Preacher and Preaching* (Samuel T. Logan, ed.; Phillipsburg, NJ: Presbyterian and Reformed, 1986) 9.

¹⁴ Natuurlijk heeft elke preek een thema, maar het gaat hier om de wijze waarop dat wordt bepaald. Voor deze vergelijking is naast *9Marks* gebruik gemaakt van een artikel van Oscar Lohuis over de prediking, http://www.goednieuws.info/index.php?option=com_content&task=view&id=128&Itemid=132.

gemeente hoort na verloop van tijd wat zij al eerder gehoord heeft, en zowel de voorganger als de gemeente worden niet blijvend uitgedaagd door de Bijbel. Wanneer er echter systematisch door de Bijbel heen gepreekt wordt zullen er allerlei onderwerpen aan bod komen die anders onderbelicht blijven. Alleen zo krijgt de gemeente “de hele raad van God” te horen (Hd. 20:27). Als we toegewijd zijn aan een manier van preken die rekening houdt met de context van de tekst, zullen we van God zaken horen die we niet op voorhand verwacht hadden. En is dat niet precies hoe de Heilige Geest in ons leven werkt en wat het christen-zijn inhoudt? God is constant bezig ons te vormen en maakt je bewust van dingen waar je vroeger nooit aan dacht. Daarom, wanneer een predikant niet is toegewijd aan Bijbelverklarende prediking zal de gemeente geestelijk gezien niet verder komen dan het niveau van de voorganger. De gemeente zal steeds meer gestempeld worden door het denken van haar voorganger in plaats van door Gods gedachten. Waar we als christenen echter intens naar verlangen is om te horen wat God heeft gezegd, om de openbaring van God Zelf meer en meer te gaan doorgronden.

Het belang van Gods Woord

Bijbelverklarende prediking veronderstelt geloof in de autoriteit van de Schrift. Moderne trends in de prediking die onder het mom van een intellectuele benadering de Bijbel nog maar nauwelijks aan het woord laten, hebben christenen aan een grenzeloze subjectiviteit overgelaten waarin *“eenieder doet wat juist is in zijn ogen”* (Richt. 21:25).¹⁵ De bekende Amerikaanse baptistenpredikant John Piper waarschuwt voor een dergelijke op entertainment georiënteerde prediker. “Zijn woorden lijken op zichzelf interessant of leuk, maar wekken niet de indruk dat deze man als vertegenwoordiger van God een boodschap van God geeft aan Zijn kinderen. Een voorganger die de Bijbel als uitgangspunt neemt, wil dat zijn woorden in overeenstemming zijn met Gods woorden. Hij wil dat voor de gemeente duidelijk is dat hij zich onderwerpt aan het gezag van Gods Woord. Daarom probeert hij voortdurend de mensen aan te tonen dat zijn ideeën afkomstig zijn uit de Bijbel. Zijn verhalen en illustraties zijn beperkt omdat hij zijn toehoorders het gevoel wil geven dat zijn boodschap is gebaseerd op dat wat de Bijbel zegt.”¹⁶ Wanneer een gemeente kiest voor Bijbelverklarende prediking wijdt zij zich toe aan het luisteren naar Gods Woord. Predikers hebben alleen maar gezag om namens God te spreken, wanneer zij Zijn boodschap brengen en Zijn woorden uit de doeken doen. Predikers zijn niet geroepen om te prediken, maar om *het Woord* te prediken.

Bijbelverklarende prediking veronderstelt niet alleen geloof in het gezag van de Bijbel, maar gelooft ook dat wedergeboorte voorbehouden is aan de kracht van Gods Woord. “Verklarende prediking wil de waarheid van een bepaald Bijbelgedeelte presenteren en toepassen. Zo worden voorganger en gemeente verbonden aan de enige bron voor werkelijke geestelijke verandering.”¹⁷ God heeft ervoor gekozen door zijn Woord leven te brengen. Dat is het patroon wat we zowel in de Bijbel als door de geschiedenis heen zien. Van de schepping in Genesis 1 tot de roeping van Abraham in Genesis 12, van het visioen van de dorre beenderen in Ezechiël 37 tot het vlees geworden Woord Jezus Christus in Johannes 1; God heeft Zijn volk altijd geschapen door Zijn Woord. Zoals Paulus schreef aan de Romeinen: *“Zo is dan het geloof uit het gehoor en het gehoor door het Woord van God.”* (Rom. 10:17). Of zoals hij aan de Korinthiërs schreef: *“Want omdat, in de wijsheid van God, de wereld door haar wijsheid God niet heeft leren kennen, heeft het God behaagd door de dwaasheid van de prediking zalig te maken hen die geloven.”* (1 Kor. 1:21). De Reformatie van de kerk in de 16^e eeuw heeft alles te maken met de prioriteit die reformatoren als Luther en Calvijn gaven aan het principe ‘*Sola Scriptura*’. Over zijn werk als reformator zei Maarten Luther: “Ik heb eenvoudigweg Gods Woord onderwezen, gepreekt en geschreven: iets anders deed ik niet. Ik liet het aan het Woord over.” Luthers woorden zijn vergelijkbaar met hoe Lukas in Handelingen de groei van de gemeente aan het Woord van God

¹⁵ Bryan Chapell, *Christ Centered Preaching*, p. 31

¹⁶ Zie: http://www.cip.nl/nieuwsbericht_detail.asp?id=13668 (voor het originele Engelstalige artikel zie <http://www.desiringgod.org/resource-library/taste-see-articles/in-honor-of-tethered-preaching>)

¹⁷ Bryan Chapell, *Christ Centered Preaching*, p. 30 (citaat van Sidney Greidanus)

toeschrijft (Hd. 6:7, 12:24, 13:49, 19:20). Waar het Evangelie van Jezus Christus klinkt, is de Heilige Geest in actie. De Heidelbergse Catechismus verwoordt dit principe in vraag en antwoord 65: “de Heilige Geest werkt het geloof in mijn hart *door* de prediking van het Evangelie.” Het Woord van God brengt leven.

We hebben Gods Woord niet alleen nodig om behouden te worden, maar we hebben het evengoed nodig voor onze geestelijke groei. Door Zijn Woord vormt en kneedt God ons naar het Beeld van Christus. Door Gods Woord te horen worden we steeds gevormd en bijgeschaafd, gereinigd en geheiligd door Gods waarheid. Paulus schrijft over de bediening van het Nieuwe Verbond: *“Wij allen nu, die met onbedekt gezicht de heerlijkheid van de Heere als in een spiegel aanschouwen, worden van gedaante veranderd naar hetzelfde beeld, van heerlijkheid tot heerlijkheid, zoals dit door de Geest van de Heere bewerkt wordt.”* (2 Kor. 3:18). Voor onze geestelijke gezondheid als christenen en gezamenlijk als gemeente moeten we voortdurend op een nieuwe en diepere wijze gevormd worden door Gods voornemen, niet door onze eigen plannen.

Consequenties voor voorgangers, gemeenten en gemeenteleden

Wat betekent dit eerste kenmerk voor voorgangers? Oscar Lohuis wijst in een artikel op het belang van een toewijding aan Gods Woord. “De grootste reden voor geestelijke armoede in plaatselijke gemeenten is het veronachtzamen van het Woord van God. De hervorming die wij opnieuw nodig hebben moet beginnen met trouwe, gedisciplineerde toewijding aan het lezen, onderwijzen en toepassen van het Woord. Kerkenraadsleden en kerkleden behoren hun predikanten en voorgangers te stimuleren om zich met hart en ziel toe te wijden aan de zuivere en levendige prediking van het Woord. Met nadruk geeft de apostel Paulus deze opdracht aan Timotheüs en aan allen die in zijn voetsporen zouden volgen.”¹⁸ *“Predik het Woord”* (2 Tim 4:2). Paulus gebruikt de gebiedende wijs; deze taak is niet vrijblijvend. Daarom hadden de apostelen eerder bepaald dat, ondanks de problemen met een eerlijke verdeling van de financiële steun in Jeruzalem, de gemeente toch andere mensen moest vinden om die problemen op te lossen. *“Wij echter zullen volharden in het gebed en in de bediening van het Woord.”* (Hd. 6:4). Vanwaar deze prioriteit? Omdat dit Woord *“het Woord van het leven”* is (Fil. 2:16). Dit is de grote taak van de voorganger: woorden van leven proclameren tot mensen die het nodig hebben voor hun ziel.

Wat betekent dit voor gemeenten? Eenvoudig dat we Bijbelverklarende prediking centraal moeten stellen. De Heilige Geest vormt de gemeente van God immers door zijn Woord. We kunnen proberen mensen geestelijk te vormen door het gebruik van allerlei programma's, multimedia of andere middelen, iets wat tegenwoordig een grote verzoeking voor kerken kan zijn, maar ten diepste kan niets het onderwijs uit Gods Woord vervangen. Mensen kunnen zich gebonden weten aan een gemeente vanwege een specifieke etnische achtergrond of omdat ze geloven dat hun kerkelijke denominatie de juiste is. Anderen maken deel uit van een gemeente omdat ze lid zijn van het aanbiddingsteam, in een doelgroepgerichte kring samenkomen, actief zijn in een diaconaal project, enthousiast zijn voor een gemeenteopbouw plan, of betrokken zijn bij een nieuwbouwproject. De persoonlijkheid van een voorganger kan ook samenbindend werken. Natuurlijk kunnen al deze aspecten door God gebruikt worden, maar uiteindelijk kan het volk van God, de gemeente, slechts gevormd worden door het Woord van God.

Als je op zoek bent naar een goede gemeente, is het belangrijkste waar je op moet letten deze taak van de voorganger. De toewijding van een gemeente aan Gods Woord, door middel van een voorganger die daarvoor van God gaven ontvangen heeft en serieus werk maakt van Bijbelverklarende prediking, verdient absolute prioriteit. Meer dan goede muziek, aardige mensen, goede parkeergelegenheid, leuke kinderprogramma's en zelfs een populaire voorganger, gaat het om *wat* er gepreekt wordt – het Woord van God.

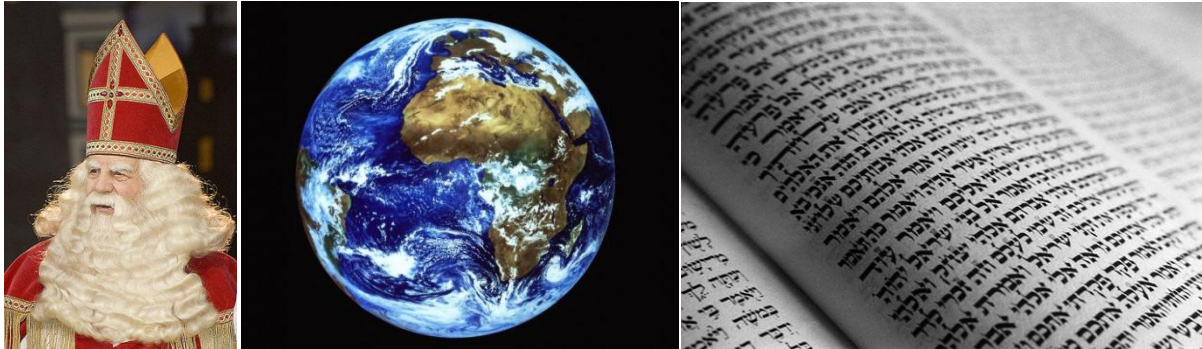
¹⁸ Citaat uit een artikel van Oscar Lohuis over de prediking,
http://www.goednieuws.info/index.php?option=com_content&task=view&id=128&Itemid=132.

Wat voor de gemeente als geheel opgaat, geldt ook voor ons persoonlijk. We moeten ons laten vormen door Gods woorden. Als je een baan hebt waarin je veel e-mail krijgt, weet je dat er verschillende soorten berichten zijn. Sommige hoeft je nooit te beantwoorden, op anderen kun je in de loop van de week reageren, maar er zijn er ook die onmiddellijk beantwoord moeten worden. Stel dat je op deze manier een aan jou geadresseerd bericht van God zou kunnen ontvangen. Zou dat bericht niet de hoogste urgentie hebben?! We belijden dat de Bijbel Gods Woord is. Hoe kan het dan dat we zijn spreken tot ons vaak zo verwaarlozen door het lezen, horen en overdenken ervan na te laten? In plaats daarvan vullen we onze tijd met uitgaan, televisie kijken of het lezen van andere boeken dan de Bijbel. Op zichzelf hoeven die dingen niet verkeerd te zijn. Maar wat wil het zeggen dat de Bijbel Gods Woord is? Het betekent dat we het steeds opnieuw verlangend tot ons moeten nemen. Opdat *“de mens niet van brood alleen zal leven, maar van elk woord dat uit de mond van God komt.”* (Mt. 4:4).

Vragen bij kenmerk 1

1. Waarom is Bijbelverklarende prediking het eerste en belangrijkste kenmerk van een gezonde gemeente? Zie je dit zelf ook zo?
2. Zijn er andere kenmerken die jij een prominente plaats zou willen geven? Waarom? In hoeverre zijn de kenmerken die jij belangrijk vindt bepaald door jouw eigen achtergrond?
3. Wat is het verschil tussen een thematische en een Bijbelverklarende preek? Welke vorm van prediking hoor jij doorgaans?
4. Wat zijn de voordelen van Bijbelverklarende prediking voor de voorganger? En voor de hoorder?
5. In Handelingen 20:27 stelt Paulus tegenover de oudsten van Efeze stelt dat hij hen heel het raadsbesluit van God verkondigd heeft. Hoe helpt Bijbelverklarende prediking om dit Paulus na te kunnen zeggen? Wat is het gevaar als er alleen thematisch gepreekt wordt?
6. Van Genesis 1 tot in het Nieuwe Testament heeft God Zijn volk geschapen door Zijn Woord. Lees Romeinen 10:17 en 1 Korinthe 1:21. Wat gebruikt God om mensen tot levend geloof te brengen? Wat zegt dat over de waardering die wij moeten hebben voor het Woord van God in onze gemeenten? Hoe wordt dat in de praktijk van de prediking zichtbaar?
7. Lees Nehemia 8:9 (NBV vers 8). Wat was de taak van de Levieten bij het voorlezen van het Wetboek? Wat was de reactie van het volk in vers 13 (NBV vers 12)? Wat zegt dat over de functie van de prediking?
8. Heb je regelmatig het gevoel of overtuiging dat je in de preek door God wordt aangesproken? Waarom wel of niet? Wanneer heb jij dat besef? Heeft het ook met je eigen luisterhouding te maken?
9. De toepassing is een belangrijk aspect van Bijbelverklarende prediking. In hoeverre hebben de preken die je hoort invloed op je dagelijks leven? In welke mate beïnvloeden je eigen preken je wandel met God? Welke plaats heeft toepassing in jouw preken?
10. Wat is er voor nodig om je als voorganger/prediker toe te leggen op een Bijbelverklarende manier van preken?
11. Geven gemeenteleden feedback op de prediking waardoor de voorganger scherp blijft en opgebouwd wordt? Waarom zou het wenselijk zijn om te vragen om feedback op de preek?
12. Welk nut kan een preekvoorbereidingsgroep hebben in het verzorgen van Bijbelverklarende preken?

Kenmerk 2 – Een Bijbelse visie op God

Inleiding

"Wie iemands denken heeft, heeft iemand helemaal"

"Er vindt een verschuiving in ons denken plaats. Niet alleen in de wereld om ons heen, maar ook in de kerk. Veel christenen geloven niet meer dat de Bijbel van kافت tot kافت de waarheid is. Geloof jij dat? Dan geloof je dat een ezel kan spreken en Jona in een vis zat!" Dat zei evangelist Jacques Brunt tijdens de laatste dag van het tournee 'De strijd om je denken'. "Op mijn opleiding kreeg ik het vak marketing. Ik leerde daar dat wanneer iemand je denken heeft, iemand je helemaal heeft. God wil ons denken hebben. Satan, door Luther de 'aap van God' genoemd, wil dat ook. Toch lijken we ons daar vaak niet druk om te maken. We beschermen ons hart, onze nieren, letten op ons eten, maar wie hoor je over ons denken?"

"De waarheid is voor veel mensen relatief. Men wil het aanpassen aan hun eigen behoefte. We moeten ons goed realiseren dat de waarheid ten diepste is gekoppeld aan een persoon: Jezus Christus, die de waarheid is. Daar gaat de waarheid om. De gemeente moet een pilaar van vastigheid en waarheid zijn. De waarheid kan hard zijn, maar die waarheid maakt je wel vrij. We moeten er voor zorgen dat ons denken in overeenstemming is met Gods denken."

"Jacques Brunt haalde een tekst aan uit 1 Timotheüs 4:1-5, waar staat dat mensen zich in de eindtijd zullen keren naar leraren die naar de behoefte van de mens leringen verkondigen om zo het gehoor te strelen van mensen. Sommigen zien God als een goedheiligman, die de zonde door de vingers ziet. Hij is groot, heilig en goed, maar hij is geen goedheiligman, onthoud dat! Iedere gedachte kunnen we toetsen aan het Woord van God." Niet 'ik denk er zo over' is volgens Brunt belangrijk, maar juist wat God ergens van vindt."¹

Op de website van het Humanistisch Verbond staat het volgende geschreven:

"Humanisten geloven in de kracht van mensen en beroepen zich niet op een goddelijke openbaring of goddelijk ingrijpen. Wij denken dat alle levensbeschouwingen en religies een menselijke oorsprong hebben en daarmee open staan voor duiding en kritiek. Humanisten steunen uitsluitend op menselijke bronnen van kennis, zin en moraal. Dit

¹ "Wie iemands denken heeft, heeft iemand helemaal," voor het laatst gewijzigd op 17 februari, 2012, http://www.cip.nl/nieuwsbericht_detail.asp?id=27298.

betekent dat wij omtrent vragen naar zin, waarheid en moraal een beroep doen op menselijke tradities en op de kwaliteiten en betrokkenheid van onze tijdgenoten.”²

Hoe denk je dat God is? Niet, hoe zou je *willen* dat God is, maar hoe kunnen we de God van het Kerstfeest samenvoegen met de God van het grote oordeel in de eindtijd? Wat is jouw visie op wie God is? En wie is God volgens de Bijbel? Dat is de hoofdvraag die bij dit kenmerk voor een gezonde gemeente wordt behandeld.

In het eerste bovenstaande stukje heb je kunnen lezen dat mensen geneigd zijn om de waarheid aan te passen aan hun eigen behoefte. Dat geldt dus ook voor de waarheid over God. Op die manier kunnen mensen zelfs hun eigen religie bedenken. Je pakt een stukje uit het Boeddhisme, haalt daar wat van New Age bij, giet daar een sausje Christendom overheen en misschien heeft de buurvrouw nog wel een interessante visie op het leven. Je gooit het geheel in de blender en zo komt er een individuele religie tot stand.

In het tweede stukje staat dat humanisten volledig op menselijke bronnen steunen als het gaat over het kennen van de waarheid. Vergelijk dat eens met wat Paulus in 1 Korinthe 2 schrijft, waar het gaat over de menselijke wijsheid en de wijsheid die van de Geest komt:

“Wij hebben niet ontvangen de geest van de wereld, maar de Geest Die uit God is, opdat wij zouden weten de dingen die ons door God genadig geschonken zijn. Van die dingen spreken wij ook, niet met woorden die de menselijke wijsheid ons leert, maar met woorden die de Heilige Geest ons leert, om geestelijke dingen met geestelijke dingen te vergelijken. Maar de natuurlijke mens neemt de dingen van de Geest van God niet aan, want ze zijn dwaasheid voor hem. Hij kan ze ook niet leren kennen, omdat ze geestelijk beoordeeld worden.” (1 Kor. 2:12-14).

Het staat dus volledig haaks op elkaar, de wijsheid van God is een dwaasheid voor de natuurlijke mens en andersom. Helaas zijn niet alleen niet-christenen gevoelig voor de wereldse wijsheid, ook binnen het christelijke wereldje komen niet-christelijke invloeden binnen. Zo zijn de aloude standpunten over de natuur van God en de christelijke moraal die in de Bijbel worden geleerd voor veel mensen onbelangrijk geworden. Ze zijn overboord gegooid onder het mom van het meer relevant en aantrekkelijk maken van het Christendom voor niet-christenen. Maar welke rol speelt de waarheid hierin?

Wanneer je in de kerk zit, onderzoekt je dan de gebeden die je hoort? Of wat te denken van de inhoud van de liederen die er gezongen worden? Of de woorden die je uit de Schrift hoort? Maakt het wat uit of datgene wat je zei of zong in de kerk waar is? Doet het er überhaupt toe? Of gaat het er alleen om dat we vriendelijk zijn en ons goed voelen in de kerk? Bij het eerste kenmerk (Bijbelverklarende prediking) ging het over de vraag of de voorganger echt het Woord van God verkondigt of eigenlijk zijn eigen verhaal vertelt. We zouden er goed op moeten letten of datgene wat de voorganger zegt daadwerkelijk hetgeen is wat het Woord ons onderwijst. Vooral wanneer het gaat over de natuur en het karakter van God zelf. Daarom is een Bijbelse visie op God een heel belangrijk kenmerk van een gezonde gemeente.

Om de waarheid te kunnen vinden, kunnen we niet zonder een norm waaraan we onze standpunten ontleen. Deze norm vinden we in de Bijbel, hierin heeft God zich aan ons geopenbaard. Daardoor kunnen we weten wie Hij is en hoe Hij wil dat we leven. In dit hoofdstuk zullen we een paar zeer belangrijke eigenschappen van God beschrijven, die ontleend zijn aan de Bijbel. Dat zijn de volgende eigenschappen: God is scheppend, kiezend, heilig, betrouwbaar, liefdevol en soeverein. Deze zes eigenschappen vormen geen uitputtende beschrijving van wie God is, maar het zijn wel een aantal belangrijke hoofdlijnen vanuit de Bijbel. De eigenschappen wordt uiteengezet aan de hand van de voortschrijdende openbaring in de Bijbel.

² “Het humanisme is een levensbeschouwing die uitgaat van de waardigheid van mensen en haar inspiratie vindt in menselijke vermogens,” toegankelijk vanaf 2009, http://www.humanistischverbond.nl/humanisme/eigentijds_humanisme/de_grondslag

De God van de Bijbel is een scheppende God

Laten we beginnen met waar de Bijbel ook mee begint, met God als de scheppende God. Hij schiep de hemel en de aarde en in het bijzonder de mens, die Hij naar zijn beeld geschapen heeft. Vervolgens lezen we hoe God verder gaat met zijn schepping. Hij is dus geen onpersoonlijke god die alleen maar de aarde in werking heeft gezet en die zich er vervolgens niet meer mee bemoeit. We zien namelijk dat God telkens degene is die het eerste en het laatste woord heeft in zijn schepping. We zullen hier de hoofdlijnen van het Oude Testament uiteenzetten om te laten zien dat God zich telkens met zijn schepping bemoeit en dat de mens volledig afhankelijk is van Hem. Nadat God de hemel en aarde vanuit het niets geschapen heeft, schept Hij al het andere: de planten, de dieren en de mens. Het Bijbelverhaal gaat verder met de hof in Eden en met de zondeval, waarna we zien dat het bergafwaarts gaat met de schepping en de mens. Dit resulteert in de eerste moord (Kaïn), de zondvloed (Noach) en de bouw van de toren van Babel. Dan roept God Abraham, waarmee er een verhaal begint waarin God een specifieke groep mensen voor zichzelf verkiest. Met dit volk, Israël, gaat het verhaal verder. Na een aantal jaren van voorspoed komen ze in slavernij in Egypte terecht. God bevrijdt ze hieruit, geeft ze de Wet en leidt ze naar het Beloofde Land.

In de tijd van de richteren is er veel verwarring, waarna het koninkrijk onder Saul en David ontstaat. David zijn zoon Salomo neemt de troon over en wordt op zijn beurt opgevolgd door zijn zoon Rehabeam. Onder hem scheurt het rijk in tweeën, het noordelijke en het zuidelijke koninkrijk. Afgoderij komt steeds vaker voor, dus in 722 v.C. stuurt God de Assyriërs om het noordelijke rijk mee te nemen in ballingschap. Een ruime eeuw later gebeurt er hetzelfde met het zuidelijke rijk, zij worden door de Babyloniërs meegenomen. Na zeventig jaar komt een deel van het zuidelijke rijk terug en zij herbouwen Jeruzalem en de tempel. Dit is waar het Oude Testament mee ophoudt, een restant van de Israëlieten is overgebleven en ze zijn totaal afhankelijk van God. Deze afhankelijkheid blijkt onder andere als er omliggende volken zijn die hen lastig willen vallen. Door het ingrijpen van God lukt het deze volken niet om een vuist te maken tegen de Israëlieten.

Hierin zien we dat de Bijbel niet simpelweg bestaat uit een lijst met wat theologische ideeën; het is de specifieke openbaring van God hier op aarde. Hij bemoeit zich met de schepping en in het bijzonder met hen die Hij uitverkoren heeft. Om Hem te leren kennen en te weten hoe we met Hem moeten leven, moeten we de Bijbel lezen. Dan zullen we ook ontdekken dat een Bijbelse visie op God niet droge, abstracte stof is, maar dat het juist heel concreet is en dat het een kenmerk is wat nodig is voor de gezondheid van de kerk. Want God bemoeit zich met zijn schepping en dus ook met de kerk van vandaag, en zijn bemoeienis is nodig voor de gezondheid van onze gemeentes.

De God van de Bijbel is een verkiezende God

In de bovenstaande paragraaf is al benoemd dat de scheppende God een afzonderlijk volk schiep om Zijn eigen volk te zijn. Om het duidelijker te zeggen: Hij koos het volk Israël uit de andere volken om Zijn eigen volk te zijn zoals we kunnen lezen in onder andere Deuteronomium 7.

“Want u bent een heilig volk voor de HEERE, uw God. De HEERE, uw God, heeft u uitgekozen uit alle volken op de aardbodem om voor Hem tot een volk te zijn dat Zijn persoonlijk eigendom is. Niet omdat u groter was dan al de andere volken heeft de HEERE liefde voor u opgevat en u uitgekozen, want u was het kleinste van al de volken. Maar vanwege de liefde van de HEERE voor u, en om de eed die Hij uw vaders gezwoeren had, in te acht te nemen, heeft de HEERE u met sterke hand uitgeleid en heeft Hij u verlost uit het slavenhuis, uit de hand van de farao, de koning van Egypte. Daarom moet u weten dat de HEERE uw God is. Hij is dé God, de getrouwe God, Die het verbond en de goedertierenheid in acht neemt voor wie Hem liefhebben en Zijn geboden in acht nemen, tot in duizend generaties.” (Deut. 7:6-9)

De eed aan de vaders waarvan in deze tekst sprake is, vinden we in Genesis 12 waar God tegen Abram zei: *“Ik zal u tot een groot volk maken, u zegenen en uw naam groot maken; en u zult tot een zegen zijn. Ik zal zegenen wie u zegenen, en wie u vervloekt, zal Ik vervloeken; en in u zullen*

alle geslachten van de aardbodem gezegend worden." (Gen. 12:2-3). Hieruit blijkt dat Gods verkiezing van Israël niet op zichzelf staat maar een doel heeft; Israëls verkiezing is bedoeld om ook de andere volken tot zegen te zijn. Gods verkiezing is altijd een 'verkiezing tot', om daarmee anderen te dienen. Ook wij, gelovigen uit de heidenen, zijn geroepen met de bedoeling Gods genade door te geven (zie bijv. 1 Pt. 2:9,10).

In het verkiezen handelt God soeverein en vrij; de tekst uit Deuteronomium 7 maakt duidelijk dat God het volk Israël niet heeft uitgekozen om een reden in Israël zelf.

Gods vrijmacht in de verkiezing van Israël is het onderwerp van Romeinen 9. Paulus laat zien dat de oorzaak van het deel uitmaken van Gods volk niet afhangt van wat mensen presteren, maar van Gods verkiezende liefde. *"Jakob heb Ik liefgehad en Ezaü heb Ik gehaat."* (Rom. 9:13). Dit betekent volgens Paulus overigens niet dat God onrechtvaardig is. Met een verwijzing naar Exodus 33:19 stelt hij de genade veilig; het hangt niet af van de inspanning van mensen, maar van Gods ontferming (Rom. 9:14-16).

Dat Israël haar verkiezing tot volk van God niet aan eigen prestatie te danken heeft, blijkt wel als ze niet voldoen aan Gods bedoeling. Ondanks hun zonden blijft God trouw aan de eed die Hij gezworen heeft. *"Zo zegt de Heere HEERE: Ik doe het niet om u, huis van Israël, maar om Mijn heilige Naam, die u ontheiligd hebt onder de heidenvolken waarheen u gegaan bent."* (Ezech. 36:22). Deze tekst staat in het gedeelte waarin het Nieuwe Verbond wordt aangekondigd. Al in Deuteronomium 30 had God de afval en de verlossing van Israël voorgezegd. Op verschillende plaatsen in het OT wordt de rijkdom van die verlossing omschreven in termen van een Nieuw Verbond. Tevens wordt steeds helderder dat ook de heidenen daarin zullen delen. *"Het is te gering dat U voor Mij een Knecht zou zijn om op te richten de stammen van Jakob en om hen die van Israël gespaard werden, terug te brengen. Ik heb U ook gegeven tot een Licht voor de heidenvolken, om Mijn heil te zijn tot aan het einde der aarde."* (Jes. 49:6).

In het NT wordt expliciet dat het heil in Christus is en zich na Pinksteren door de verkondiging van het Evangelie uitstrekt tot de hele wereld. Daarmee komt de christelijke gemeente niet *in de plaats* van Israël; zij is *erbij* gekomen. De muur tussen Jood en heiden is afgebroken (zie Efeze 2:11-22); ze behoren tot hetzelfde lichaam (Ef. 3:6). Paulus noemt dit de onthulling van een mysterie (Ef. 3:3). Dit maakt het voor hem des te pijnlijker dat het merendeel van de Joden hun Verlosser hebben afgewezen. Opnieuw blijkt hier dat Gods trouw verder reikt dan Israëls ontrouw. God maakt zijn verkiezing van Israël niet ongedaan, *"want de genadegaven en de roeping van God zijn onberouwelijk."* (Rom. 11:29). Daarom weten we dat God zich over hen zal ontfermen. In afwachting van het opnieuw enten door God op de olijfboom delen we in het hartzeer van Paulus vanwege hun huidige ongelooft.³

Een vraag die naar aanleiding van Gods verkiezing van Israël oprijst, is of deze verkiezing ook betrekking heeft op individuele personen. Verschillende teksten in het NT maken duidelijk dat Gods invloed op onze levens inderdaad niet pas begint als wij daarvoor 'open staan' (o.a. Joh 15:16; Ef. 1:4; 2 Tim 1:9). Volgens de Bijbel is dat maar goed ook, want uit zichzelf *"is er niemand die God zoekt."* (Rom. 3:11). Het is anderzijds goed om te beseffen dat Gods verkiezing in ieder geval nooit de menselijke verantwoordelijkheid opheft. Een passage waarin de verhouding tussen verkiezing en verantwoordelijkheid aan de orde komt, is Handelingen 13 waar Paulus en Barnabas in Antiochië tegen de Joden zeggen:

"Het was nodig dat het Woord van God eerst tot u gesproken zou worden, maar aangezien u het verwerpt en uzelf het eeuwige leven niet waard oordeelt, zie, wij wenden ons tot de heidenen. Zo immers heeft de Heere ons geboden: Ik heb u tot een licht voor de heidenen gesteld, opdat u tot zaligheid zou zijn tot aan het uiterste van de aarde. Toen nu de

³ In de brochure 'Voorgoed verbonden' van het deputaatschap 'Kerk en Israël' van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland stellen de auteurs: 'Alleen een kerk met dit 'hartzeer' is een gezonde kerk.' (zie <http://www.kerkenisrael.nl/pdf/VoorgoedVerbonden.pdf>, p. 19)

heidene dit hoorden, verblijdden zij zich en prezen het Woord van de Heere, en er geloofden er zovelen als er bestemd waren voor het eeuwige leven.” (Hd. 13:46-48).

Wat is het doel van Gods verkiezing? John Piper licht dit aan de hand van Efeze 1:3-14 toe: ‘De bedoeling van Gods verkiezend werk wordt in het eerste hoofdstuk van de Efezebrief tot drie keer toe door Paulus uitgebazuind. Het is alles *‘tot lof van de heerlijkheid van Zijn genade.’* Eerst zegt hij in vers 4-6 dat God ons vóór de grondlegging van de wereld in Christus uitverkoren heeft, *“opdat wij heilig en smetteloos voor Hem zouden zijn in de liefde. Hij heeft ons voorbestemd om als Zijn kinderen aangenomen te worden, door Jezus Christus, in Zichzelf, overeenkomstig het welbehagen van Zijn wil, tot lof van de heerlijkheid van Zijn genade.”* Vervolgens zegt hij in vers 11-12 dat wij in Christus *“een erfdeel zijn geworden, wij, die daartoe voorbestemd waren, naar het voornemen van Hem Die alle dingen werkt overeenkomstig de raad van Zijn wil, opdat wij tot lof van Zijn heerlijkheid zouden zijn.”* Tot slot spreekt hij in vers 13-14 over *“de Heilige Geest van de belofte, Die het onderpand is van onze erfenis, tot de verlossing die ons ten deel viel, tot lof van Zijn heerlijkheid.”* In alle drie de gevallen wordt duidelijk uitgedrukt wat Gods doel is. God kiest uit, bestemt en stelt één groot en definitief doel: dat mensen in vuur en vlam staan voor Hem en de heerlijkheid van zijn genade voor eeuwig prijzen. Daarom verheugt God zich in de verkiezing. Het is de eerste daad die Hij in vrije genade voltrekt, waardoor de mens zijn heil niet langer kan zoeken in vertrouwen op zichzelf, maar teruggeworpen wordt op de onwankelbare Rots van Gods verbondsliefde.’⁴

Verkiezing is dus ‘tot lof van de heerlijkheid van Zijn genade’, zodat God de eer krijgt voor onze redding en niet wijzelf. Hij is Degene Die vanaf het begin tot aan het einde onze redding heeft bewerkstelligd. Ook al kunnen we niet helemaal begrijpen dat God zowel een scheppende als een verkiezende God is, toch is het duidelijk dat de Bijbel ons dit onderwijst. Hoe we daar over denken heeft effect op ons Godsbeeld en op ons mensbeeld. Het is van belang dat we ons ook hierin door de Bijbel laten onderwijzen.

De God van de Bijbel is een heilige God

Wanneer we het hebben over de heiligheid van God, dan moeten we ten eerste beseffen dat Hij in zijn wezen volledig verschillend is van de mens. Heiligheid is het wezenskenmerk van God; in alles wat Hij doet, is Hij heilig. Zo is Hij bijvoorbeeld heilig liefdevol of heilig betrouwbaar. Het woord ‘heilig’ betekent in de eerste plaats: apart gezet. Zo beschreef Karl Barth God als *‘der ganz Andere’*, Hij die volledig anders is. Hij overstijgt de mens volledig in zijn hele wezen. In Jesaja 6 wordt dit zeer duidelijk beschreven:

“In het jaar dat koning Uzzia stierf, zag ik de Heere zitten op een hoge en verheven troon, en de zomen van Zijn gewaad vulden de tempel. Serafs stonden boven Hem. Ieder had zes vleugels: met twee bedekte ieder zijn gezicht, met twee bedekte hij zijn voeten, en met twee vloog hij. De een riep tot de ander: Heilig, heilig, heilig is de HEERE van de legermachten; heel de aarde is vol van Zijn heerlijkheid! De deurpinnen in de drempels schudden door de stem van hem die riep, en het huis vulde zich met rook. Toen zei ik: Wee mij, want ik verga! Ik ben immers een man met onreine lippen en woon te midden van een volk met onreine lippen. Mijn ogen hebben namelijk de Koning, de HEERE van de legermachten, gezien.” (Jes. 6:1-5).

Alleen al bij het aanschouwen van de zomen van Gods gewaad schreeuwt Jesaja het uit, omdat hij beseft en ervaart hoe onrein hij is en hoe ontzettend verheven God boven hem is. Dat is hoe heilig God is.

Als we verder kijken naar hoe Gods heiligheid in de Bijbel staat beschreven en waar het mee in verband wordt gebracht, dan spelen de woorden die Jezus bij het Avondmaal sprak een belangrijke rol: *“Deze drinkbeker is het nieuwe verbond in Mijn bloed”* (Lk. 22:20). De taal van het

⁴ John Piper, *De vreugde van God*, De Banier, Utrecht (2007), p. 135

verbond stamt rechtstreeks uit het Oude Testament. Sommige theologen beweren dat deze taal nogal koel en droog klinkt, maar het tegendeel is waar. Het gaat niet alleen om een juridische relatie; in het Oude Testament kun je vinden dat dit verbond om een persoonlijke relatie draait. Kijk maar eens naar je eigen leven, zijn niet de relaties waarin je een verbond maakt het meest belangrijk? Denk bijvoorbeeld aan een huwelijksrelatie waarin er een verbond wordt gemaakt. Het belang dat God aan heiligheid hecht, valt binnen de context van zijn verbondsrelatie met ons. Dit levert wel meteen een probleem op, want in plaats van dat we heilig leven, zondigen we. Toch zijn we geroepen tot een relatie met de heilige God. Om deze relatie tot stand te laten komen is er verzoening nodig. In het Engels wordt dit woord met *atonement* vertaald, wat letterlijk 'at-one-ment' ('in-één-heid', één zijn met elkaar) betekent. Door de verzoening kunnen we dus één worden met de heilige God. Omdat iedereen volgens de Bijbel een zondaar is (1 Kon. 8:46; Ps. 14:3; Spr. 20:9; Pred. 7:20; Mk. 10:18; Rom. 3:23), deze zonde ons verwijderd van God (Spr. 15:29; Jes. 59:2; Hab. 1:13; Kol. 1:21; Heb. 10:27) en omdat we zelf niet in staat zijn om deze verwijdering op te heffen (Rom. 3:20; Gal. 2:16), heeft iedereen verzoening nodig. Maar hoe komt die tot stand?

In het Oude Testament is dit verbonden met het offeren, waarin God onze relatie met Hem herstelt. Dit betekent niet dat er met menselijke inspanningen de gunst van God kan worden gewonnen. Het is veel meer Gods eigen openbaring aan zijn volk, hoe we Hem kunnen leren kennen en hoe we onze weg naar Hem kunnen vinden in plaats van naar de zonde.

Het idee van offeren lijkt vanzelfsprekend te zijn in de Bijbel. We zien het bijvoorbeeld terugkomen bij Kaïn en Abel. Een ander belangrijk gedeelte is Exodus 12, waar het Paaslam als offer wordt beschreven. Daar waar het bloed van het lam op de deurposten zat, zou het leven van de eerstgeborene behouden worden. God zei: *"Als Ik het bloed zie, zal Ik u voorbijgaan en er zal geen plaag onder u zijn die verderf teweegbrengt, als Ik het land Egypte zal treffen."* (Ex. 12:13).

In Leviticus wordt het offeren verder uitgewerkt door mensen te leren dat zonde bevuilend is, dat het levens kost en dat het ons scheidt van God. Dit zien we onder andere terugkomen in de bouw van de Tempel: de heilige God moet gescheiden worden van zondige mensen. Om heilig te worden moest er een verzoening tot stand worden gebracht, wat met de offers werd gedaan. Deze offers moesten vrijwillig, kostbaar, van de offeraar zelf, vergezeld door zondebelijdenis en volgens Gods voorschriften zijn.

Er is een belangrijk onderscheid tussen de manier waarop het volk Israël zijn offers bracht en hoe de andere volken uit die tijd dit deden. In de andere oude volken moesten de offers namelijk gebracht worden door de weldoener, in plaats van de schuldige. Dit was voor de Israëlieten precies andersom. Het leven van een dierlijk slachtoffer, gesymboliseerd in zijn bloed, was nodig in ruil voor het leven van de schuldige menselijke aanbieder. Dit geeft aan dat zonde serieus is en dat het levens kost. Doordat er geen toegang was naar het Heilige der Heiligen, werd het duidelijk dat zonde de toegang naar de heilige God versperde.

Dit zien we in het bijzonder bij de Grote Verzoendag, de dag waarop er een vasten voor heel Israël was voorgeschreven. Deze dag was gecentreerd rond een speciale zondeofferande voor heel Israël. Dit diende ertoe dat het volk eraan herinnerd werd dat alle andere reguliere zondeofferandes geen volledige verzoening brachten voor zonden (zie Lev. 16). De hogepriester ging als vertegenwoordiger van het hele volk één keer per jaar het Heilige der Heiligen binnen, want de verzoening moest in de aanwezigheid van God worden gemaakt. Dan werd er een geit geslacht als zondoffer (Heb. 9:7). De hogepriester moest eerst verzoening voor zichzelf bewerken – want ook hij was zondig – en dan voor het volk.

Wat betekent dit voor ons? Zijn wij net zo slecht als de mensen in het Oude Testament, dat er zo'n gigantisch systeem nodig was om verzoening voor hen te brengen? Wat denk je, zijn mensen goed of slecht? Dat heeft veel invloed op hoe de kerk zich zou moeten opstellen. Als je denkt dat mensen goed zijn, dan is de kerk vooral een plaats voor aanmoediging en bevestiging van ons zelfbeeld. Maar als je denkt dat er veel meer mis is met de mens, als je denkt dat we geestelijk dood zijn, schuldig voor God en afgescheiden van Hem, dan is er heel iets anders nodig voor kerken om te doen. Dan moet in de verkondiging van het Evangelie duidelijk uitgelegd

worden, hoe mensen vergeving voor hun zonden kunnen krijgen en hoe ze nieuw leven vinden. Want dat is wat er nodig is om verzoend te worden met de heilige God.

De God van de Bijbel is een betrouwbare God

Naast dat God scheppend, kiezend en heilig is, is Hij ook een betrouwbare God. In Exodus 34:6-7 is God in gesprek met Mozes en Hij ontsluit zichzelf en zijn karakter:

“HEERE, HEERE, God, barmhartig en genadig, geduldig en rijk aan goedertierenheid en trouw, Die goedertierenheid blijft bewijzen aan duizenden, Die ongerechtigheid, overtreding en zonde vergeeft, maar Die de schuldige zeker niet voor onschuldig houdt...”

Als je goed leest, dan zal het je opvallen dat het laatste deel er niet helemaal bij lijkt te passen. Als je de God van de Bijbel wil leren kennen, dan zal je deze passage moeten begrijpen. Dit is namelijk de belofte van hoop voor de redding van Gods volk. God is niet alleen maar heilig en telkens bezig om zonde tegen te gaan en te straffen; Hij is ook betrouwbaar in zijn beloften. Door de geschiedenis heen heeft God beloofd om zichzelf te openbaren aan de mens en dat heeft Hij gedaan. Maar hoe kan het zijn dat God ongerechtigheid vergeeft en de schuldige niet voor onschuldig houdt? Wat is het antwoord op dit mysterie?

Het antwoord hierop was niet te vinden in de Israëlieten, maar in God en zijn belofte (lees bijvoorbeeld Ps. 136) – in het bijzonder in een door Hem beloofde persoon. In de vorige paragraaf hebben we gezien, dat er een verzoenend offer nodig was om de rechtvaardige toorn van God af te wenden. Er was een plaatsvervanger nodig om te lijden en te sterven, een onschuldige in plaats van de schuldige.

In de tijd van Christus vroegen mensen zich niet af of er een Messias zou komen, ze namen het als vanzelfsprekend aan. Dat zie je in elk van de vier evangeliën terugkomen, er was een sterke Messiasverwachting. De Heere had door Mozes gezegd dat Hij *“een profeet zou doen opstaan”* (zie Deut. 18:15-19). Maar toen deze Profeet kwam verraste hij iedereen, omdat Hij – Jezus – zichzelf niet alleen als de vervulling van de koningsprofetieën presenteerde, maar ook die van de lijdende knecht, die kwam om afgewezen te worden en om te lijden in de plaats van zijn volk. Hij bracht deze twee soorten profetieën dus bij elkaar in zijn persoon.

Sterker nog, zowel het Oude als het Nieuwe Testament leren ons dat de koninklijke, lijdende Messias ons enige hoop is. Jezus lost het raadsel van Exodus 34 op. Hij laat zien hoe God zowel onze ongerechtigheid kan vergeven, terwijl Hij tegelijkertijd de schuldigen straft.

Jezus Christus kwam als degene door wie wij onze relatie met God kunnen herstellen. Daar had Gods volk op gewacht. Waar Adam en Israël hadden gefaald en ontrouw waren geweest, heeft Jezus verleidingen weerstaan zonder zonde. Hij is de profeet die beloofd is door Mozes, de koning in de lijn van David en zelfs de goddelijke “mensenzoon” uit Daniël 7. Hij is het Woord van God dat vlees is geworden, Hij is onze van tevoren bedoelde Plaatsvervanger. Hij is het Lam van God, geslacht voor de zonden van zijn volk. Jezus Christus is de betrouwbare vervulling van Gods belofte, daarom is God ook volledig betrouwbaar.

De God van de Bijbel is een liefdevolle God

Nauw verbonden aan het idee van Gods betrouwbaarheid is het feit dat Hij een God van liefde is, die een speciale liefde heeft voor de mensen waarmee Hij een verbond heeft gesloten. Hoe kan God zonde vergeven en tegelijk de schuldige niet voor onschuldig houden? Het antwoord daarop vinden we natuurlijk in Jezus Christus. Hoewel onschuldig, nam Hij onze schuld op zich en werd gestraft. Dit is wat Jezus zijn discipelen in Lukas 24 zegt:

“En Hij begon bij Mozes en al de profeten en legde hun uit wat in al de Schriften over Hem geschreven was... Toen opende Hij hun verstand zodat zij de Schriften begrepen. En Hij zei tegen hen: Zo staat er geschreven en zo moest de Christus lijden en uit de doden opstaan op de derde dag. En in Zijn Naam moet onder alle volken bekering en vergeving van zonden gepredikt worden, te beginnen bij Jeruzalem.” (Lk. 24:27, 45-47).

“Zo staat er geschreven...” Aan de hand van het Oude Testament legt Jezus uit wie Hij is en waarom Hij het lijden moest ondergaan. Ongetwijfeld kent u de passage uit Jesaja 53:

“Voorwaar, onze ziekten heeft Hij op Zich genomen, ons leed heeft Hij gedragen. Wij hielden Hem echter voor een geplaagde, door God geslagen en verdrukt. Maar Hij is om onze overtredingen verwond, om onze ongerechtigheden verbrijzeld. De straf die ons de vrede aanbrengt, was op Hem, en door Zijn striemen is er voor ons genezing gekomen. Wij dwaalden allen als schapen, wij keerden ons ieder naar zijn eigen weg. Maar de HEERE heeft de ongerechtigheid van ons allen op Hem doen neerkomen.” (Jes. 53:4-6).

Dit is wat Christus in liefde gedaan heeft! Zoals Hij tegen de discipelen zei: “Want ook de Zoon des mensen is niet gekomen om gediend te worden, maar om te dienen, en Zijn ziel te geven als losprijs voor velen.” (Mk. 10:45). Ook Paulus beschrijft Jezus Christus als degene

“Die, hoewel Hij in de gestalte van God was, het niet als roof beschouwd heeft aan God gelijk te zijn, maar Zichzelf ontledigd heeft door de gestalte van een slaaf aan te nemen en aan de mensen gelijk te worden. En in gedaante als een mens bevonden, heeft Hij Zichzelf vernederd en is gehoorzaam geworden, tot de dood, ja, tot de kruisdood.” (Fil. 2:6-8).

Op de derde dag stond Hij weer op. En zijn discipelen, vervuld met de Heilige Geest, begonnen te spreken. In de eerste christelijke preek, zegt Petrus:

“Israëlitische mannen, luister naar deze woorden: Jezus de Nazarener, een Man Die u van Godswege aangewezen is door krachten, wonderen en tekenen, die God in uw midden door Hem gedaan heeft, zoals u ook zelf weet, deze Jezus, Die overeenkomstig het vastgestelde raadsbesluit en de voorkennis van God overgegeven is, hebt u gevangengenomen en door de handen van onrechtvaardigen aan het kruis gespijkerd en gedood. God heeft Hem echter doen opstaan door de weeën van de dood te ontbinden, omdat het niet mogelijk was dat Hij daardoor vastgehouden zou worden.” (Hd. 2:22-24).

In het Nieuwe Testament zien we dat God al zijn beloften houdt, vanwege zijn verbondsliefde voor zijn mensen. En als we vandaag de dag christenen zijn, dan komt dat omdat God zijn beloften blijft houden. De realiteit van onze redding laat ons dus iets heel belangrijks over God zien. Johannes schreef: “Hierin is de liefde, niet dat wij God lief hebben gekregen, maar dat Hij ons liefhad en Zijn Zoon zond als verzoening voor onze zonden... Wij hebben Hem lief, omdat Hij ons eerst liefhad.” (1 Joh. 4:10, 19). De God van de Bijbel is een God van geweldige liefde!

De God van de Bijbel is een soevereine God

Tenslotte zien we dat God een soevereine God is. In zijn soevereiniteit zien we zelfs dat de hele schepping onderdeel uitmaakt van zijn vernieuwende liefde. Christenen bidden vaak het Onze Vader: “Uw Koninkrijk kome. Uw wil geschiede, zoals in de hemel zo ook op de aarde.” (Mt. 6:10). Heb je er wel eens over nagedacht wat dit betekent?

Veel mensen hebben de neiging om datgene waar ze op hopen te begrenzen tot dat wat er vandaag zal gebeuren, zodat het ze niet teveel zal teleurstellen. Maar binnen het Christendom is dit nooit het geval geweest, omdat wij als christenen altijd op meer mogen hopen dan dat er in onze macht licht. Petrus schreef: “Maar wij verwachten, overeenkomstig Zijn belofte, nieuwe hemelen en een nieuwe aarde, waar gerechtigheid woont.” (2 Pet. 3:13). Dit wijst terug naar de vervulling van de laatste en de eerste hoop van de Bijbel – de hoop dat de wereld weer rechtgezet wordt, zoals Gods soevereine plan zich uitstrekt van Christus naar zijn verbondsmensen tot de schepping zelf.

Deze hoop zien we terugkomen aan het einde van de Bijbel in het boek Openbaringen. We lezen dat de kerk triomfeert en dat de hemelen en de aarde worden herschapen (Openb. 21:1-4; 21:22-22:5). Alle beloften van God aan de mens komen tot zijn climax. De heiligheid van Gods

volk is eindelijk compleet (1 Kor. 15:28) en ze zullen altijd bij Hem zijn. De hele wereld zal het Heilige der Heiligen zijn.

Dit is de toekomst waar wij als christenen naar uit mogen kijken, niet omdat we het bedacht hebben, maar omdat de Bijbel het beschrijft. Het is erg toepasselijk voor de tijd waarin wij nu leven, dat het boek Openbaringen door Johannes is geschreven. Johannes was namelijk niet iemand waar het op dat moment geweldig mee ging. Nee, op het moment dat hij Openbaringen schreef, was hij een oude man wiens leven er bijna opzat, leefde hij in ballingschap op het eilandje Patmos en was helemaal afhankelijk van anderen. Toch was Johannes vol hoop, omdat hij wist dat wie er ook in Rome op de troon zat, uiteindelijk een soevereine God de touwtjes in handen heeft. Hij leefde in het vertrouwen dat God in staat is al zijn beloftes te vervullen. Hij had God in Christus immers leren kennen?

Dat maakt theologie, de leer over God, heel praktisch. Zie je het belang daarvan in? God zal zijn plannen tot uitvoering brengen en zijn beloftes nakomen. We moeten als christenen dus vertrouwen op God. Johannes had hoop, niet omdat hij wist wat *hij* zou gaan doen, maar omdat hij wist wat *God* zou gaan doen. Deze hoop en dit vertrouwen op God is voor iedere christen van belang, in het bijzonder voor de voorgangers onder ons. De manier waarop we denken over deze dingen beïnvloedt de manier waarop we ons werk invullen. Als we trouw willen blijven aan de Schrift, dan betekent dat dat we met duidelijkheid en autoriteit zullen moeten spreken. Als we God niet kennen, zullen we niets van de Bijbel begrijpen, Hijzelf is het kader. Wat Hij van zichzelf heeft onthuld is hoe we al het andere begrijpen.

Helaas is in de geschiedenis van de kerk Gods soevereiniteit regelmatig ontkend. Dit is iets waar we erg mee op moeten passen, omdat het ontkennen van zijn soevereiniteit in zijn schepping of in de redding, flirten met het heidendom is. Veel christenen hebben oprechte vragen over Gods soevereiniteit, maar een aanhoudende afwijzing ervan zou ons zorgen moeten baren. Om zo iemand te dopen, zou kunnen betekenen dat iemand gedoopt wordt die in zijn hart niet bereid is om God volledig te vertrouwen. En daar gaat het bij Gods soevereiniteit uiteindelijk om; vertrouwen we Hem? Onderkennen we dat we niet zelf God zijn? En dat wij niet degenen zijn om te bepalen wat er wel en niet eerlijk is? Zijn we bereid ons hele leven in Gods handen te leggen en om Hem echt te vertrouwen?

Teleurstellingen hebben vaak een doel. Het falen van onze eigen plannen is vaak de stap om de echte God te vinden en daarmee het goede dat Hij voor ons heeft. De Bijbel staat vol met dit soort verhalen. Israëls hoop op een Messias dreef hen naar een punt waarin ze volledig op God moesten vertrouwen. Paulus' "*doorn in het vlees*" zorgde ervoor dat hij door God gebruikt werd en dat hij volledig op Hem moest vertrouwen. Voor ons geldt dit precies hetzelfde, het meest gevaarlijke punt dat we geestelijk kunnen bereiken is als we denken dat alles wel goed is. We moeten weten dat God volledig in zijn recht staat als Hij ons voor eeuwig veroordeeld. En we moeten weten dat Christus ons een andere weg gegeven heeft, als we niet vertrouwen op onze eigen rechtvaardigheid en goedheid, maar op Christus alleen. Dat is de weg om vrede met God te krijgen. Als we eerlijk zijn, is het vertrouwen hierop niet onze natuurlijke reactie (vergelijk dit eens met wat er in Jes. 55:8-9 staat). We houden met alle macht vast aan datgene wat we hier in de wereld hebben. Maar als Gods kinderen weten we dat God iets veel beters voor ons in petto heeft.

Aan het einde van *De Christenreis* van John Bunyan, lezen we dat Christen en Hoop door de doodsrivier zijn gegaan, waarmee de laatste vijand is verslagen. Aan de overkant van de rivier wachten twee mannen in lichtende gewaden op hen om hen naar de hemelpoort te begeleiden, hun aankomst daar beschrijft Bunyan als volgt:

'Zo naderden zij de poort en zie, een menigte des hemelsen heirlegers kwam hen tegemoet. Toen zeiden de beide mannen in blinkende kleding, die Christen en Hoop meevoerden, tegen het engelenleger: 'Dit zijn de mannen die de Heere liefgehad hebben, toen zijn op aarde waren. Zij hebben alles verlaten om Hem te vinden. Hij zond ons uit

om hen op te halen en wij hebben hen tot hiertoe gebracht, opdat zij in de Hemelstad mogen binnengaan, om hun Verlosser met blijdschap te zien.’⁵

Als je Gods kind bent, dan heeft God iets onvoorstelbaar moois voor je in gedachten. Zoals Johannes schreef: *“Geliefden, nu zijn wij kinderen van God, en het is nog niet geopenbaard wat wij zullen zijn. Maar wij weten dat, als Hij geopenbaard zal worden, wij Hem gelijk zullen zijn; want wij zullen Hem zien zoals Hij is.”* (1 Joh. 3:2). De apostel Paulus, denkend aan dezelfde dingen, gaat over in een lofzang: *“O, diepte van rijkdom, zowel van wijsheid als van kennis van God, hoe ondoorgrondelijk zijn Zijn oordelen en onnaspeurlijk Zijn wegen!”* (Rom. 11:33).

Dit is de God van de Bijbel – de scheppende, kiezende, heilige, betrouwbare, liefdevolle en soevereine God van de Bijbel. Aan het begin van dit kenmerk hebben we onszelf de volgende hoofdvraag gesteld: *“Wie is God volgens de Bijbel?”* Aan de hand van een aantal fundamentele eigenschappen van God is deze vraag beknopt beantwoord. Het is van groot belang dat we God leren kennen zoals Hij zichzelf heeft geopenbaard. Niet op basis van onze eigen onderbuikgevoelens, onze eigen wensen of hoe we over Hem willen denken. Vandaag de dag wordt het evangelie regelmatig als reclame aangeprezen en het werk van de Heilige Geest uitgelegd in termen van marketing. Sommigen praten zelfs over God alsof Hij naar het beeld van de mens is gemaakt, in plaats van andersom, zoals het stukje op de website van het Humanistische Verbond illustreert.

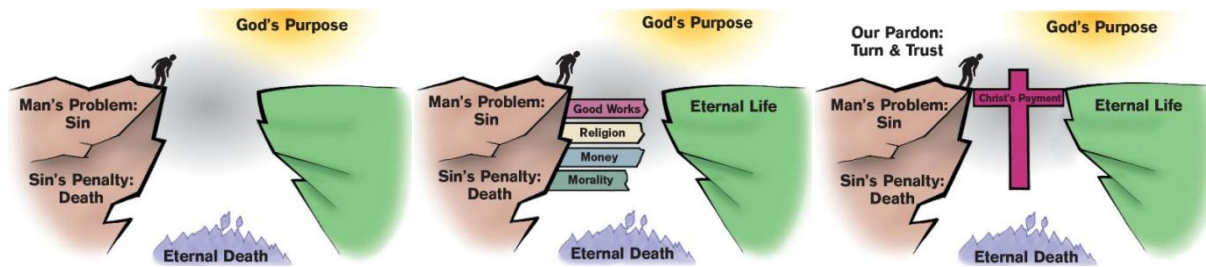
Het is daarom belangrijk dat we voor onze kerk en onze kerkleiders bidden, ons laten leiden door de Bijbel en vertrouwen op de soevereine God. Heldere dogma’s, in hun volle Bijbelse glorie, kenmerken een gezonde gemeente. En als we Gods Woord horen en geloven, dan wordt onze relatie met Hem hersteld. Hij is de God waarop we kunnen vertrouwen, want zijn Woord zal ons niet teleurstellen. Dit is waar het in de Bijbel om draait. Geloof je in Hem? Vertrouw je Hem?

⁵ Bunyan, J., *De Christenreis*, naverteld door M.J. Ruissen (Goes: Uitgeverij ‘de Ramshoorn’, 2008), 160.

Vragen bij kenmerk 2

1. Waarom is een Bijbelse visie op God een kenmerk voor een gezonde gemeente?
2. Waarom is het belangrijk dat de Bijbel onze visie op God bepaalt?
3. In de inleiding van dit kenmerk staat, dat we als mens de neiging hebben om ons beeld van God aan te passen aan hoe wij graag willen dat Hij is. Waarom is dit een gevaarlijke eigenschap?
4. In de eerste paragraaf lezen we dat God de schepper is van de hemel en de aarde en dat Hij na de schepping bemoeienis houdt met wat Hij gemaakt heeft. Waaruit blijkt deze bemoeienis?
5. Welke plaats heeft het volk Israël in jouw denken over de christelijke gemeente?
6. Welke invloed heeft de leer over Gods verkiezing op jouw godsbeeld?
Lees Efeze 1:3-14. Wat zegt dit tekstgedeelte over de reden van Gods genadige verkiezing?
7. In de paragraaf over Gods heiligheid staat dat er verzoening nodig is tussen God en de mens. Waarom is dit nodig en hoe komt dit tot stand?
8. Lees Exodus 34:6-7. Wat zegt dit tekstgedeelte over God en over de mens? Hoe kunnen Zijn vergeving en straffen naast elkaar bestaan?
9. Er gaat ook een paragraaf over de liefde van God. Waarin wordt deze liefde zichtbaar?
10. Lees Lukas 24:27. Jezus legde aan de Emmaüsgangers uit wat er allemaal over Hem in de Schriften stond. Wat stond er dan over Jezus geschreven?
11. Lees Mattheüs 6:10. Wat zegt dit vers over Gods soevereiniteit? Wat betekent dit voor ons?
12. In het laatste gedeelte lezen we dat het ontzettend belangrijk is dat we op God vertrouwen in plaats van op onszelf. Vertrouw je in alles op Hem? Waarom wel/niet? Wat zou er in je leven of denken moeten veranderen om meer op Hem te vertrouwen?

Kenmerk 3 – Het Evangelie

Inleiding

In het Nieuwe Testament is het woord voor Evangelie *euangelion*. Het bestaat uit een voorvoegsel dat 'goed' of 'blij' betekent en uit een trefwoord dat 'boodschap' of 'nieuws' betekent.¹

Het Evangelie is het fundamentele nieuwsbericht waar de gemeente op is gebouwd. Het wordt echter overstemd door ontelbaar andere nieuwsberichten, die dagelijks de revue passeren. In het digitale tijdperk is in een fractie van een seconde gigantisch veel informatie voor de dag te halen. Nieuwsbulletins, sociale media en non-stop programma's die via internet worden uitgezonden, zijn allang ingeburgerd in de huidige maatschappij. Het kan daarom zomaar gebeuren dat mensen hun gevoel van verbazing en verwondering over de nieuwswaarde van het Evangelie verliezen.²

Hoe komen wij erbij om het Evangelie een *nieuwsbericht* te noemen? Misschien veronderstel je dat kerkbezoek te maken heeft met religiositeit, maar het christendom heeft alles te maken met het nieuws – en daarbij, het beste nieuws dat de wereld ooit gehoord heeft! En het is juist deze boodschap die vaak verwarrend wordt gepresenteerd of vervormd. Het is niet de bedoeling dat dit nieuws wordt ingekapseld in de normen en waarden van de huidige cultuur, omdat het ons de waarheid aangaande God vertelt. Een boodschap die bekendstaat als het *welvaartsevangelie* is hier een voorbeeld van. Het Evangelie is echter geen boodschap van de kerk zelf, maar van God – en Hij heeft ervoor gekozen deze boodschap *middels* de kerk te communiceren naar de wereld. Jezus heeft zelf al gesproken over het Goede Nieuws, bijvoorbeeld toen Hij sprak in de synagoge te Nazareth (Lk. 4:16-21). Maar wat is nu dit Goede Nieuws?

1. Het Evangelie betekent niet enkel dat we 'OK' zijn

De eerste denkfout die mensen maken, is dat het christendom een bepaald type therapie is, waarbij mensen elkaar oppeppen met een *feel good* verhaal. Kerkbanken zijn sofa's, de voorganger stelt vragen en de tekst die uiteengezet wordt is ons eigen ik. En toch, op de één of andere manier, voelen wij onszelf vaak leeg van binnen. Het verzadigt niet. Hoe kan dat? En hoe kan het dat we ons bij tijd en wijle ook vies of onwaardig voelen? Is er iets in ons leven of *met* ons leven dat niet volmaakt of zelfs verkeerd is?

We moeten de Bijbel onderzoeken om een reëel beeld te vormen over zowel God als onszelf. Om te beginnen zegt de Bijbel nergens dat wij mensen, in onze huidige staat 'OK' zijn. Daartegenover stelt de Bijbel dat in onze eerste voorouders, Adam en Eva, wij allen ongehoorzaam zijn geworden aan God. We zijn in Zijn ogen niet rechtvaardig en staan als zodanig onder Zijn toorn. Er is een kloof gekomen tussen God en ons, waardoor wij Zijn heerlijkheid ontberen (Rom. 3:23). Deze kwestie gaat heel diep. Jezus heeft Zelf gezegd dat wij een *geheel nieuw leven* moeten ontvangen (Joh. 3) en de apostel Paulus schreef aan de Korintiërs dat wij *een nieuwe schepping* moeten worden (1 Kor. 15), omdat wij dood zijn in onze overtredingen (Ef. 2:1). Overtreding is synoniem voor zonde. Misschien denken we dat onze overtredingen maar 'klein' zijn of dat ze er

¹ Uit: John Piper, "God is het Goede Nieuws", De Banier, Bunnik (2008), p. 19

² Idem.

op het eerste gezicht niet uitzien alsof wij er ons voor zouden moeten schamen, maar zij zijn daarom nog niet minder dodelijk voor onze verhouding met en tot God. Jakobus herinnert eraan, dat wij één Wetgever hebben. Of iemand nu gelogen heeft of gestolen, het zijn allebei overtredingen van dezelfde Wet, gegeven door dezelfde Wetgever en daarom *allebei* strafbaar. Volgens Jakobus moeten we Gods Wet niet beschouwen als een lijst met inzettingen, maar *weerspiegelt deze Gods eigen karakter*. God is niet iemand die ons alleen geschapen heeft, Hij is een *jaloers, liefdevolle God*. Het woord *jaloers* betekent dat in God de enige reden en het enige doel van ons bestaan ligt en dat buiten Hem geen enkele god is die aanbeden kan of dient te worden. God alleen is de Schepper en heeft daarom recht op heel ons leven. Als wij denken dat wij Hem soms ongehoorzaam kunnen zijn, dat wij Zijn geboden opzij kunnen zetten wanneer ons dat goeddunkt, geeft dit alleen maar aan dat wij niets hebben begrepen van onze verhouding tot de Schepper.

Maar wat heeft dit alles te maken met het Goede Nieuws? Om te beginnen is het van fundamenteel belang dat wij helder voor ogen krijgen dat wij *gezondigd* hebben. Ons probleem is niet dat wij niet alles uit ons leven halen, of dat wij ons eigen leven hebben verknoeid. Wij moeten beseffen dat we hebben gezondigd – niet zomaar tegen een mens, maar tegen God. Dan zal je leren zien dat wij het object van Gods rechtvaardige toorn zijn. ‘Onze hopeloze situatie is dat Gods toorn op ons rust en dat is te wijten aan onze zonde. God is rechtvaardig en Zijn toorn is ontbrand tegen de houding en het gedrag dat Zijn Wezen kleineert en onbelangrijk maakt. Ieder van ons heeft dit gedaan. We doen het iedere dag.’³ Wij verdienen de dood en eeuwige scheiding van God. Door theologen wordt dit ook wel de *verdorvenheid van de menselijke natuur* genoemd.

Het christelijk geloof geeft een realistisch beeld van de donkere kant van onze wereld, ons leven, onze natuur, ons hart. Maar het christelijk geloof blijft hier niet in pessimisme of onverschilligheid staan – alsof we lijdzaam de conclusies van onze gevallen staat moeten aanvaarden! ‘Het evangelie bestaat niet louter uit feiten, maar het is de kracht van God om zondaars te redden van de zonde.’⁴ ‘Het Evangelie vraagt allereerst om vertrouwen te stellen in Jezus Christus *alleen*. We mogen ons verheugen over de geweldige verlossing die Hij voor ons tot stand heeft gebracht! We mogen ervaren dat we verbonden zijn met Jezus door het geloof en dat werkelijk niemand ons uit Zijn handen kan roven (Joh. 10:10).’⁵ De boodschap van Jezus Christus leert ons daarnaar te verlangen, in een groeiend geloof, met een volkomen en zekere hoop van de dingen die men niet ziet (Heb. 11:1).

Een ander centraal element in de Evangelieverkondiging betreft de heerschappij van Jezus Christus. De apostelen predikten een boodschap waarin werd gesteld dat God de Gekruisigde en Opgestane Jezus tot Heere en Christus heeft gemaakt (Hd. 2:36). Het Goede Nieuws mag onvoorwaardelijk aan alle mensen verkondigd worden, maar het kost een mens ook alles. Het Evangelie stopt niet wanneer mensen belijden te geloven dat zij zondaar zijn, dat Jezus de Redder is, in onze plaats stierf voor onze zonden en is opgestaan uit de dood; de boodschap gaat verder met de belijdenis dat Jezus Christus *Heere* is (Fil. 2; Rom. 10:9).

Er is vaak geworsteld met het vraagstuk hoe Gods genade en de verantwoordelijkheid van de mens zich verhouden. De Puriteinen en hedendaagse predikanten als John MacArthur, John Piper en Paul Washer hebben altijd gewezen op de noodzakelijkheid van persoonlijke levensheiliging, omdat de heiliging in de Schrift onderschrijft dat God een goed werk in mensenlevens is begonnen (Fil. 1:6). Ook Dietrich Bonhoeffer verzette zich tegen de gedachte van de zogenaamde ‘*goedkope genade*’, alsof we door kunnen gaan met zondigen nu we door genade behouden zijn. Deze gedachte wordt door de Bijbel verworpen. De apostel Paulus schrijft in Romeinen 6 en 8 dat christenen met Christus zijn gestorven en opgewekt, en dat de zonde

³ John Piper, *What Jesus Demands from the World*, Crossway Books Wheaton, Illinois (2006), p. 49

⁴ John MacArthur, *The Gospel According to Jesus, What is Authentic Faith? Revised & Expanded Anniversary Edition*, Zondervan Publishers (2008), p. 81. Nederlandse versie: *Het Evangelie van Jezus*, Uitgeverij Novapres, Apeldoorn (1994).

⁵ Greg Gilbert, *What is the Gospel?*, Crossway Books, Wheaton Illinois (2010), p. 116-117

over hen *niet* zal heersen – zij moeten de werken van het vlees doden door te wandelen naar de Heilige Geest.

2. *Het Evangelie betekent niet enkel dat God liefde is*

Een vaak gehoord cliché is de zin ‘God is liefde’. De Bijbel zegt inderdaad dat God liefde is (1 Joh. 4:8), maar is dit het complete plaatje? Is dit alles wat de Bijbel ons over God heeft te zeggen? Ouders wijzen hun kinderen op verkeerd gedrag. Kinderen moeten nu eenmaal leren wat ze wel en niet mogen doen. Ouders weten dat liefde niet alles op zijn beloop laat. Liefde corrigeert, beschermt en straft soms. Als wij nu zeggen dat God *liefde* is, waar moeten wij dan aan denken? De Bijbel zegt meer over God:

- God is Geest
- God is Heilig
- God is Uniek, er is niemand als Hij

Op welke wijze heeft deze God lief? God heeft Zich in de Schrift op bijzondere wijze geopenbaard en daarin wordt naast Zijn liefde ook gesproken over andere eigenschappen. Het zegt ons bijvoorbeeld, dat God heiligheid vraagt van iedereen die met Hem in gemeenschap wil wandelen (Heb. 12:14). Wij kunnen dit alleen dieper peilen, als we deze liefde zien in de context van Zijn karakter, Zijn heiligheid en perfectie. Dan kunnen we, hoewel ten dele, zien dat Gods liefde een diepte, volheid en schoonheid heeft waar wij ons alleen maar over kunnen verwonderen.⁶

3. *Het Evangelie betekent niet enkel dat Jezus onze vriend wil zijn*

Een ander veel voorkomende gedachte is dat het Evangelie inhoudt dat Jezus onze vriend wil zijn of dat Hij ons voorbeeld wil zijn. Het christelijke Evangelie is echter niet slechts een zaak van een vriendschapsband aangaan of een voorbeeld volgen. Jij en ik hebben allebei een verleden waaraan wij niet voorbij kunnen gaan. We hebben *echt* zonden begaan en we hebben *echt* schuld opgebouwd. Wat moet er dan gebeuren? Wat zal God hiermee gaan doen? Als Hij wil dat wij Hem leren kennen, hoe kan Hij dit dan laten gebeuren zonder Zijn heiligheid op te offeren? Zou Hij simpelweg laten weten dat onze zonde geen groot probleem is? Dat Hij zó groot is, dat Hij het ‘gewoon’ vergeet en vergeven zal?

Bij de bestudering van de evangeliën is het opvallend, dat Jezus boven al het andere verkondigt dat Hij is gekomen om te sterven. Het mag onwerkelijk of ongebruikelijk klinken, maar dit was het centrale doel van Jezus’ bediening. Het is daarom niet verwonderlijk dat het kruis het centrum en de focus van alle vier de evangeliën vormt. De Bijbel spreekt op een aantal verschillende manieren over Jezus’ dood:

Economisch

Als de Bijbel leert dat wij zijn *verlost*, bedoelt ze daarmee dat wij zijn vrijgekocht van slavernij. Zoals God Israël bevrijdde uit de slavernij van Egypte, zijn christenen vrijgekocht en bevrijdt van slavernij aan de zonde. Christus’ verzoenend sterven is de prijs die betaald is om ons te bevrijden uit de verslavende macht van de zonde. Een groot deel van Paulus’ brief aan de Galaten behandelt Christus’ sterven op deze wijze.

Relationeel

Jezus’ dood wordt verkondigd als verzoenend offer voor de zonde van de hele wereld (Joh. 1:29, 1 Joh. 2:2). Door Zijn dood heeft God Zichzelf met ons verzoend – wij die door Hem geschapen zijn, naar Zijn evenbeeld, maar die de relatie hebben verbroken. Gemeenschap met God is weer mogelijk – het zondeprobleem is opgelost. Het Goede Nieuws is dat het kruis van Jezus Christus Gods manier is geweest om ons terug te brengen tot Zichzelf (1 Pt. 3:18).

⁶ Voor een diepgaande theologische bezinning over Gods liefde en waar Hij vreugde in vindt, zie “*De Vreugde van God*” van John Piper, De Banier Utrecht (2007).

Juridisch

Jezus' sterven gaat over de realiteit van onze zonde en schuld voor God en de veroordeling die wij verdienen. Het begrip *rechtvaardiging* – 'iemand niet schuldig verklaren of achten' – maakt duidelijk dat onze straf op Jezus Christus is geplaatst toen Hij aan het kruis van Golgotha Zijn laatste adem uitblies en Zijn Geest in de handen van Zijn Vader beval.

'De wonderlijke waarheid is dat God Zijn Zoon Jezus naar deze wereld heeft gezonden – niet om de straf op de zonde voor mensen te verzwaren, maar om ons te bevrijden van die straf. De manier waarop Hij dit gedaan heeft is door in onze plaats te sterven en gebieden dat wij Hem zouden vertrouwen.'⁷

Militair: Christus Victor!

Ten vierde leert de Bijbel dat Jezus' sterven ook een *strijdvaardig* element in zich heeft, doordat het spreekt over de wereld als geestelijk strijdgebied. Jezus Christus heeft aan het kruis de machten en autoriteiten ontwapend (Kol. 2:15). Zo lezen we in Hebreeë 2:14 dat Christus met Zijn dood de duivel ontwapend heeft, waardoor de dood zijn angel is kwijtgeraakt. Jezus staat met Zijn bloed garant voor de verlossing van de gelovigen en daardoor zullen zij in eeuwigheid niet sterven (Joh. 11:25-26).

4. Het Evangelie betekent niet enkel dat we goed moeten leven

Een laatste veel voorkomende denkfout is dat het Evangelie alleen betekent dat wij rechtvaardig moeten gaan leven. Vaak wordt het Christendom dan ook neergezet als een systeem van normen en waarden voor zowel de publieke ruimte als de privésfeer. Christenen zijn vooral religieus bezig: doop en avondmaal, naar de kerk gaan, de Tien Geboden en de Gulden Regel onderhouden, Bijbellezen en bidden of goede werken doen. Maar het Evangelie is allerm minst een toevoeging aan ons 'goede' leven om het nog beter te maken. Het Evangelie is schitterend Nieuws voor mensen die hun hopeloze situatie voor Gods aangezicht onder ogen durven te zien. Het Evangelie vraagt om *bekering* en *geloof*. In het Nieuwe Testament worden bekering en geloof vaak in één adem genoemd. Toen Paulus de kerkleiders in Efeze ontmoette, vatte hij zijn boodschap als volgt samen: '*...en ik heb zowel tegenover Joden als Grieken getuigd van de bekering tot God en het geloof in onze Heere Jezus Christus.*' (Hd. 20:21).

Deze boodschap loopt als een rode draad door het Nieuwe Testament. Als je de waarheid over jouw zonden en Gods heiligheid hebt gehoord, over Zijn liefde in het zenden van Zijn Zoon Jezus, over Christus' lijden, sterven en opstanding voor jouw rechtvaardiging, dan ben je geroepen om hierop te reageren. Wat is de gepaste reactie? Is het een kwestie van je hand opsteken, naar voren komen in een samenkomst of een kaart invullen waarop je aangeeft te 'kiezen' voor Jezus? Het enige juiste antwoord op dit Goede Nieuws is om je te bekeren en te geloven.

Bekering

Twee zaken wijzen aan dat bekering een innerlijke verandering van het verstand en hart is, en niet slechts spijt over zonde of gedragsverbetering. Het Griekse woord *metanoeo* wijst in deze richting. Het bestaat uit twee delen: *meta* en *noeo*. Het tweede gedeelte verwijst naar het verstand en zijn gedachten en percepties. Het eerste deel is een voorvoegsel dat doorgaans beweging of verandering betekent. Bekering is dus het ervaren van verandering van de verstandelijke neiging, percepties en doelen. In Lukas zien we het verband tussen bekering en nieuw gedrag:

"Breng dan vruchten voort in overeenstemming met de bekering, en begin niet bij uzelf te zeggen: Wij hebben Abraham als vader; want ik zeg u dat God zelfs uit deze stenen voor Abraham kinderen kan verwekken. De bijl ligt zelfs al aan de wortel van de bomen; elke boom dan die geen goede vrucht voortbrengt, wordt omgehakt en in het vuur geworpen. En de menigte vroeg hem: Wat moeten wij dan doen? Hij antwoordde en zei tegen hen: Wie twee stel onderkleren heeft, moet delen met hem die er geen heeft, en wie voedsel heeft, moet ook zo doen. Er kwamen ook tollenaars om

⁷ John Piper, *What Jesus Demands from the World*, Crossway Books Wheaton, Illinois (2006), p. 49

gedoopt te worden en zij zeiden tegen hem: Meester, wat moeten wij doen? Hij zei tegen hen: Eis niet meer dan wat u voorgeschreven is. Ook de soldaten vroegen aan hem: En wij, wat moeten wij doen? Hij zei tegen hen: Val niemand lastig, pers niemand af en wees tevreden met uw soldij. (Lk. 3:8-14)

Bekering is niet het nieuwe gedrag op zichzelf, maar de innerlijke verandering waarvan het nieuwe gedrag het gevolg is. Jezus gebiedt ons dat wij deze innerlijke verandering meemaken.⁸ Zie kenmerk 4 voor een nadere uitwerking van 'bekering'.

Geloof

Wat betekent het om in Jezus te geloven? Allereerst betekent het dat iemand historische feiten aanvaard en voor waar houdt. Geloof heeft zijn fundamenteën en inhoud. Het is gebaseerd op wat waarlijk in het verleden is gebeurd. Maar geloven in Jezus betekent meer dan feiten over Hem geloven. Het betekent dat wij ons aan Hem als levende Persoon toevertrouwen voor Wie Hij werkelijk is. Geloven *in* Jezus is meer dan geloven *over* Jezus. Wij vertrouwen ons *aan* Hem *toe*.

⁸ John Piper, *What Jesus Demands from the World*, Crossway Books Wheaton Illinois (2006), p. 58-59. De uitwerking van Piper ligt in lijn met wat MacArthur schrijft in *The Gospel According to Jesus*.

Vragen bij kenmerk 3

1. Kun je voor jezelf verwoorden wat je verstaat onder het Bijbelse Goede Nieuws?
2. In hoeverre beïnvloeden de Bijbelse visie op de verdorvenheid van de mens en de toorn van God over de zonden jouw mensbeeld en hoe komt dit tot uiting in de verkondiging van het Evangelie?
3. Met welke regelmaat benoem je in de prediking de toorn van God over de zonde?
4. God is niet een 'Buddy' die graag met je wil optrekken; Hij is de heilige en rechtvaardige God die wil dat wij Zijn karakter weerspiegelen. Kun je onder woorden brengen hoe jouw Godsbeeld eruit ziet en welke plek dit krijgt in je verstaan van de Goede Boodschap?
5. Jezus' sterven wordt in dit hoofdstuk op vier manieren getypeerd. Wat kun je hieruit leren met betrekking tot de verkondiging van het Evangelie?
6. Bekering en geloof worden in de Bijbel getypeerd als een innerlijke verandering van het hart en het verstand, waardoor een nieuw leven ontstaat. God wil ons herstellen naar de beelddragers van Hem, die in het paradijs in een volmaakte relatie met Hem leefden. Wat leren we hiervan?
7. De Bijbel geeft een eerlijk beeld over de staat van de mens. Het is geen fijne boodschap om te verkondigen, maar het licht van het Evangelie kan hierdoor feller stralen. Verdiept dit inzicht jouw begrip van genade, verzoening en verlossing?
8. Ervaar je in de praktijk de genoemde spanning tussen Gods genade en de menselijke verantwoordelijkheid? Zo ja, hoe dan?

Kenmerk 4 – Een Bijbelse visie op bekering

Inleiding

“...we will begin the next great chapter in the American story with three words that will ring from coast to coast; from sea to shining sea – Yes. We. Can.”¹ Zo eindigde tijdens de voorverkiezingen de bekende speech van Barack Obama op 8 januari 2008 in New Hampshire. Uiteindelijk zou hij Hillary Clinton verslaan en de eerste zwarte president van de V.S. worden. Inmiddels leven we heel wat jaren verder en kunnen we ons de vraag stellen: hoeveel verkiezingsbeloften heeft Obama nu werkelijk waargemaakt? Blijkt hij misschien toch een politicus te zijn zoals we die al zoveel kennen?

Terwijl Joran van der Sloot in de zwaarbewaakte Castro Castro gevangenis zijn vonnis afwachtte gingen er geruchten naar buiten dat hij christen zou zijn geworden. De meeste kranten besteedden er direct aandacht aan. “Joran bezoekt kerk”, “Joran heeft zich bekeerd” kopten diverse kranten.² Op allerlei internetforums werd gelijk kritiek geuit: “Dit wordt puur de media ingebracht om de rechter te beïnvloeden.”³

Geloven mensen tegenwoordig nog wel dat verandering mogelijk is? In onze tijd is het wijzer om jezelf te accepteren zoals je bent. Je persoonlijkheid is een vaststaand gegeven die je met je geboorte hebt meegekregen. Het heeft weinig zin om daar verandering in te willen aanbrengen. Echte volwassenheid kenmerkt zich door het aanvaarden dat je bent zoals je bent en dat je daar maar mee hebt te leren leven. Of het nu gaat om je karaktereigenschappen, je ambities op het gebied van studie en werk, je normen en waarden, je seksuele verlangens of je spirituele interesses. Sterker nog, men beweert vooral graag: wees vooral trots op die dingen die in je binnenste verankerd liggen! Zodra mensen beweren dat verandering mogelijk is, worden zij argwanend aangekeken. Zou er misschien een manipulatief en zelf verrijkend voordeel mee gemoeid zijn?

Ondanks deze scepsis wortelt er toch in ieder mens een diep verlangen naar verandering. Diep van binnen zijn we rusteloos en heerst er een bepaalde ontevredenheid met wie we zelf zijn en wat we doen. Daarom zijn we vaak druk bezig met veranderingen en vernieuwingen van het interieur van ons huis. Als dat niet meer bevalt kijken we rond naar een nieuwe woning. Ook onze werkgever stellen we eisen; we willen flexibele werktijden en als het ons niet meer bevalt, zoeken we een nieuwe baan. Mits de economische crisis het toestaat uiteraard. Alles staat onder druk door deze innerlijke ontevredenheid. Soms verlangen we zelfs naar een andere partner! De ouderwetse grenzen van onze seksualiteit en de rest van ons leven vervagen steeds meer. En toch, ook al lijken ons werk, de relaties die we aangaan, ja zelfs ons geslacht en de dood, steeds meer maakbaar, toch blijken we telkens weer verslagen, vastgezet en hopeloos tegen onze muren aan te lopen. Hebben de sceptici dan toch gelijk? Is echte verandering wel mogelijk?

¹ <http://www.nytimes.com/2008/01/08/us/politics/08text-obama.html>

² http://www.telegraaf.nl/binnenland/9534516/_Joran_gaat_naar_de_kerk_.html

³ <http://www.godsmarketing.nl/2011/04/14/joran-vindt-god/>

Is verandering nodig?

De eerste vraag die we ons moeten stellen, is of verandering nodig is? Veel mensen zullen die vraag met 'nee' beantwoorden. Zelfgenoegzaam accepteren zoals je bent is hun motto. Een mens is goed zoals die is. Er bestaat geen goed, er bestaat geen kwaad. Als er een idee wordt voorgesteld waarbij hun leven een vernieuwende en verrijkende wending kan krijgen, reageren ze sceptisch. 'Laat mij in mijn waarde.' 'Je wilt toch niet beweren dat jouw kijk op het leven, op de wereld beter is dan die van mij?' 'Als dat zo is ben je een hypocriete betweter en kun je mij beter met rust laten!'

Dit soort reacties zijn misschien herkenbaar, maar toch leert de Bijbel glashelder dat verandering nodig is. Een mens is niet goed van zichzelf. Sterker nog, de mens zit in de problemen. Jezus zei in Johannes 3: *"Dit is het oordeel: het licht kwam in de wereld en de mensen hielden meer van de duisternis dan van het licht, want hun daden waren slecht. Wie kwaad doet, haat het licht; hij schuwt het licht omdat anders zijn daden bekend worden."* (Joh. 3:19-20).

Paulus herinnerde de christenen uit Efeze eraan hoe ze waren voordat ze tot bekering gekomen waren:

"Ook u heeft Hij met Hem levend gemaakt, u die dood was door de overtredingen en de zonden, waarin u voorheen gewandeld hebt, overeenkomstig het tijdperk van deze wereld, overeenkomstig de wil van de aanvoerder van de macht in de lucht, van de geest die nu werkzaam is in de kinderen van de ongehoorzaamheid, onder wie ook wij allen voorheen verkeerden, in de begeerten van ons vlees, door de wil van het vlees en de gedachten te doen; en wij waren van nature kinderen des toorns, evenals de anderen" (Ef. 2:1-3).

Paulus leerde duidelijk dat deze geestelijke dood kenmerkend was voor de hele mensheid. Hij citeerde in de brief aan de Romeinse christenen het Oude Testament om zijn overtuiging kracht bij te zetten dat ieder mens in de problemen zit:

"Wat dan wel? Zijn wij voortreffelijker? Beslist niet! Wij hebben immers zojuist én Joden én Grieken beschuldigd dat zij allen onder de zonde zijn, zoals geschreven staat: Er is niemand rechtvaardig, ook niet één, er is niemand die verstandig is, er is niemand die God zoekt. Allen zijn zij afgedwaald, samen zijn zij nutteloos geworden. Er is niemand die goeddoet, er is er zelfs niet één. Hun keel is een open graf, met hun tong plegen zij bedrog, addergif is onder hun lippen. Hun mond is vol vervloeking en bitterheid, hun voeten zijn snel om bloed te vergieten. Vernieling en ellende is op hun wegen, en de weg van de vrede hebben zij niet gekend. De vreze Gods staat hun niet voor ogen. Wij weten nu dat alles wat de wet zegt, zij dat spreekt tot hen die onder de wet zijn, opdat elke mond gestopt wordt en de hele wereld doemwaardig wordt voor God. Daarom zal uit werken van de wet geen vlees voor Hem gerechtvaardigd worden. Door de wet is immers kennis van zonde." (Rom. 3:9-20).

Overdenk nu eens deze twee waarheden; we bevinden ons in een wanhopige toestand waarbij we Gods genade absoluut nodig hebben. En toch, God is aan niemand ook maar enige genade verplicht. Waar Hij recht op heeft, is genoegdoening voor onze zonden. Wanneer Gods Geest op een krachtige manier begint te werken, dan roept Hij ons op om ons af te keren van onze zonden. Geleidelijk aan beginnen we te beseffen hoe ernstig de zonde is. Daarbij is het niet de bedoeling paranoïde te reageren, alsof we opeens inbeelden meer zonden te doen dan ooit tevoren. Wat er in werkelijkheid gebeurt, is dat Gods Geest je laat zien dat een bepaalde zonde uit je leven, serieuzer dan eerst, ook daadwerkelijk een zonde is. Het besef begint te dagen dat het begaan van een zonde, zondigen tegen God betekent. Zoals de psalmist uitriep: *"Tegen U, U alleen, heb ik gezondigd, ik heb gedaan wat kwaad is in Uw ogen, zodat U rechtvaardig bent wanneer U rechtsprekt en rein bent wanneer U oordeelt."* (Ps. 51:6, NBG '51).

Als je de Bijbel doorleest, kom je beelden tegen die onze menselijke natuur beschrijven; schuld hebben, slavernij, bankroet en zelfs dood zijn. Zo spreekt de Bijbel over de staat waarin de mens

zich bevindt. Behoorlijk radicaal. Dit is een situatie waaruit we het liefst zo snel mogelijk verlost willen worden!

Is verandering echt mogelijk?

We komen dus tot de conclusie dat verandering noodzakelijk is, maar is zo'n verandering ook echt mogelijk? Zoals we zagen zijn velen sceptisch over deze vraag. Het idee van radicale verandering loopt altijd uit op een teleurstelling. Is deze vraag dan slechts fantasie? Niet volgens de Bijbel. Deze zegt niet alleen dat verandering nodig is, maar ook dat het mogelijk is. Hoewel we ons hierover kunnen verbazen, vinden we dit gegeven toch echt in de Bijbel. Van Johannes 3 tot Handelingen 9 tot 1 Petrus 1 en samen met deze nog veel meer passages in de Bijbel. In het gesprek met Nikodemus is Jezus helder als glas over deze noodzakelijke verandering. Hij gebruikt dan de metafoor van een geboorte. Het leven in de gesloten baarmoeder is geheel anders dan in de open wereld. Zo radicaal anders zou je ook als mens moeten veranderen in je verhouding tot God. Paulus kan hier van getuigen, want hij maakt een radicale verandering mee. Van een vervolger van christenen wordt hij zelf een fanatieke aanhanger en volgeling van Christus. En hoewel Petrus tijdens de berechting van Jezus een lafaard was, veranderde hij radicaal toen het besef begon door te dringen dat Jezus werkelijk uit de dood was opgestaan. Vol vuur, geloof en kracht getuigde hij van Christus en het nieuwe leven dat is weggelegd voor iedereen die gelooft in Jezus als de opgestane Heer.

In overeenstemming met de Bijbel is deze verandering een cruciaal deel van het evangelie; verandering is mogelijk!

Wat voor verandering is noodzakelijk?

De derde, meer specifieke vraag luidt; "Wat voor verandering is nodig?" Vanuit de wereld klinken allerlei reacties: minder geremd zijn in het denken over jezelf of een beter beheer van je tijd zodat je toekomt aan je gestelde doelen. Velen beweren dat de problemen ontstaan doordat we niet in staat zijn om te doen wat we graag zouden willen doen. Alles moet in het teken staan om jezelf te kunnen ontplooien. Zelfverwerkelijking zou je dat kunnen noemen.

De Bijbel noemt de noodzakelijke verandering echter geen 'ontdekken en ontplooien van je eigen 'ik', maar juist het 'afkeren van jezelf'. Bekering betekent in het O.T. en het N.T. het omkeren van je gerichtheid op zonde richting de enige ware God. De claim dat we de eigen rechters en heersers van ons leven zijn moeten we neerleggen en we moeten erkennen dat het alleen God is die dat toekomt. Zonden uit het verleden moeten vergeven worden en onze huidige levens hebben een heroriëntatie nodig. Onze toekomstige bestemming moet veranderen van de hel van Gods rechtvaardige oordeel in de hemel van Gods genadige vergeving in Christus.

Dat is de grote verandering die we nodig hebben. Onze ik-gerichtheid moet plaats maken voor de gerichtheid op God en Zijn wegen (met ons). Zoals iemand ooit zei; "De eerste stap tot de enige, ware God is te erkennen dat wij dat zelf niet zijn". Het is in die verandering dat we gered zijn. We beginnen te begrijpen dat ons leven zonder een dergelijke verandering tot catastrofale consequenties leidt. Daarom noemen we deze verandering 'bekering', 'verlossing' of 'wedergeboorte'. De echte verandering is deze, waarin we veranderen van aanbidders van ons zelf, tot aanbidders van God. Van het schuldig zijn in onszelf tot God, naar het vergeven zijn in Christus.

Wat houdt die verandering in?

Sommigen zullen beweren dat het gaat om *mentale acceptatie*. We maken eenvoudigweg een beslissing, vullen een kaartje in of spreken een gebed uit. Maar is dat het wel? Betrokken raken bij een kerk, gevoel ontwikkelen voor moreel sentiment en meedoen met goede doelen voor diegene die het nodig hebben? Dit lijkt meer op een uitgebreide versie van onze goede voornemens met nieuwjaar!

De Bijbelse visie op deze verandering houdt veel meer in; het gaat daar over je omkeren van zonde richting God. Het gaat dan over bekering van zonden en het volgen van God. Bij bekering draait het zowel om een innerlijke verandering van je hart (berouw) en van je geloof en

vertrouwen op Christus en Zijn Woord (geloof). Hier gaat het nogal eens fout bij mensen vandaag de dag.

Want sommigen denken dat ze nog niet werkelijk bekeerd zijn, terwijl ze het wel zijn. Die mensen bestaan echt. Zij kennen de Bijbelgedeelten waarin staat dat een christen niet meer kan zondigen. En als ze dat dus wel doen, voelen zij zich direct schuldig en aangeklaagd door de duivel. De twijfel komt op met de vraag of ze wel werkelijk christen zijn. Maar als jij zo iemand bent, dan willen wij je bemoedigen door niet al te snel Gods goedheid terzijde te schuiven. Stem niet in met de aanklachten van de duivel wanneer je zondigt. Want God is een goed werk in jou begonnen en vrienden van je zullen dat zeker bemerkt hebben. Degene die werkelijk aan het veranderen is, die echt een bekering doormaakt en zichzelf een christen noemt, kan samen met John Newton zeggen: "Ik ben niet wie ik zou moeten zijn. Ik ben niet wie ik wens te zijn. Ik ben niet wie ik hoop te zijn. Maar toch kan ik werkelijk zeggen dat ik niet meer degene ben die ik ooit was. Door God genade ben ik wie ik ben."

Anderen daarentegen denken dat ze wel degelijk bekeerd zijn, terwijl ze het niet zijn. En dat is misschien nog wel een grotere zorg voor een voorganger. Spurgeon, de 19de eeuwse voorganger van Londen, was bekend met dit probleem. Er is een voorval bekend waarbij hij op een dag over straat liep. Aan de overkant van de straat zat een dronkaard die hem toeriep: "Hallo, meneer Spurgeon, kent u me nog?" Waarop hij antwoordde: "Nee, waarom zou ik u moeten kennen?" "Nou, omdat ik één van uw bekeerlingen ben!" Waarop Spurgeon zei: "Wel, u moet er zeker één van mij zijn, want u bent er zeker geen van de Heer!" Mensen die zichzelf onterecht als bekeerd zagen, kwamen vooral voor onder hen die opgegroeid waren met de Bijbel en het christelijke jargon spraken. Maar in werkelijkheid was hun hart niet veranderd. We moeten ons bewust zijn van het feit dat het mogelijk is om een actief en betrokken lid van de kerk te zijn, maar toch geen waarachtig lid van Gods volk.

Anderen zullen weer zeggen dat het draait om het leven *goed te leven*. Je zou je verantwoordelijkheid moeten nemen om moreel verantwoord te leven. Maak werk van je eigen goedheid en rechtvaardigheid. Je kunt nu eenmaal niet eindeloos blijven aanklooien in het leven. Maar volgens de Bijbel gaat het bij verandering, hoe dan ook om je vertrouwen op Christus alleen. Je rechtvaardigt jezelf niet voor God door her en der wat aan je leven te sleutelen. Bij werkelijke bekering gaat het er om dat je je neerlegt bij Christus, op Hem vertrouwt en op zijn waardigheid voor God. Het komt er bij deze verandering op neer dat je je realiseert dat je nooit genoeg kunt doen of zijn voor God. Niet met geld, kerkgang, zondagsschoollessen, liefdadigheid of wat dan ook.

Het is ontzettend belangrijk dat we onze wanhopige toestand inzien waarin we door onze zonden verkeren. Onze enige hoop bestaat daaruit dat we begrijpen dat God mens is geworden in Christus, dat Hij het perfecte leven leefde en stierf aan het kruis waar Hij de plaats innam voor allen die zich ooit zouden bekeren en op Hem vertrouwen, dat Hij opstond uit de dood en daarmee al onze zonden overwon en nu zijn Heilige Geest wil uitstorten in onze harten. Wanneer we dit beginnen te beseffen, dit vertrouwen in God alleen, dan is de grote verandering aan het plaatsvinden die bij echte bekering hoort.

Hoe vindt deze grote verandering plaats?

De laatste belangrijke vraag dringt aan ons op; "hoe vindt deze verandering plaats?" Sommige zullen zeggen dat we helemaal niets moeten en kunnen doen. Als we onszelf niet kunnen redden, dan moeten we alles aan God overlaten. De Bijbel leert daarentegen dat we bij het proces van bekering wel degelijk iets moeten doen. Jezus gaf zijn volgelingen beslist niet de opdracht om te stoppen met het strijden voor het goede in het besef dat men in een goede verhouding stond met God door zijn genade. Nee, Jezus vertelde de mensen dat ze zich van hun zonden *moesten* afkeren en dat ze zich *moesten* wenden tot God. Is bekering dan slechts een kwestie van oefening van onze wil?

Is het enige dat we nodig hebben het maken van deze simpele keuze? De Bijbel leert zeker dat we deze keuze moeten maken. Maar het christenleven is geen kwestie van religieuze zelfhulp. We moeten ook zeker niet anderen aanmoedigen en manipuleren om de zonde op een dergelijke

manier te laten varen en God te omarmen. Ironisch genoeg is dat wel wat we als evangelicale christenen vaak voorspiegelen aan anderen. Maar als we onze Bijbels lezen dan komen we daarin geen eigenmachtige verlossing tegen. Waarschijnlijk is dat wel de kern van elke andere religie in deze wereld, maar het christendom is daarin wezenlijk anders.

En op dit punt begint het spannend te worden voor velen. De grote verandering die nodig is, is zeker een kwestie van ons karakter en ons hart. Die moeten zeker een verandering doormaken. Maar de Bijbel leert ook dat we nooit de juiste keuzes zullen maken als het God zelf niet is die eerst ons hart verandert. Hoewel de mens is gemaakt met de mogelijkheid om God lief te hebben en te gehoorzamen, bestaat er toch het probleem van ons opstandige hart. We hebben een God nodig die ons een nieuw hart geeft. En dat is nu precies de belofte die God ons in de Bijbel geeft! *"Ik zal hun één hart geven en een nieuwe geest in uw binnenste geven. Ik zal het hart van steen uit hun vlees wegdoen en hun een hart van vlees geven..."* (Ez. 11:19). Dit idee komen we tegen in heel de Bijbel en het is Gods werk om dergelijke harttransplantaties uit te voeren.

De profeet Joël profeteerde over een groot oordeel van God dat zou komen. Maar hij sprak ook woorden van hoop: *"Het zal geschieden dat ieder die de Naam van de HEERE zal aanroepen, behouden zal worden. Want op de berg Sion en in Jeruzalem zal ontkoming zijn, zoals de HEERE gezegd heeft, namelijk bij hen die ontkomen zijn, die de HEERE roepen zal"* (Joël 2:32). Een bekend vers dat vaak gebruikt wordt om te evangeliseren. Joël sprak deze woorden van hoop nadat hij eerst twee hoofdstukken gesproken had over een heftig oordeel van God. Waarom zouden deze opstandige hoorders reageren op zijn beloften van hoop? Het antwoord vinden we in het laatste gedeelte van vers 32. Wie roept de naam van de HEERE aan? Diegene die de HEERE zal roepen! In het eerder geciteerde hoofdstuk van de Efezebrief staat een belangrijke opmerking over bekering. *"Want uit genade bent u zalig geworden, door het geloof, en dat niet uit u, het is de gave van God; niet uit werken, opdat niemand zou roemen"* (Ef. 2:8-9). Bekering is een geschenk van God, evenals geloof. Deze geschenken krijgen we niet vanwege onze verdiensten, maar door de verdiensten van Christus. Als je deze geschenken dus wilt ontvangen, keer je dan af van de zonde en richt je op God door Christus!

Deze grote verandering vindt plaats door de prediking en het aandachtig luisteren naar Gods Woord. Dat is wat we telkens opnieuw teruglezen in de Bijbel, zoals bijvoorbeeld in Psalm 19: *"De wet van de HEERE is volmaakt, zij bekeert de ziel; de getuigenis van de HEERE is betrouwbaar, zij geeft de eenvoudige wijsheid."* (Ps. 19:8). God belooft en spreekt uit, dat door Zijn woorden deze noodzakelijke verandering van ons hart zal plaatsvinden:

"Want zoals regen of sneeuw neerdaalt van de hemel en daarheen niet terugkeert, maar de aarde doorvochtigt en maakt dat zij voortbrengt en doet opkomen, zaad geeft aan de zaaier en brood aan de eter, zo zal Mijn woord zijn dat uit Mijn mond uitgaat: het zal niet vruchteloos tot Mij terugkeren, maar het zal doen wat Mij behaagt, en het zal voorspoedig zijn in hetgeen waartoe Ik het zend" (Jes. 55:10-11).

Overdenk dit aandachtig: God zou dit niet beloven als Hij zelf niet uiteindelijk Diegene is die verantwoordelijk is voor de vrucht, onze bekering en ons antwoord naar Hem. Geen enkele evangelist of prediker kan ooit aanspraak maken op het bekeerde mensenhart, want het is God zelf die dat bewerkt.

Natuurlijk heeft iedereen de opdracht om mensen te vertellen dat zij zich tot God moeten keren. Maar terwijl we dat doen moeten we beseffen dat we dat vertellen tegen een stel lijken! We zijn geestelijk dood zoals we in Efeze 2 zagen. Hoe kunnen deze lijken zich dan tot God keren in geloof? Dat kunnen ze alleen als God hen het leven schenkt. En in zowel het O.T. als het N.T. zien we dat God dat doet door het spreken en proclameren van Zijn Woord tot hen. Hij gebruikt Zijn Woord en zijn mensen die dat Woord kennen om mensen het nieuwe leven te geven. Hoewel je soms misschien kan denken dat het voor een almachtige en soevereine God eenvoudiger kan, kiest Hij er voor om op deze manier mensen van de dood naar het leven te brengen. Het initiatief gaat altijd eerst van God uit.

Begrijp je nu ook waarom dit zo belangrijk is bij het kijken naar je geestelijke gezondheid of die van de kerk waar je lid van bent? Als onze bekering, ons omkeren, in wezen wordt verstaan als iets dat we zelf moeten doen in plaats van dat God een werk begint, dan is dat een serieuze misvatting. Bij bekering zijn onze eigen keuzes zeer zeker betrokken. We moeten ons uitstrekken naar een oprechte toewijding. We moeten zeker keuzes maken. Maar een Bijbelse visie op bekering is meer dan dat. De Schriften zetten de mens neer als een wezen dat de noodzaak kent van een nieuw hart, waarbij ons denken vernieuwd wordt en onze geest leven ontvangt. Dit kunnen we nooit uit onszelf!

Het gevaar van een dergelijke misvatting kan inhouden dat onze evangelische en baptistengemeenten vol zitten met mensen die ooit wel een oprechte keuzes hebben gemaakt, maar waarbij geen echte levensverandering heeft plaatsgevonden. Het is bijvoorbeeld triest om te zien dat echtscheidingen onder christenen tegenwoordig steeds vaker voorkomen.⁴ Hoe is dat te verklaren? Kan het misschien ook zo zijn dat predikers en leiders van onze gemeenschappen verzuimen te (s)preken over de ware betekenis van bekering?

We hebben gezien dat verandering zowel nodig als mogelijk is. Een verandering van een leven dat gekenmerkt wordt door zonde en schuld tot een leven dat gekenmerkt wordt door vergeving en vertrouwen op Christus. En dat is alleen mogelijk door de rijke genade die God zelf geeft door het spreken van Zijn Woord. We hebben enkele voorbeelden uit de Bijbel gezien waarbij deze verandering plaatsvond. Maar wellicht vraag je je af of er buiten de Bijbel om ook dergelijke veranderingen plaatsvonden. Het antwoord is gelukkig bevestigend; door alle eeuwen van de kerkgeschiedenis heen zijn er mannen en vrouwen geweest die deze grote verandering hebben ervaren. Denk aan de losbandige Augustinus die door het lezen van een passage uit Romeinen 13 radicaal tot bekering kwam. Maarten Luther brak zijn hoofd over het begrip 'Gods gerechtigheid' in de Romeinenbrief. Toen hij Romeinen 1:17 las, "*De rechtvaardige zal uit het geloof leven*", zag hij het plotseling: wij leven niet door ons doen, maar door Gods schenkende gerechtigheid in Christus. Toen werd de tekst van Paulus hem tot een 'Porta Paradisi', een poort van het paradijs.

Met hen zijn nog veel meer voorbeelden te geven van mensen die door het horen en/of het bestuderen van Gods Woord een radicale verandering meemaakten. Zij veranderden door de oproep die uitgaat van Gods Woord. Een verandering die de Bijbel duidt als bekering.

Sommigen van ons hebben ook een dergelijke oproep gehoord. En sommigen hebben, dankzij Gods genade, een bekering ervaren van hun leven. Als jij dat niet hebt, dan moet je je afkeren van je zonden en je richten op God. Die grote verandering lijkt misschien buiten je eigen bereik te liggen, maar wees gerust, deze ligt niet buiten het bereik van God. Jij moet alleen acht slaan op de woorden van Jezus: "*Bekeer u en geloof het Evangelie!*" (Mk. 1:15).

⁴ <http://www.scheidingsmakelaar.nl/news/Christenen-scheiden-tegenwoordig-makkelijker.html>

Vragen bij kenmerk 4

1. Welke metaforen gebruikt de Bijbel om de menselijke conditie te typeren?
2. Wat is de betekenis van het woord bekering?
3. Lees Handelingen 11:18. Wat leert dit Bijbelgedeelte over de oorspronkelijke en ultieme bedoeling van bekering en berouw?
4. Wat bedoelde Spurgeon toen hij tegen de dronkaard zei, “je moet zeker één van mijn bekeerlingen zijn, je bent het in geen geval van de Heer”?
5. Lees Genesis 6:5 en Romeinen 8:7. Wat zeggen deze Bijbelgedeelten over de conditie van ons hart onder de invloed van de zonde? Wat leren deze teksten ons over het menselijke vermogen om God te behagen?
6. Lees Efeze 2:1-10. God doet een bijzonder werk in mensen waardoor mensen tot bekering komen. Hoe zie je dat terug in dit Bijbelgedeelte? Heeft een mens enige invloed bij het proces van bekering? Als dat zo is, in welk opzicht dan?
7. Kun je uitleggen waar de verantwoordelijkheid van mensen ophoudt en die van God begint bij bekering?
8. Kun je beschrijven hoe God mensen verlost en nieuw leven geeft? Gaat dit altijd in de hoofdlijnen volgens dezelfde patronen of is er ook sprake van verscheidenheid?
9. A.W. Tozer’s schreef: “Human nature, as we know it, is in a formative state. It is being changed into the image of the thing it loves.” Kun je dat beschrijven in je eigen woorden? Welke consequenties impliceren zijn woorden voor jouw leven?
10. Hoe wordt in de prediking in jouw gemeente gesproken over de bekering? Kun je aangeven waar het accent meestal op wordt gelegd?
11. Bestaat jouw gemeente grotendeels uit bekeerde mensen? Waaruit kun je dat opmaken?

Kenmerk 5 – Een Bijbelse visie op evangelisatie

Inleiding – Evangelisatie, hobby van een enkeling?

Evangelisatie is voor veel christenen niet het meest favoriete onderwerp. Het roept vragen en gevoelens op die variëren van schuldgevoel tot verbaasdheid. Misschien herken je je in één van deze reacties:

“Ik weet dat het belangrijk is, maar ik zou niet weten hoe ik het moet doen. Ik geloof niet dat ik de gave van een evangelist heb.”

“Is dat niet een taak voor evangelisten; mensen die daarvoor speciaal opgeleid of getraind zijn? Je kunt toch niet verwachten dat elke christen gaat evangeliseren?”

“Ik ben niet zo’n prater. Bovendien weet ik geen antwoorden op al die lastige vragen die mensen over het geloof stellen.”

“Is het niet vreselijk arrogant om in deze pluralistische tijd te willen evangeliseren? Iedereen mag toch z’n eigen geloof hebben? Waarom zouden wij het beter willen weten dan een ander?”

Dit lijstje is vast nog verder aan te vullen, maar de kern is dat christenen het evangelisatiewerk doorgaans overlaten aan een kleine groep hobbyisten uit een gevoel van onmacht, angst, apathie of eenvoudigheid omdat ze het ongepast vinden om te doen.

Waarschijnlijk zijn er ook die niet weten wat evangelisatie precies inhoudt en hoe het er in de praktijk uit ziet. Nu zijn er inderdaad allerlei verschillende manieren denkbaar waarop we kunnen evangeliseren. Wat voor de één evangelisatie is, hoeft dat volgens een ander niet te zijn. Misschien denk jij bij evangelisatie wel aan het uitdelen van traktaten en het met gemeenteleden zingen van opwekkingsliedjes in een winkelcentrum. Een ander ziet het organiseren van een maaltijdproject voor minder bedeelden en het helpen verhuizen van asielzoekers als evangelisatie. En een derde neemt de definitie nog breder en beschouwt ‘een getuigende levensstijl’ als de manier waarop elke christen zou moeten evangeliseren, niet met woorden maar met daden. Maar van elk van deze vormen geldt, dat slechts een kleine minderheid van de christenen zichzelf hierin actief noemt. Evangelisatie is iets wat in veel gemeentes onderaan het prioriteitenlijstje staat. Allerlei interne zaken van het gemeentelven vullen de agenda’s van leidinggevend en gemeenteleden. Meestal is er wel een evangelisatiecommissie, maar die moeten het bij hun spaarzaamelijke acties rond Kerst en Pasen doen met een klein groepje vrijwilligers.

Dit is opmerkelijk, want de Bijbelse visie op evangelisatie en de praktijk ervan kenmerken een gezonde gemeente. Het vormt een onmisbaar aspect van het gemeentezijn. Daarover gaat dit hoofdstuk. Het is daarbij goed om te begrijpen dat dit kenmerk niet op zichzelf staat, maar dat er een logische volgorde zit in de hoofdstukken. Zo staan kenmerk 3, 4 en 5 nauw met elkaar in verband; ze belichten eigenlijk elk een ander aspect van de Goddelijke redding. Bij het 3^e kenmerk gaat het om de inhoud van de Evangelieboodschap. Het 4^e kenmerk maakt duidelijk wat de uitwerking daarvan is in ons eigen leven. En in dit hoofdstuk zullen we zien hoe we die Boodschap, waardoor we zelf zo veranderd zijn, aan anderen mogen doorgeven.

Om het belang en de praktijk van evangelisatie duidelijk te maken, zullen we achtereenvolgens deze vragen beantwoorden: Wie moeten er evangeliseren? Waarom zouden we evangeliseren? Wat is evangelisatie niet? Wat is evangelisatie wel? Wat is de rol van de (missionaire) gemeente bij evangelisatie?

Wie moeten er evangeliseren?

Zoals aangegeven laten veel christenen het evangeliseren over aan de professionals. Het is echter de vraag of dit wel zo Bijbels is. Eén van de bekendste passages over de verspreiding van het Goede Nieuws is het slotgedeelte van het Mattheüsevangelie, meestal aangeduid als ‘de Grote Opdracht’ of ‘het zendingsbevel’:

“En Jezus kwam naar hen toe, sprak met hen en zei: Mij is gegeven alle macht in hemel en op aarde. Ga dan heen, onderwijs al de volken (maakt al de volken tot mijn discipelen, NBG '51), hen dopend in de Naam van de Vader en van de Zoon en van de Heilige Geest, hun lerend alles wat Ik u geboden heb, in acht te nemen. En zie, Ik ben met u al de dagen, tot de voleinding van de wereld. Amen.” (Mt. 28:18-20).

Het is duidelijk dat deze opdracht niet beperkt is gebleven tot de eerste discipelen. Zolang nog niet ‘al de volken’ onderwezen zijn en ‘de voleinding van de wereld’ nog niet heeft plaatsgevonden, geldt deze taak voor al Jezus’ discipelen. Net zo goed als Jezus’ belofte geldt, dat Hij met ons zal zijn tot die voleinding. Overigens wordt in deze verzen ook duidelijk, dat de opdracht meer omvat dan het Evangelie vertellen; het gaat om het vormen van toegewijde volgelingen van Jezus Christus. Evangelisatie in de betekenis van het communiceren van het Evangelie is daarin slechts een eerste, noodzakelijke stap.

Volgens Lukas heeft Jezus dit vlak voor Zijn hemelvaart uitgesproken: *“Maar u zult de kracht van de Heilige Geest ontvangen, Die over u komen zal; en u zult Mijn getuigen zijn, zowel in Jeruzalem als in heel Judea en Samaria en tot aan het uiterste van de aarde.”* (Hd. 1:8). In het vervolg van het boek Handelingen zien we hoe de eerste discipelen het zendingsbevel serieus genomen hebben. Ze zijn constant aan het evangeliseren (zie o.a. Hd. 5:42, 8:25, 13:32, 14:7,15,21, 15:35, 16:10, 17:18). Natuurlijk was dit aanvankelijk primair een taak van de apostelen, maar toch zien we dat niet alleen zij het Evangelie verspreiden. Zo lezen we in Handelingen 8: *“En Saulus stemde in met zijn dood. En er ontstond op die dag een grote vervolging tegen de gemeente die in Jeruzalem was; en zij werden allen verspreid over de landstreken van Judea en Samaria, behalve de apostelen. En godvrezende mannen droegen Stefanus samen naar het graf en bedreven grote rouw over hem. En Saulus begon de gemeente te verwoesten: hij ging de huizen binnen, sleepte mannen en vrouwen mee en leverde hen over in de gevangenis. Zij dan die overal verspreid waren, trokken het land door en verkondigden het Woord.”* (Hd. 8:1-4). Degenen die hier het land doortrekken en het Woord verkondigen zijn mensen uit de gemeente van Jeruzalem, behalve de apostelen (vs. 1). Het zijn hier dus ‘gewone’ gemeenteleden die evangeliseren.

In het vervolg van Handelingen 8 wordt ingezoomd op de evangelisatie-activiteiten van de diaken-evangelist Filippus. Verderop in Handelingen 11 zien we opnieuw christenen evangeliseren zonder dat ze daarvoor een speciale opleiding of functie in de gemeente hebben. *“Zij nu die, door de verdrukking die in verband met Stefanus plaatsgevonden had, overal verspreid waren, gingen het land door tot Fenicië, Cyprus en Antiochië toe, terwijl zij tot niemand het Woord spraken dan alleen tot de Joden. Er waren onder hen echter enkele mannen van Cyprus en uit Cyrene die, toen ze in Antiochië gekomen waren, het woord richtten tot de Griekssprekenden en de Heere Jezus verkondigden. En de hand van de Heere was met hen en een groot aantal geloofde en bekeerde zich tot de Heere.”* (Hd. 11:19-21). In de gemeente die te Antiochië door hun evangelisatie-werk ontstaat, komen Barnabas en Paulus lange tijd onderwijs geven. De gemeenteleden worden er voor het eerst ‘christenen’ genoemd (Hd. 11:25-26). En vanuit diezelfde evangelisatie-post beginnen Paulus en Barnabas later aan hun eerste zendingsreis (Hd. 13:2-3).

De rol van elke christen in het vervullen van de Grote Opdracht is onmiskenbaar. Ook als we zelf niet direct het initiatief zullen nemen om mensen met het Evangelie te benaderen, blijft getuige-zijn voor ons van kracht. *“Wees altijd bereid tot verantwoording aan ieder die u rekenschap vraagt van de hoop die in u is, met zachtmoeidigheid en eerbied.”* (1 Pt. 3:15). Petrus schreef dit aan de hele gemeente, niet alleen tot de leiders. We kunnen de verantwoordelijkheid om op enige manier te getuigen niet overlaten aan anderen – we zullen daarin onze taak moeten verstaan. Natuurlijk is het waar dat sommigen in de gemeente daar door God bijzonder voor zijn toegerust. *“Hij heeft sommigen gegeven als apostelen, anderen als profeten, weer anderen als evangelisten en nog weer anderen als herders en leraars.”* (Ef. 4:11). Maar deze gaven, ook die van evangelist, zijn er juist *“om de heiligen toe te rusten tot het werk van dienstbetoon, tot opbouw van het lichaam van Christus.”* (Ef. 4:12). Het gaat er met andere woorden niet om dat ‘iedereen zijn ding doet’, maar dat de gemeente als geheel tot bloei komt. Evangelisatie is in zekere zin iets van de hele gemeente. Onder de noemer ‘missionair gemeente-zijn’ is hierover de laatste jaren veel gepubliceerd in kerkelijk Nederland. Vandaar dat we aan de verhouding tot dit kenmerk in de laatste paragraaf van dit hoofdstuk apart aandacht schenken.

Waarom zouden we evangeliseren?

Het is niet alleen belangrijk dat we weten van de Bijbelse opdracht tot evangelisatie; we moeten ook de juiste motivatie hebben. *Waarom* zouden we eigenlijk evangeliseren?

Misschien vind je dit wel een vreemde vraag; als het een Bijbelse opdracht is, dan is het toch gewoon goed? We zoeken toch ook geen motief achter het liefhebben van onze echtgenoot of de zorg voor je kinderen? Kun je voor evangelisatie soms een verkeerd motief hebben? Helaas is dit inderdaad mogelijk. Je kunt als gemeente evangeliseren uit zelfbehoud, omdat je vreest dat je anders op termijn de kerkdeuren zal moeten sluiten. Bij initiatieven tot gemeenschapsvorming of gemeentestichting – op dit moment in Nederland vooral populair bij de traditionele kerken – is dit motief niet ondenkbeeldig.¹ Een kerk die zichzelf probeert in stand te houden, verliest uit het oog dat zij bestaat bij de gratie van Gods roeping, niet bij die van haarzelf. Met de uitvoering van de Grote Opdracht dient de gemeente niet zichzelf maar haar Hoofd Jezus Christus en de zaak van Zijn koninkrijk.

Het gevaar van eigenbelang bij evangelisatie geldt ook voor individuele gelovigen. Je kunt evangeliseren omdat je jezelf geestelijk wilt bewijzen tegenover jezelf, God of medegelovigen. Of omdat je in het debat met ongelovigen betweterig je gelijk wilt halen. Of omdat je graag de reputatie van succesvol evangelist wilt hebben. Het zal duidelijk zijn dat dergelijke beweegredenen niet deugen. Het is goed om onszelf regelmatig te bevragen op onze drijfveren.

Wat zijn goede, Bijbelse motieven om te evangeliseren? J.I. Packer noemt er twee in zijn boekje over evangelisatie². “De eerste is liefde tot God en zorg voor zijn eer; de tweede is liefde tot de mens en zorg voor zijn welzijn.

Het eerste motief staat voorop en is fundamenteel. Het voornaamste doel van de mens is God te verheerlijken. De Bijbelse leefregel luidt: *“Doet alles ter ere Gods”* (1 Kor. 10:31). De mens verheerlijkt God door Hem te gehoorzamen en door zijn geopenbaarde wil te vervullen.” In het vervolg wijst Packer dan op het vervullen van de Grote Opdracht (Mt. 28:19). Maar, voegt hij eraan toe, door evangelisatie eren we God niet alleen doordat we Hem daarmee gehoorzamen. “Door het Evangelie te verkondigen vertellen we de wereld ook over de grote dingen die God gedaan heeft om zondaren te behouden. God wordt verheerlijkt als zijn machtige genadewerken bekend gemaakt worden.” Het Evangelie laat de heerlijkheid van God zien en evangelisatie wil dat communiceren. Paulus schrijft in 2 Korinthe 4:4 dat het Evangelie de heerlijkheid van Christus openbaart en de hoorders als een licht bestraalt: *“de verlichting met het Evangelie van de heerlijkheid van Christus.”* Vervolgens wordt God ook verheerlijkt als mensen door het

¹ Zie het boek *‘Als een kerk opnieuw begint’* van Gerrit Noort, Stefan Paas, Henk de Roest en Sake Stoppels, Boekencentrum (2008), met name hoofdstuk 17, ‘Waarom eigenlijk? Motieven voor gemeentestichting’.

² De volgende citaten komen uit Packers *“Evangelisatie en de soevereiniteit van God”*, Novapres (1995), p. 69 e.v. Dit boekje, oorspronkelijk geschreven in 1961, is een klassieker over evangelisatie en nog steeds in het Nederlands verkrijgbaar.

Evangelie tot geloof en bekering komen en Jezus' Naam gaan belijden, tot heerlijkheid van God de Vader (Fil. 2:11, Heb. 13:15). Elke christen zou het verlangen moeten hebben om God verheerlijkt te zien worden in de redding van zondaren.

Het tweede motief is liefde tot de naaste. Het zogenoemde 'Grote Gebod' – God liefhebben boven alles en de naaste als onszelf (Mt. 22:36-40) – hangt nauw samen met de Grote Opdracht. "Als we werkelijk onze naaste liefhebben als onszelf, dan kan het niet anders of we willen dat ook hij de behoudenis zal ervaren, die onszelf zo kostbaar is." Packer haalt hierbij Paulus aan die over zijn sterke drang tot evangelisatie verklaarde: *"Want de liefde van Christus dringt ons"* (2 Kor. 5:14). Packer vindt het een tragische en kwalijke zaak als christenen niet het verlangen hebben om hun kostbare kennis met anderen te delen. Net als Andreas zijn broer Simon over Jezus ging vertellen en hem tot Jezus leidde³, en zoals Filippus Nathanaël in contact bracht met Jezus (Joh. 1:40 e.v.), moet het ook voor ons iets vanzelfsprekends zijn om met anderen over Jezus Christus te praten. Het is een voorrecht om te mogen evangeliseren, om het goede nieuws over Jezus bekend te maken. "Het is iets buitengewoons als we anderen over de liefde van Christus mogen vertellen, in de wetenschap dat er niets belangrijkers kan zijn dat ze moeten weten en dat er geen kennis in de wereld is die hen tot groter nut zou kunnen zijn."

Wat is evangelisatie niet?

Omdat er over evangelisatie veel verschillende ideeën bestaan, helpt het de meeste lezers waarschijnlijk om af te bakenen wat we er wel en niet onder verstaan. Daarom in deze paragraaf eerst vijf voorbeelden van wat we *niet* onder evangelisatie verstaan.

1. Veelal zien mensen evangelisatie als het voeren van een – soms heftige – discussie met de bedoeling jouw ideeën op te leggen aan een ander. Maar het gaat bij het evangeliserende gesprek niet om onze mening of ideeën, maar om de Bijbelse gegevens. Het is niet *jouw* waarheid, maar die van de Bijbel. Dat vraagt om een houding die zowel vastberaden als bescheiden is. Je gelooft zelf vast in de boodschap van het Evangelie, maar je hebt dat niet aan je persoonlijke slimmigheid te danken. Het is daarom ook niet jouw vaardigheid in de conversatie waarmee je de ander moet overtuigen; je hoeft enkel het Goede Nieuws door te geven. Hoe de ander daarop reageert, valt buiten je bereik en ook buiten je verantwoordelijkheid. De vrucht op ons evangeliseren kan alleen van God komen en is gelukkig niet afhankelijk van onze gespreksvaardigheden of onze persoonlijke passie daarbij. Paulus schreef aan de Korintheërs: *"Ik heb geplant, Apollos heeft begoten, maar God heeft laten groeien. Dus is dan noch hij die plant iets, noch hij die begiet, maar God, Die laat groeien."* (1 Kor. 3:6-7). Het heeft geen enkele zin om iemand te manipuleren tot aanvaarding van het Evangelie – doorgaans werkt het juist averechts. We hoeven het Evangelie slechts eenvoudig en met liefde te presenteren.

2. Sommigen zien een persoonlijk getuigenis aan voor evangelisatie. Natuurlijk kan een getuigenis over wat God in jouw leven gedaan heeft de boodschap van het Evangelie vergezellen, maar het is niet noodzakelijk. Een getuigenis van wat Jezus voor jou betekent, wil nog niet zeggen dat je de ander het Evangelie hebt verteld. Heb je hem of haar verteld waarom Jezus moest sterven aan het kruis? En waarom de opstanding noodzakelijk was? In een getuigenis uit je eigen leven komen die heilsfeiten meestal niet expliciet aan de orde. Gods claim op het leven van ieder mens blijft dikwijls onderbelicht. Een getuigenis maakt je verhaal natuurlijk persoonlijker en daardoor aansprekend voor mensen. Maar in onze cultuur moet je tegelijk beducht zijn om een 'fijn-voor-jou' boodschap af te geven. Het Evangelie doet ook een appel op degenen die het horen en dat mag door een (te) persoonlijk getint verhaal niet ondersneeuwen.

3. Anderen beschouwen sociale of politieke betrokkenheid als evangelisatie. In Nederland groeide vanaf de jaren zestig de aandacht voor deze horizontale dimensie van de Bijbelse boodschap. Onder invloed van de opkomende liberale theologie ging dit voor velen helaas ten

³ N.a.v. deze tekst schreef gemeentestichter Johan Lukasse een boekje met tips voor een getuigende levensstijl, *"Operatie Andreas. Een plan om je familie en vrienden mee te nemen naar Jezus."*

koste van het verticale aspect, de verhouding tussen God en mens. Recent heeft de belangstelling voor 'missionair gemeente-zijn' ook in orthodoxe of evangelicale hoek geleid tot meer maatschappelijk engagement, meestal in de vorm van allerlei diaconale projecten. Belangeloze inzet voor je naasten is absoluut waardevol voor alle betrokken partijen. *"Laten wij goeddoen aan allen"*, schrijft Paulus in Galaten 6:10. Protestanten hebben het doen van 'goede werken' uit reactie op de rooms-katholieke theologie misschien ondergewaardeerd, maar het is een onmisbaar onderdeel van het christen- en gemeente-zijn. Wel is het goed om op dit punt te letten op ons motief; zijn we gedreven door Gods liefde of willen we vooral onze gemeente met een mooi project 'op de kaart zetten'?

Gemeenten zullen zich bovendien moeten afvragen in hoeverre de huidige belangstelling voor diaconaal werk is ingegeven door de cultuur. Het postmodernisme stelt dat 'de tijd van de grote verhalen voorbij is'. In een postchristelijke cultuur als de onze geldt dat zeker ook het Evangelie. Als die gedachte er ons als christenen toe verleidt om het Evangelie niet langer bekend te maken, is er iets grondig mis. Op het derde Lausanne Congres voor Wereldevangelisatie in Kaapstad stelde de Sri Lankaanse predikant Ajith Fernando dat christenen niet alleen door hun levensstijl moeten getuigen, maar ook door te spreken. „Sommige mensen halen graag Franciscus van Assisi aan, die zei: Verkondig het Evangelie, *desnoods* met woorden. Maar het Woord van God is helder: we moeten ook spréken over de verzoening door Jezus Christus. Mensen gaan eeuwig verloren als ze deze boodschap niet horen.”⁴ Diaconaal werk hoort er helemaal bij, maar het mag niet zo zijn dat het de verkondiging van het Evangelie verdringt.

4. Een volgend misverstand is het verwarren van apologetiek met evangelisatie. Apologetiek gaat om de verdediging van het christelijk geloof en maakt doorgaans gebruik van zowel theologische als logische argumenten. In evangeliserende gesprekken zal de beantwoording van tegenwerpingen regelmatig een rol spelen. We kennen allemaal wel het bezwaar 'als God liefde is, waarom is er dan zoveel ellende in de wereld?' Dikwijls vormen dergelijke bezwaren een belemmering om het Evangelie onbevangen te horen. Apologetiek is daarom vaak een vorm van pre-evangelisatie; obstakels voor het Evangelie moeten voor zover mogelijk weggenomen worden. Maar het antwoorden op vragen over het christelijk geloof is niet hetzelfde als evangelisatie. Bij de verdediging wordt onze reactie bepaald door de agenda van de ander. Bij evangelisatie volgen we Christus' agenda en is de insteek positief; we vertellen het goede nieuws over Hem. Het kan ook niet van elke christen verwacht worden, dat hij of zij intellectueel in staat is om alle kritiek op het christelijk geloof met succes te weerleggen. Maar het eenvoudig uiteenzetten van de inhoud van het Evangelie is wel iets waartoe christenen in staat zouden moeten zijn.

5. Een laatste misverstand bestaat daaruit dat we de vrucht van evangelisatie verwarren met het evangeliseren zelf. Bij het eerste voorbeeld is al aangegeven dat we een positieve respons op evangelisatie niet van onze inspanningen maar van God mogen verwachten. Het gaat mis als we bij het evangeliseren eenzijdig gericht zijn op resultaten die we op ons eigen conto kunnen schrijven. We vergeten dan dat het niet in onze macht ligt om anderen te bekeren. Die manier van denken maakt 'evangeliseren' manipulatief; de focus komt op technieken en methodieken te liggen, ten koste van het vertrouwen op God en de kracht van het Evangelie (Rom. 1:16).

Op dit punt zijn veel gemeenten beïnvloedt door de theologie van de opwekkingsbewegingen, met name uit Amerika. Eén van de meest prominente en invloedrijke evangelisten tijdens de 'Second Great Awakening' was Charles Finney (1792–1875). "Hij was van mening dat mensen psychologisch gemanipuleerd konden worden om op het Evangelie te reageren. Hij zag het als de taak van de prediker om de gewenste reactie bij zijn hoorders los te maken."⁵ In lijn met deze gedachte maakte Finney de bij de methodisten in zwang geraakte 'altar call' populair; het tijdens een dienst naar voren laten komen van mensen om hun bekering te markeren.^{6,7} Dergelijke

⁴ http://www.refdag.nl/kerkplein/kerknieuws/verkondig_het_evangelie_juist_met_woorden_1_510108

⁵ John F. MacArthur, *De Liefde van God*, Ned. vertaling uitgegeven bij Novapres, Apeldoorn 1997, p. 19.

⁶ http://en.wikipedia.org/wiki/Altar_call

methoden zetten vaak primair de mens en zijn keuze centraal. Het kan individuele christenen opzadelen met een gevoel van falen als bekeerlingen uitblijven en het verklaart daarom deels de verlegenheid die veel christenen ervaren bij dit onderwerp. Daarom is het belangrijk om te benadrukken dat het bij evangelisatie gaat om het getuigen van de grote daden van God; Jezus' Persoon en werk staan centraal. Alleen zo is evangeliseren geen activiteit uit schuldgevoel maar een heerlijk privilege van christenen.

Wat is evangelisatie wel?

We hebben gezien wat evangelisatie niet is. Maar wat is het dan wel? In het eerder aangehaalde boekje van Packer geeft deze de volgende definitie van evangelisatie: "Volgens Paulus betekende evangelisatie: als gezant van Christus met liefde de wereld in gaan om zondaren de waarheid van het evangelie te leren met het oog op hun bekering en behoud."⁸

Een uitgebreidere omschrijving werd geformuleerd in 'Het Verbond van Lausanne' zoals dat gesloten werd tijdens het Internationale Congres voor Wereldevangelisatie in 1974. Vanwege z'n volledigheid nemen we het citaat daarover in z'n geheel over:

'Evangelisatie betekent: het goede nieuws verspreiden dat Jezus Christus voor onze zonden stierf en naar de Schriften uit de doden opstond en dat Hij nu als de heersende Koning de vergeving der zonden en de bevrijdende gave van de Heilige Geest aanbiedt aan allen die zich bekeren en geloven. Voor evangelisatie is onze aanwezigheid als christenen in de wereld onontbeerlijk, evenals die vorm van dialoog die, door een meelevend luisteren, het begrip van de ander tot doel heeft.

Maar evangelisatie zelf is, naar haar aard, de verkondiging van de historische, Bijbelse Christus als Heiland en Heer, met als doel, de mensen te bewegen persoonlijk tot Hem te komen en zo met God verzoend te worden. Wie de uitnodiging van het evangelie uitsprekt mag de kosten van het discipelschap niet verzwijgen. Nog steeds roept Jezus allen, die Hem willen volgen, op zichzelf te verloochenen, hun kruis op zich te nemen en zich met zijn nieuwe gemeenschap te identificeren. Onder de gevolgen van de evangelieverkondiging zullen dan ook gevonden moeten worden: gehoorzaamheid aan Jezus Christus, zich voegen in zijn Kerk en verantwoordelijke dienst in de wereld. (1 Kor. 15:3, 4; Hd. 2:32-39; Joh. 20:21; 1 Kor. 1:23; 2 Kor. 4:5; 2 Kor. 5:11, 20; Lk. 14:25-33; Mk. 8:34; Hd. 2:40, 47; Mk. 10:43-45).⁹

Hieronder volgen zes Bijbelse richtlijnen waarop we bij de communicatie van dit Goede Nieuws moeten letten.

1. *Vertel mensen in alle eerlijkheid dat ze gered zullen worden als ze zich bekeren en geloven – maar dat dit een serieuze zaak is.*

Het christelijke leven is volgens de Bijbel geen makkelijke weg. Jezus raadde mensen die Hem wilden volgen aan om vooraf de kosten te berekenen (Lk. 14:28-30). Dat vraagt van ons als 'zenders' eerlijkheid over de Bijbelse boodschap. Om aansluiting te vinden bij ongelovigen wordt het christelijk geloof te vaak voorgesteld als een soort applicatie voor je smartphone; iets wat het leven net wat aantrekkelijker maakt. Alle aanstoot wordt zoveel mogelijk vermeden. Onderwerpen als zonde, schuld, bekering en opoffering worden als veel te negatief ervaren en in strijd met ons gevoel van eigenwaarde. Maar deze manier van contextualisatie doet geen recht aan de Bijbelse boodschap.¹⁰ Om de noodzaak en mogelijkheid van verzoening met God echt te laten landen bij mensen is een Bijbels Gods- en mensbeeld van wezenlijk belang. Dat kan niet

⁷ Zie verder http://www.whitefield.nl/index.php?option=com_content&task=view&id=337 en het daar besproken boek van Iain H. Murray, *Revival and Revivalism, The Making and Marring of American Evangelicalism, 1750-1858*, The Banner of Truth Trust, Edinburgh, 1994

⁸ J.I. Packer, "Evangelisatie en de soevereiniteit van God", p. 50.

⁹ <http://www.lausanne.org/nl/dutch/1569-covenant.html>

¹⁰ Natuurlijk is er ook contextualisatie die wel recht doet aan de Bijbelse gegevens. Een voorbeeld daarvan voor de Nederlandse situatie is te lezen in *Jezus als Heer in een plat land* van Stefan Paas, Boekencentrum (2001).

zonder dat het ergens schuurt. Mensen zullen iets wat hun dierbaar is op moeten geven, in ieder geval de vorm van autonomie waarmee we onafhankelijk van God proberen te leven. De verzoening door de Gekruisigde vraagt om een overgave. Paulus heeft het in dit verband over ‘de ergernis van het kruis’ (Gal. 5:11, 1 Kor. 1:23). Die ergernis kunnen we niet weglaten zonder ontrouw te worden aan het Evangelie.

Natuurlijk vraagt het wel fijngevoeligheid om dit op een manier te brengen die niet nodeloos aversie oproept. Het is de toon die hier de muziek maakt.

2. Vertel mensen met klem dat ze gered zullen worden als ze zich bekeren en geloven – maar dat deze beslissing geen uitstel kan lijden.

Er moet in het evangeliserende gesprek urgentie doorklinken; de boodschap is niet vrijblijvend alsof het om een soort reclame zou gaan waarvan men al dan niet wil profiteren. Het Nieuwe Testament is er duidelijk over, dat Jezus de enige Weg tot God is (Joh. 14:6, Hd. 4:12, Rom. 10). De oproep deze Weg te gaan geeft dus geen enkele reden om te dralen, integendeel. *“Heden, als u Zijn stem hoort, verhard dan uw hart niet.”* (Heb. 4:7, citaat uit Ps. 95:7). Vanaf het begin van Zijn optreden heeft Jezus gewezen op de noodzaak van bekering. *“De tijd is vervuld en het Koninkrijk van God is nabijgekomen; bekeer u en geloof het Evangelie.”* (Mk. 1:15). Het hele verdere Nieuwe Testament onderstreept dat er een dag van afrekening komt waarop *“iedereen ontvangt voor wat hij in dit leven heeft gedaan, hetzij goed of hetzij kwaad.”* (2 Kor. 5:10). Dit is een belangrijk uitgangspunt van het christelijk geloof. De geschiedenis is niet cyclus, een kringloop van wedergeboorten waarin we eindeloos rondcirkelen. We evolueren ook niet als marionetten van de natuurwetten op weg naar een onzekere afloop. Nee, de geschiedenis van de mens is lineair; *“De HEER heeft alles wat hij heeft gemaakt zijn doel gegeven.”* (Spr. 16:4a, NBV). We zijn hier niet toevallig, ons leven telt en we zullen er rekenschap van af moeten leggen.

Ook voor deze richtlijn geldt, dat het in een tijd waarin velen geen idee hebben van een eeuwige toekomst, om wijsheid vraagt in de communicatie.

3. Vertel mensen met vreugde dat ze gered zullen worden als ze zich bekeren en het goede nieuws geloven. Hoeveel moeite het ook zal kosten, het is het meer dan waard!

Wat we er ook voor op moeten geven, een relatie met de levende God is van oneindige waarde. De Amerikaanse zendeling Jim Elliot verloor zijn leven tijdens zendingswerk onder een indianenstam. In 1949 schreef hij in zijn dagboek: “Hij is geen dwaas die opgeeft wat hij niet kan houden om te krijgen wat hij niet kan verliezen.”¹¹ Inderdaad, het kennen van God en Zijn Zoon Jezus Christus is het eeuwige, overvloedige leven (Joh. 10:10, 17:3). Jezus vertelde eens deze korte gelijkenis die duidelijk maakt wat het ons waard is als we de rijkdom van een leven met Hem inzien. *“Het Koninkrijk der hemelen is ook gelijk aan een schat, in de akker verborgen, die iemand vond en verborg; en van blijdschap daarover gaat hij heen en verkoopt alles wat hij heeft, en koopt die akker.”* (Mt. 13:44). Zeker, als christen moet je offers brengen, maar ze zijn het meer dan waard, want *“het kennen van mijn Heer Christus Jezus gaat alles te boven.”* (Fil. 3:8, WV).

4. Gebruik de Bijbel.

Het gebruik van de Bijbel in een evangelisatiegesprek met ongelovige vrienden, burens of collega's heeft een aantal voordelen. We maken hen daarmee duidelijk, dat het niet om onze persoonlijke ideeën gaat, maar om wat God heeft geopenbaard. Door het vertellen van de Bijbelse verhalen komt de Bijbel voor hen tot leven. De Bijbel bevat niet alleen wetten en voorschriften, maar verteld ook over mensen waarmee we ons kunnen identificeren. De Bijbel gaat over het leven zelf en hoe God daarin betrokken is. Door de Bijbel te gebruiken maken we anderen vertrouwd met een manier van omgaan met dit Levensboek. Als mensen interesse tonen voor het christelijk geloof, kunnen we hen het beste aanbieden om samen de Bijbel te gaan lezen. Net als Filippus en de Ethiopische ambtenaar in Handelingen 8: *“En Filippus deed zijn mond open en, uitgaande van dat Schriftwoord, verkondigde hij hem Jezus.”* (Hd. 8:35). Juist omdat we geloven dat Gods Woord effectief is, moeten we mensen aansluiten op de Bron. Je kunt

¹¹ http://nl.wikipedia.org/wiki/Jim_Elliot

daarbij gebruik maken van een eenvoudige Bijbelcursus¹², maar het kan ook zonder een handleiding; gewoon samen de Bijbel lezen en de vragen die het oproept bespreken.

Het gebruik van de Bijbel betekent uiteraard niet dat we onze gesprekspartner 'met Bijbelteksten om de oren slaan'. Ook hier geldt weer de gulden regel: *"Wandel met wijsheid bij hen die buiten zijn."* (Kol. 4:5).

5. *Bedenk dat je levenswandel als christen en als plaatselijke christelijke gemeente een onmisbaar onderdeel vormen van je getuigenis.*

Jezus noemt zijn discipelen 'het zout van de aarde, het licht in de wereld en een stad op een berg' (Mt. 5:13-16). Onze levenswandel is van belang voor evangelisatie, niet alleen persoonlijk, maar ook als gemeente. Al leven we in een individualistische maatschappij, de kerk wordt door buitenstaanders als één groep gezien. Ook Bijbels gezien vormen we één Lichaam (1 Korinthe 12, Efeze 5). Als gemeente dragen we dus een gezamenlijke verantwoordelijkheid om de wereld te laten zien wat het betekent een christen te zijn. Daarom is kerklidmaatschap niet zomaar een bijkomstigheid (zie het 6e kenmerk). In Handelingen 2 lezen we, dat er van het leven van de eerste christengemeente als geheel werfkracht uitging: *"Zij loofden God en vonden genade bij heel het volk. En de Heere voegde dagelijks mensen die zalig werden, aan de gemeente toe."* (Hd. 2:47). Dit komt overeen met het liefdegebod wat Jezus zijn discipelen eerder gegeven had: *"Een nieuw gebod geef Ik u, namelijk dat u elkaar liefhebt; zoals Ik u liefgehad heb, moet u ook elkaar liefhebben. Hierdoor zullen allen inzien dat u Mijn discipelen bent: als u liefde onder elkaar hebt."* (Joh. 13:34-35). Toewijding aan je eigen gemeente is daarom een belangrijk onderdeel van je persoonlijke heiliging en een getuigende levensstijl.

6. *Vergeet niet te bidden.*

Het belangrijkste zien we vaak over het hoofd. Juist bij ons getuigenis naar buiten, vergeten we zo makkelijk de beweging naar binnen, of beter; naar boven. En dat terwijl we op weinig gebieden van het christenleven zo afhankelijk zijn van God dan bij evangelisatie. Gevraagd naar wat hij anders had willen doen in zijn leven gaf de bekende evangelist Billy Graham op 92-jarige leeftijd dit advies: "Besteedt meer tijd aan gebed. Dat is het geheim van succesvolle evangelisatie. Als je dat verwaarloost, heb je het hart van God verwaarloost."¹³

Evangelisatie en missionair gemeente-zijn

De laatste jaren is er veel aandacht voor missionair gemeente-zijn. Wat is nu de rol van de (missionaire) gemeente bij evangelisatie?

Missionair gemeente-zijn wordt doorgaans breder opgevat dan evangelisatie. Het laatste is vaak een onderdeel van de vele activiteiten die een gemeente ontplooit; missionair gemeente-zijn is een concept wat het hele gemeenteleven beslaat. In het kader van 'negen kenmerken van een gezonde gemeente' is evangelisatie echter niet zomaar één van de negen facetten. Evangelisatie is niet een taartpunt van het gemeente-zijn, een onderdeel wat je eventueel kunt missen. Dan maakt het niet zoveel uit of je een puntje meer of minder in huis hebt. Maar evangelisatie is een wezenlijk ingrediënt van de taart zelf, een bestanddeel wat dus niet mag ontbreken.¹⁴ Evangelisatie behoort tot het DNA van de gemeente. Zonder het getuigenis naar buiten mist de gemeente iets fundamenteels in haar bestaan. Net als de inzichten met betrekking tot missionair gemeente-zijn, is dit kenmerk daarom iets wat de hele gemeente aangaat. Zoals Stefan Paas in één van zijn boeken aangeeft: "De vraag is niet in hoeverre de gemeente 'aan evangelisatie doet', maar in hoeverre zij in al haar geledingen is gestempeld door Gods zaak met de wereld."¹⁵

¹² De missionaire cursus 'Christianity Explored' gaat met cursisten bijvoorbeeld in 10 bijeenkomsten door het Markusevangelie, zie <http://christianityexplored.wordpress.com/>

¹³ http://www.cip.nl/nieuwsbericht_detail.asp?id=19861

¹⁴ W. Verboom, *De Alpha-cursus onderzocht: Een onderzoek naar hedendaagse missionaire catechese*, Zoetermeer 2002, 118.

¹⁵ Stefan Paas, *De werkers van het laatste uur*, Boekencentrum (2003), p. 16.

Paas noemt verschillende argumenten waarom evangelisatie en de plaatselijke gemeente nauw op elkaar betrokken horen te zijn.¹⁶ “In de eerste plaats is het belangrijk voor de getuigende of evangeliserende christen. Het onmogelijk dat één persoon, hoe begaafd ook, alle activiteiten beheerst die erop gericht zijn iemand binnen te voeren in het Koninkrijk.” Zodra mensen door ons getuigenis tot bekering komen, is een langer proces van toerusting vereist. Daarvoor is de christelijke gemeenschap als voedingsbodem onontbeerlijk.

Anderzijds is inbedding van evangelisatie in de praktijk van het gemeentelieven van belang om naar-binnen-gekeerdheid van de gemeente tegen te gaan. Als mensen ‘van buiten’ zich aansluiten bij de gemeente, heeft dat een enorme impact op de gemeente zelf; men voelt zich als gemeenschap betrokken bij het machtige werk van de Heilige Geest.

Volgens Paas heeft evangelisatie als kerntaak van de gemeente eveneens invloed op de prediking. Door het contact met andersdenkenden en de instelling dat deze mensen onder zijn gehoor kunnen zitten, zal de voorganger meer geneigd zijn om in zijn preek concreet en relevant voor hen te spreken. Dat stimuleert gemeenteleden weer om hun niet-gelovige relaties mee te nemen naar een dienst.

Een belangrijke stap voor de inbedding van evangelisatie in de gemeente is de invoering van een missionaire cursus. Of het nu gaat om een Alpha-cursus, Emmaüs-cursus of de recente Christianity Explored; in alle gevallen wordt over een langere periode geïnvesteerd in mensen en relaties met mensen. Binnen een context van persoonlijke aandacht en gezelligheid kan op het niveau van de belangstellende zoeker informatie aangeboden worden over het christelijk geloof.¹⁷ Deze vorm houdt rekening met een cultuur waarin mensen kopschuw zijn geworden voor evangelisatie-acties, waar een anonieme ‘verkoper’ hen iets probeert aan te smeren.¹⁸ Voor een goede aansluiting met de gemeente is het wel belangrijk dat een missionaire cursus door gemeenteleden niet wordt gezien als ‘iets wat erbij komt’.¹⁹ Evangelisatie, in welke vorm dan ook, is iets wat de *hele* gemeente karakteriseert als een gezonde gemeente.

¹⁶ Stefan Paas, *De werkers van het laatste uur*, p. 16.

¹⁷ Stefan Paas, *De werkers van het laatste uur*, p. 21.

¹⁸ Stefan Paas, *De werkers van het laatste uur*, p. 220

¹⁹ Zie adviezen van Paas o.a. in hoofdstuk 11 van *De werkers van het laatste uur*.

Vragen bij kenmerk 5

1. Menig gemeente heeft 'de Grote Opdracht' (Mt. 28:19) als missiestatement opgenomen in haar beleidsplan. Hoe functioneert deze opdracht in de praktijk van jouw gemeente?
2. Evangelisatie wordt vaak geassocieerd met zingende christenen op een markt, het uitdelen van folders of het uitnodigen voor een speciaal evangelisatie-event. Wat zijn de nadelen van dergelijke acties? Hoe kun je als gemeente op een andere manier invulling geven aan evangelisatie?
3. Evangelisatie wordt in dit hoofdstuk omschreven als 'een wezenlijk ingrediënt van de taart' en behorend 'tot het DNA van de gemeente'. Hoe kan een gemeente haar leden toerusten en motiveren voor evangelisatie?
4. Ervaar je jouw gemeente als een toegankelijke gemeente voor mensen zonder christelijke achtergrond? Worden zij bijvoorbeeld met regelmaat bij de gemeente gevoegd? Heb jij zelf de afgelopen periode mensen het Evangelie uit mogen leggen?
5. Als jij de gelegenheid krijgt het Evangelie in 5 minuten aan iemand te vertellen, wat zou je dan zeggen? Schrijf het eens op en lees het voor aan een niet-christen met de vraag of het begrijpelijk voor hem/haar is.
6. Op welke manieren wordt God door evangelisatie verheerlijkt?
7. De eerste 3 richtlijnen voor evangelisatie zijn kort samengevat: bekering vraagt een serieuze overweging en het is dringend nodig, maar het is de moeite meer dan waard.
8. Wat versta je in dit geval onder 'serieus'? En onder 'dringend'? En wat onder 'meer dan de moeite waard'? Kun je bij elk aspect een paar Bijbelteksten noemen die deze omschrijving bevestigen? Hoe stempelt deze beschrijving jouw praktijk van evangeliseren?
9. Evangelisatie wordt in dit hoofdstuk voorgesteld als het getrouw doorgeven van de Bijbelse boodschap; het bekeren van mensen is niet ons maar Gods werk. Motiveert je dat om te evangeliseren of juist niet? Hoe zou evangelisatie er voor jou uitzien als bekering mensenwerk was?
10. Is geloof in een persoonlijke uitverkiezing door God onverenigbaar met een verlangen tot evangelisatie? Waarom wel of niet? Wat kun je hierover zeggen n.a.v. Hd. 13:46-48?
11. Wordt er in jouw gemeente een missionaire cursus gegeven? Hoe loopt dat? Heeft dit de aandacht en belangstelling van de hele gemeente? Wat zijn de voordelen van zo'n cursus?
12. Heb je zelf niet-gelovige vrienden die je zou kunnen uitnodigen om samen de Bijbel te lezen of een missionaire cursus te volgen?
13. Wat is de rol van de voorganger in een missionaire gemeente?

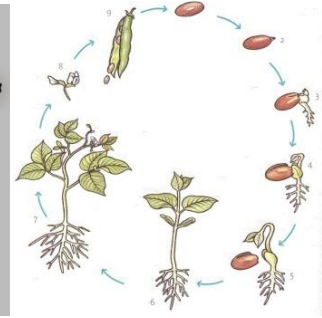
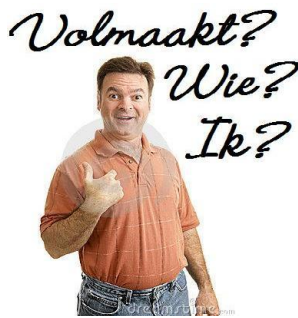
Kenmerk 6 – Een Bijbelse visie op lidmaatschap

Dit kenmerk wacht nog op een vertaling naar het Nederlands.

Kenmerk 7 – Bijbelse tucht

Dit kenmerk wacht nog op een vertaling naar het Nederlands.

Kenmerk 8 – Discipelschap en geestelijke groei

Inleiding

'We zijn hier weer terug bij de grote paradox van een christelijke levenswijze. Slechts onder het juk van Christus en alleen in zijn dienst zullen wij rust en vrijheid kunnen vinden. Als we onszelf daarin verliezen, zullen wij onszelf daar ook weer terug kunnen vinden, en als we aan ons egoïsme sterven, dan zullen we beginnen te leven.'¹ – John Stott

"Auto's zijn ingewikkelde toestellen en met al die duizenden onderdelen kan er veel mis gaan. Het handboek van de fabrikant kan u echter vertellen hoe u uw auto naar tevredenheid kan gebruiken zonder al te veel slijtage. Als u er niet goed mee omgaat zodat er brokken komen kunt u niet zeggen dat u niet gewaarschuwd was. Met de wijsheid uit de handleiding voor reparaties, die de fabrikant ook verstrekt, kan de auto weer gemaakt worden, maar zo lang u de instructies niet serieus neemt kunt u moeilijkheden verwachten. Onze auto's lijken op hun eigenaars. Wij zijn ook wonderlijk gemaakt, lichamelijk ingewikkeld, en dat geldt nog meer voor de psychologische en geestelijke aspecten. Voor ons bestaat er ook een handboek van de maker, nl. Gods samenvatting van hoe we moeten leven, die we vinden in de Tien Geboden. Of wij als personen groeien en bloeien of verwelken en verdorren, of we karakterologisch meer op God of op de duivel lijken hangt nauw samen met ons wel of niet willen leven naar de Tien Geboden. De rest van de bijbel zou Gods handleiding voor reparaties genoemd kunnen worden omdat die de boodschap van genade beschrijft, die de door zonde beschadigde menselijke natuur herstelt, maar het zijn de Tien Geboden die vaste vorm geven aan het basispatroon voor het gedrag, dat voldoening en tevredenheid geeft. Gods genade redt en herstelt ons om juist op deze manier te kunnen leven.

Veronderstel dat iemand zegt: 'Ik probeer de Tien Geboden serieus te nemen en ernaar te leven, maar ik zink erin weg als in een moeras! Elke dag faal ik wel ergens in. Wat kan ik eraan doen?' Het antwoord is: nu u uw eigen zwakheid en zondigheid kent, kunt u naar God en naar zijn Zoon Jezus Christus gaan om vergeving en kracht. Christus zal u een nieuw leven gaan bezorgen waarin uw diepste verlangen zal zijn om Gods weg te gaan, en waarin het niet langer een last zal zijn om te gehoorzamen. Dat mensen die naar de wet willen leven Christus de Heiland als hun Heer zullen vinden is iets waar we voor moeten bidden en aan moeten werken.

Gods liefde gaf ons de wet zoals zijn liefde ons het evangelie ook heeft gegeven, omdat er geen geestelijk leven voor ons is buiten het evangelie om, want dat wijst ons op Jezus Christus de Heiland. Zo is er ook geen geestelijke gezondheid voor ons als we in Christus' kracht de wet niet zouden houden, want zo brengen we de liefde voor God en de naaste in praktijk."²

¹ Citaat uit: John Stott, *Waarom ik een christen ben*, Uitgeverij Novapres Hoenderloo (2007), p. 128

² J.I. Packer, *Groeien in Christus*, Uitgeverij Novapres Hoenderloo (1995, zesde druk), p.187

Met deze woorden leidt James Packer het vierde deel van zijn boek *Groeien in Christus* in. Zijn voorbeeld illustreert de weg van discipelschap en geestelijke groei in het christelijke leven. Van nature hebben wij in Nederland een vrij pessimistische opvatting over heiliging, zoals de term voor geestelijke groei in theologisch jargon klinkt.³ Groei in het leven is normaal. Het leven van een mens, dat met recht een wonder genoemd kan worden, begint teer, kwetsbaar en pril. Het groeit uit tot een foetus, een baby, peuter, kleuter, tiener, adolescent en uiteindelijk een volwassene. Het leert gaandeweg spreken, schrijven, en lezen. Het is voor een gezonde, volwassen man ongezond als hij nog steeds op hetzelfde niveau van een peuter communiceert. Als we een zaadkorrel in de grond stoppen, komt er na verloop van tijd een plan of boom opzetten. Door de juiste voedingsmiddelen te nuttigen, is groei mogelijk. Voor het geestelijke leven is dit niet anders.

Toch zijn er genoeg gevallen bekend waaruit blijkt dat niet elk gemeentelid geestelijk groeit. Her en der zijn mensen opgestaan die opmerken dat de gemeente van Christus zich in 'slaapstand' bevindt. De worsteling voor veel predikanten zal ongetwijfeld verwoord worden in de volgende vraag: *hoe kan ik weten dat iemand wedergeboren is en wat zijn gezonde tekenen van het groeien in geloof?*

John MacArthur heeft eveneens geworsteld met deze materie na een ervaring die hij had tijdens een vliegtrip. Een medepassagier merkte op dat de bekende theoloog in de Bijbel zat te lezen en vroeg hem vervolgens hoe hij een relatie met Jezus Christus kon krijgen. De predikant, in al zijn enthousiasme – wie maakt dit nu dagelijks mee? – vertelde de man dat hij 'gewoon' in de Heere Jezus moest geloven en Hem aannemen als zijn persoonlijke Redder. Hij bad met de man het zogenaamde *zondaarsgebed* en een maand later werd deze man door MacArthur gedoopt. Verheugd over dit alles, keek hij ernaar uit de 'nieuwe gelovige' te begeleiden in een traject van discipelschap. Na een tijdje verbrak de man het contact; hij had niet langer interesse in de zaak van Christus.⁴

Groei in het licht van de Bijbel

Een gezonde christelijke gemeente is een gemeente waarin mensen Jezus Christus meer en meer willen volgen. Geestelijke groei is geen term die door enthousiaste gemeenteleden is bedacht; het is een begrip dat voluit door de Bijbel wordt ondersteund. Neem bijvoorbeeld het sterke contrast tussen de rechtvaardige en goddeloze dat door de psalmist in Psalm 1 wordt geschilderd. De rechtvaardige is *"als een boom, geplant aan waterbeken, die zijn vrucht geeft op zijn tijd, waarvan het blad niet afvalt; al wat hij doet, zal goed gelukken."* (Ps. 1:3).

Als we kijken naar de Schrift, zien we een lijn in het Oude Testament, die begint bij de schepping. God draagt het geschapene op om vruchtbaar te zijn en dat de zeeën vol moeten worden met vissen en de lucht met vogels (Gen. 1:22). Ook Adam en Eva kregen een mandaat mee: zij moesten vruchtbaar zijn en toenemen in aantal. De aarde moest vol worden met bewoners en die moesten de planeet beheren. Ze moesten heersen over de vissen in de zee en over de vogels in de lucht en over elk levend wezen dat zich op de aarde beweegt (Gen. 1:28). Een aantal hoofdstukken later oordeelt God de wereld middels de zondvloed en gaat verder met Noach. Opnieuw klinkt het: *"Vermenigvuldig u en word talrijk..."* (Gen. 9:1).

Als je doorbladert in Genesis komen we bij het verhaal van Abraham, aan wie ook wordt beloofd dat hij vele nakomelingen zou krijgen. Ook Jezus Zelf spreekt gedurende Zijn bediening over de groei van het Koninkrijk.

De groei die wij beogen, is echter geen numerieke groei, zoals dit in bovenstaande voorbeelden naar voren komt. Het gaat om vitaliteit van het christelijke leven. De Bijbel spreekt over *groeien in heiliging* (Heb. 12:14), *groeien in de kennis van de Here Jezus Christus* (2 Pet. 1:8) en *de goede strijd van het geloof*, gekarakteriseerd door liefde, gerechtigheid, zachtmoedigheid, standvastigheid en geloof (1 Tim. 6:11).

³ Interview met James Kennedy, zie verantwoordingsdocument op www.sola5baptisten.nl.

⁴ John F. MacArthur, *The Gospel According to Jesus, What is Authentic Faith? Revised & Expanded Edition*, Zondervan Publishers (2008), p. 89. Nederlandse versie: *Het Evangelie van Jezus*, Uitgeverij Novapres, Apeldoorn (1994).

Groei in de praktijk

Nu we de vraag hebben beantwoord hoe de Bijbel spreekt over groeien in geloof, moeten we nu gaan kijken hoe dit kan worden geïmplementeerd in de praktijk. Hoe dragen alle specifieke *kenmerken*, die we in dit werkboek behandelen, bij aan de bevordering van geestelijke groei in de gemeente?

Bijbelverklarende prediking

Een gemeente waarin Bijbelverklarend wordt gepreekt, zal gegarandeerd aanmoedigen om te groeien in het christelijke getuigenis. We luisteren naar Gods Woord over ons leven; we kunnen niet zonder als we willen groeien. Om erachter te komen wat wij het meeste nodig hebben in ons leven, moeten we ons uiteindelijk tot God Zelf wenden. We moeten *alles* van en uit Gods Woord horen, op een verklarende manier, zodat we niet luisteren naar selectieve thema's. We zouden zo graag bepaalde dingen uit Gods Woord willen vermijden! Geen mens is heilig, perfect of geestelijk zo scherp gevormd dat we elk woord uit de Bijbel automatisch verwelkomen. Het is van essentieel belang dat voorgangers alle woorden van de Bijbel prediken. De Bijbel bevat zoveel rijkdom! Het toont ons Gods zorg en hulp voor hen die Hem liefhebben; we ontdekken Gods plan; we zien de heerlijkheid van het Evangelie; we zien hoe Hij ons corrigeert, opbouwt en bemoedigt. Wat niet onbelangrijk is – *daar waar echte liefde voor het Woord van God is, zal een gemeente zich niet afhankelijk laten maken van de predikant of voorganger*. Wij willen Gods Woord horen – dit is waar de gemeente op moet worden gefundeerd. Door Zijn Woord leren we Gods karakter kennen op een manier die wij niet voor mogelijk hadden gehouden.

Bijbelse visie op God

Een kerk met gezonde, Bijbelse theologie is een gemeente waar de leden zullen groeien als christenen. Groei wordt bevorderd als wij meer te weten komen over God en over onszelf; als we meer te weten komen over Zijn zorg en karakter; als we het Bijbelse getuigenis ontvangen dat Hij mensen verkiest en in allerlei moeilijke omstandigheden door hen heen werkt. We zullen bemoedigd worden omdat we het grote plaatje gaan zien, het plan en de bedoeling. We zullen groeien in de kennis van Hem en daardoor zullen we Hem meer beginnen te vertrouwen. Gods openbaring van Hemzelf door Zijn Woord, door de geschiedenis, toont Zijn waardigheid, zodat wij Hem vertrouwen in alles wat Hij in ons leven brengt.

Het Evangelie

Een gemeente die een Bijbels Evangelie verkondigt – *juist* een Bijbels Evangelie! – zal christenen helpen te groeien in het volgen van Jezus. Hoe meer wij onze nood leren (in)zien, des te meer zullen we ons vastklampen aan Jezus. Als we een Bijbels inzicht hebben van onze menselijke staat, zullen we niet zo verrast zijn door alle tragedies in deze wereld zoals een niet-christen dat wel kan zijn. Als we de Bijbel serieus nemen, kunnen we iets begrijpen van onze geweldige mogelijkheden als beelddragende van God en hoe diep, diep tragisch deze mogelijkheden misbruikt kunnen worden als wij ze niet aan God onderwerpen. We leren meer zien van onze eigen zonden, gebrokenheid en opstandigheid en juist hierdoor (hoe vreemd het ook mag klinken) gaan we meer van Gods liefde begrijpen. Zo zullen we ook de schittering van de verlossing leren ontdekken.

Jezus heeft Zijn discipelen in de wereld gestuurd met een opdracht – om al de volken te maken tot Zijn discipelen en hen te onderwijzen, *al wat Hij hen bevolen heeft*. Deze bevelen kunnen niet worden losgemaakt van Zijn Persoon en werk. De gehoorzaamheid die Hij beveelt is de vrucht van Zijn *verlossende werk* en het laten schijnen van Zijn *Persoonlijke heerlijkheid*. Daarom kwam Hij – om een volk te maken die Zijn glorieuze regering verheerlijkt door de vruchten van Zijn Koninkrijk te dragen (Mt. 21:43).⁵

⁵ John Piper, *What Jesus Demands from the World*, Crossway Books Wheaton Illinois (2008), p. 23

Bijbelse visie op bekering

Als mensen hun eigen geestelijke staat leren kennen en realiseren dat zij geheel en al afhankelijk zijn van *God* voor het christelijke leven, zullen ze niet onverschillig worden, maar dankbaar – overvloedig dankbaar dat God genade heeft betoond aan hen persoonlijk en aan anderen. Zo is de hoop des te zekerder, omdat je weet dat de hoop uiteindelijk niet is gebaseerd op jouw eigen trouw, maar op die van God. Dit is een enorme bemoediging en aanmoediging voor iedereen die zichzelf als zondaar heeft leren kennen. God heeft ons lief vanuit *Zijn liefdevolle karakter*. Als we onder ogen gaan zien dat onze zaligheid de vrucht is van Gods werk in ons leven, zullen we niet in de verleiding trappen om een verkeerde vorm van trots over ons geestelijke leven aan de dag te leggen – we hebben immers begrepen wat *Bijbelse* wedergeboorte is! We hebben geleerd wat een echte christen is en hoe iemand christen kan worden – door de genade van God.

Bijbelse visie op evangelisatie

Als we meer gaan begrijpen van wat de Bijbel zegt over evangelisatie, zal God ons helpen Zijn Goede Nieuws te verspreiden. Het is een opluchting als we beseffen dat het niet *onze* verantwoordelijkheid is om mensen te bekeren – wij moeten het Evangelie verkondigen. Dit is een ware bevrijding! We hoeven niet op elke vraag een antwoord te hebben – we moeten getuigen van Jezus zijn door hen de waarheid over Hem te vertellen, lief te hebben en voor hen te bidden. We zijn geroepen om trouw te blijven aan de boodschap die ons is overgeleverd en dat brengt een geweldige vrijheid.

Bijbels visie op lidmaatschap

Een Bijbels verstaan van kerklidmaatschap (dat is: als christen je gaven en talenten inzetten in dienst van de Heer, tot opbouw van de gemeente) doet gemeenteleden ook groeien in geloof. Het christelijke leven betekent dat we met elkaar zijn verbonden. We zijn deel van de gemeenschap die is gecentreerd rondom Jezus Christus. Het deel uitmaken van een gemeente biedt ons de gelegenheid om in kringen de Bijbel te bestuderen. We kunnen ook accountability-groepjes vormen waarin we elkaar bevragen op onze wandel met God. Omdat we met elkaar te maken hebben, worden we ertoe gedwongen om gebieden in ons leven erbij te betrekken, die we liever vermijden. Omdat we in onderlinge verbondenheid leven, bidden we en reflecteren we op die gebieden in ons leven en bekeren wij ons. Door onze toewijding en verantwoordelijkheden als leden van een gemeente leren we beter wat *christelijke liefde* werkelijk betekent. God heeft ons niet geroepen de *race van het christelijke leven* af te leggen.

Een gemeente kan ervoor kiezen een zogenaamde *lidmaatschapsovereenkomst* te ondertekenen. Dit betekent dat een persoon weloverwogen een verbintenis aangaat met de gemeente en hierin verklaart de regels en statuten van de gemeente te aanvaarden en om zijn of haar geestelijke gaven naar vermogen in te zetten, tot opbouw van de hele gemeenschap.

Bijbelse tucht

Als kerken de tucht niet consequent benaderen of negeren, wordt het een stuk moeilijker om mensen tot echte discipelen te vormen.

‘Kijk nu eens naar hem, wat hij doet... Hij is al veertig jaar lang bij de kerk!’

‘Ja, dat klopt, maar hij maakt deel uit van vele commissies...’

Onkruid is ongewenst. Niemand die in de tuin aan de slag gaat, wil dat er onkruid opkomt. God wil niet dat we onkruid ongemoeid laten. Jazeker, Hij heeft voor Zijn eer de gemeente geroepen die door onvolmaakte en imperfecte mensen wordt gevormd, maar Hij heeft de gemeente bedoeld als Zijn lichaam op aarde waar mensen Hem liefhebben en waarin Hij kan werken met als doel om hen te heiligen.

Johannes 15:1-8 is een ontnuchterend tekstgedeelte, dat ons herinnert dat het ‘vreselijk is te vallen in de handen van de levende God’ (Heb. 10:31). Verdorde ranken hebben niets anders te verwachten dan een vreselijk en eeuwig oordeel. Toch is de gecommuniceerde waarheid zegenrijk. Vruchtdragende ranken, die blijven in de Ware Wijnstok, zijn in de handen van een liefhebbende en genadige Wijnbouwer. Als Hij ons zorgzaam reinigt, kan het pijn doen tijdens

het snoeien, maar we kunnen er zeker van zijn dat Hij het doet om ons welzijn, opdat we meer vruchten zullen dragen, tot eer van Hem!⁶

Voor het welzijn van degene die onder tucht staat en voor het welzijn van andere christenen als waarschuwing, voor de gezondheid van de gemeente als geheel, voor het welzijn van ons getuigenis naar niet-christenen toe en voor de eer van God, zal het helpen als we op Bijbelse wijze de tucht toepassen.

Bijbels leiderschap

We zullen er ook door geholpen worden als christenen een Bijbelse invulling geven aan leiderschap. Als God mensen in ons leven brengt die Hij heeft geroepen om geestelijke leiders te zijn, behalen we winst met een rolmodel en een visie die op God gericht is.

Pastorale verantwoordelijkheid

Eén van de verantwoordelijkheden van een voorganger omvat het afleggen van pastorale bezoeken en om de lijst met gemeenteleden zorgvuldig na te gaan. Het is van belang om mensen te bezoeken, die nieuw in de gemeente zijn of die lid willen worden. Welk beeld hebben zij van het Evangelie? Hoe zijn ze christen geworden? Het is bedoeld ter bevordering van het kunnen begrijpen van elk van deze mensen. Daarbij kunnen de volgende vragen gesteld worden:

- Op welke specifieke manier ben jij gegroeid in het verstaan van het christelijke leven sinds wij elkaar voor het laatst ontmoet hebben?
- Op welke specifieke manier ben jij gegroeid in je wandel met Christus sinds wij elkaar voor het laatst ontmoet hebben?
- Op welke specifieke manier ben jij teleurgesteld in je eigen verlangen naar heiliging?
- Waar kan ik specifiek voor bidden?

Belang van groei

Groei is belangrijk. Hiermee geven christenen hun getuigenis af aan God – en God alleen krijgt daar de eer van! Werken aan duurzaam discipelschap en groei betekent dat we werken om God de eer te geven, niet onszelf. Op deze wijze maakt de Allerhoogste Zich bekend aan de wereld.

Een gezonde gemeente neemt groei serieus – niet alleen een numerieke groei, maar vooral de geestelijke groei van elk gemeentelid. Er zijn mensen die denken dat iemand een babychristen kan zijn voor de rest van zijn of haar leven. Geestelijke groei wordt in deze visie beschouwd als toetje na de maaltijd, slagroom op de taart – slechts bestemd voor een select groepje zeer toegewijde discipelen. Deze gedachtegang is niet in overeenstemming met de Bijbel. Groei is een teken van leven; als iets stopt met groeien, sterft het. 'Wij moeten nooit denken dat gehoorzaamheid verkrijgbaar is zonder het reddend geloof, alsof het één langere tijd kan bestaan zonder het andere. Gehoorzaamheid aan Christus is een noodzakelijk gevolg van het geloof.'⁷ Het aanbod van het Evangelie is gratis, maar kost je alles. 'Er wordt soms onderscheid gemaakt tussen ons behoud en discipelschap, maar deze gedachte wordt niet ondersteund door de Bijbel. Het woord *discipel* wordt in het boek Handelingen consequent gebruikt als synoniem voor *gelovige*. Elke christen is dus een discipel, hoewel natuurlijk niet iedereen die zich christen noemt ook echt christen is. Toen Jezus Zijn eerste discipelen riep, instrueerde Hij hen ook met ernst om eerst de *kosten* te berekenen.'⁸

Wat als we niet groeien?

Wat nu als wij geen geestelijke groei bespeuren bij onszelf of bij anderen? Hoe kan zoiets? Moeten we van die categorie mensen zeggen dat ze misschien helemaal geen christen zijn? Sommigen zullen deze vraag een brug te ver vinden – zelfs met de Bijbel in de hand resoluut

⁶ John F. MacArthur, *The Gospel According to Jesus, What is Authentic Faith? Revised & Expanded Version* (2008), p. 172

⁷ John Piper, *De Vreugde van God*, De Banier Utrecht (2007), p. 246

⁸ Hoofdgedachte uit John F. MacArthur, *The Gospel According to Jesus, What is Authentic Faith? Revised & Expanded Version*, Zondervan Publishers (2008), p. 219

afwijzen. Want noemde Paulus in zijn brief aan de Korintiërs zijn geadresseerden ook niet *vleselijk*? Inderdaad, in 1 Korinte 3:1,3 vinden we de term *vleselijk*, maar de vraag is wie Paulus hiermee bedoelt. Zijn dit mensen die behoren tot een tussencategorie van mensen die Jezus wel in hun leven hebben, maar Hem niet op de troon van het hart hebben zitten? Dat lijkt een vreemde situatie, nietwaar? Aan de ene kant heb je christenen die Jezus als 'Heer' hebben – Hij zit inderdaad op de troon van hun hart. En aan de andere kant heb je niet-christenen. Maar, zo wordt er geargumenteed, er is een tussencategorie mensen waar Christus werkelijk in hun leven is, maar niet op de troon van het hart. Dit zouden dan de zogenaamde *vleselijke christenen* zijn.

Het is een manier waarop je dit vers kunt lezen, maar een andere uitleg ligt meer voor de hand. Het klinkt vrij aannemelijk dat Paulus zijn lezers beschaamd maakt door deze zelfverklaarde christenen *werelds* te noemen. Hij duidt hiermee twee zaken aan die niet samen kunnen gaan – net zoals iemand begint over *warm ijs*. Paulus wil zijn geadresseerden laten weten dat zij anders leven dan wat zij belijden en dat zij hier niet mee door kunnen gaan. Het is zijn bedoeling om de Korintiërs te waarschuwen – niet om een typering te geven van verschillende categorieën christenen. Het gevaar van een verkeerde uitleg van deze tekst is, dat mensen zich christen noemen terwijl ze zich nooit bekeerd en geloofd hebben. Zij zijn inderdaad nog *vleselijk*.

Geestelijk groeien betekent dat je leert steeds meer met Jezus te leven en intiemer met Hem te wandelen. Doordenk wat het betekent om een christen te zijn. Het betekent niet dat we perfect zijn, maar dat ons hart de Heer zoekt – en alleen door Zijn genade verlang je ernaar God meer en meer te behagen. Dit type groei is het teken van geestelijk leven en dit is een kenmerk van een gezonde gemeente.

Vragen bij kenmerk 8

1. Het hoofdstuk werd ingeleid door een citaat van James Packer, die geestelijke groei omschrijft als het *herstelproces van de beschadigde menselijke natuur*. Centraal staan thema's als een hartelijk verlangen om Gods Woord te gehoorzamen en met de Heer wandelen. Wat is uw definitie van heiliging en wat zou u van de woorden van Packer kunnen leren?
2. Worstelt u zelf wel eens met vragen aangaande de staat van de geestelijke gezondheid van uw gemeenteleden en de gemeente in het algemeen?
3. Welke rol ziet u voor uzelf als voorganger weggelegd om geestelijke groei in de gemeente te bevorderen?
4. Discipelschap en groei zijn bekeken vanuit het licht van de andere kenmerken. We zien dat alles nauw met elkaar samenhangt. Kunt u aangeven op welk punt de invloed van bepaalde kenmerken onderbelicht of juist overbelicht is als het aankomt op het stimuleren van geestelijke groei in uw eigen gemeente?
5. Discipelschap en redding zijn niet te scheiden. Heiliging is geen optionele mogelijkheid voor hen die belijden christen te zijn. Kunt u voor uzelf analyseren of dit onderscheid in uw gemeente wel of niet wordt gemaakt?
6. Jezus riep Zijn volgelingen op om *eerst* de kosten van het discipelschap te berekenen, alvorens eraan te beginnen. Wordt dit in uw gemeente benoemd?
7. Hebt u genoeg zicht op de persoonlijke ontwikkeling van uw gemeenteleden? Kunt u aspecten noemen van geboden handreikingen die u kunnen helpen in de bediening?
8. Bent u bekend met de term *vleselijk christen*? Op welk tekstgedeelte berust deze typering? Wat is het gevaar van deze uitleg?
9. Kunt u verwoorden wat het voor u betekent dat de gemeente is geroepen om Gods heerlijkheid op aarde te weerspiegelen en in hoeverre heeft deze definitie impact op uw visie op de Kerk?

Kenmerk 9 – Een Bijbelse visie op leiderschap in de gemeente

Inleiding

“Alle dieren zijn gelijk, maar sommige dieren zijn meer gelijk dan anderen”. Met dit statement uit het laatste hoofdstuk van *De dierenboerderij*¹, gaf George Orwell samengevat kritiek op het bewind van Karl Marx en het Russische regime. Het sprookje voor volwassenen is een bekend verhaal geworden. De dieren op de boerderij groeien op, verjagen de menselijke eigenaren en nemen zelf het bestuur van de boerderij op zich. In het verhaal dat volgt zijn het de varkens die de leiding nemen, maar uiteindelijk misbruik maken van hun macht. Het idee dat zij het leven zullen verbeteren voor ieder dier op de boerderij blijkt een illusie. Hoe zou dat ook kunnen slagen in deze wereld na de val in Eden? De levens van de varkentjes worden steeds aangename, terwijl het leven van de overige dieren steeds zwaarder wordt. Door middel van propaganda en repressie (middels een groep wrede honden) drukken de varkens hun zin door. Uiteindelijk gaan ze ook op twee benen lopen en als de dieren uiteindelijk de varkens bekijken zien ze geen verschil meer tussen de mensen en de varkens.

Misbruik van macht wordt door meer veroorzaakt dan alleen een communistische economie zoals Marx die voorstond. Orwell zei dat het probleem dieper in de mens zelf verankerd ligt, in het hart van de mens. Hoe treffend heeft hij dat omschreven! In de decennia na het verschijnen van Orwell's klassieker volgden nog veel dergelijke gevallen van machtsmisbruik. Ongetwijfeld bereikte slechts het topje van de ijsberg de (internationale) pers. Kijk naar berichten over politici die hun status gebruiken voor eigen voordeel. Of zoekgigant Google die het niet al te nauw neemt met de informatie van haar gebruikers. Dichter bij huis en recenter zien wij ook de situaties waarbij de uitoefening van macht mank gaat. Te denken valt onder andere aan de misbruikschandalen in de kerken en bij jeugdzorg en het vallen van Dirk Scheringa's imperium.

Het is niet verwonderlijk dat we tegenwoordig direct de associatie van misbruik hebben wanneer het woord macht of autoriteit wordt genoemd. Het lijkt in de aard van de mens te liggen om macht te gebruiken voor eigen gewin. De talloze voorbeelden van falende beloftes in de politiek ondersteunen dit beeld. Daarbij komt nog eens onze typische 'maaielddcultuur'; het valt buitenlanders direct op hoe egalitair wij denken. In Nederland kennen we een doe-het-zelf mentaliteit die weinig ruimte laat voor hiërarchie en status. Dit gegeven ligt heel diep geworteld in onze geschiedenis.² Deze achtergrond en de schrijnende voorbeelden van machtsmisbruik zorgen ervoor dat we op onze hoede zijn als we te maken hebben met mensen die macht uitoefenen.

Het christendom heeft altijd waarde gehecht aan de plek van autoriteit in de samenleving als geheel, maar ook binnen het gezin en in de kerken. Daar besteden we in dit hoofdstuk aandacht aan; Bijbels leiderschap in de kerk. Ook hierin is het mogelijk om 'gezonder' of 'on gezonder' als kerkgemeenschap te functioneren. Recent uitgelekte misstanden als bij Berea Amsterdam of de

¹ *Boerderij der dieren*, Orwell, G, de Arbeiderspers 1956.

² *Jezus als Heer in een plat land*, Paas, S., p. 132-133. De oorzaken van dit gegeven worden gezocht in de Calvinistische invloed vanuit de kerken. Maar ook fysisch-determinisme speelt een rol, omdat we nu eenmaal in een vlak land zouden leven. Mensen die opvallen worden snel naar beneden gehaald. En ook de gezamenlijke strijd tegen het water, dat de mensen altijd heeft gedwongen tot samenwerking en inzet.

Rooms-katholieke Kerk maken duidelijk dat de kerk zeker niet vrij is van manipulatie en machtsmisbruik. Een boek als *Macht en manipulatie*³ ontstaat niet in een omgeving waar geen voedingsbodem is voor deze thematiek. Laten we niet doen alsof deze ongezonde praktijken alleen voorkomen bij gemeenschappen die negatief de pers halen. In iedere kerkgemeenschap zijn er mogelijkheden tot misbruik van macht en manipulatie, zowel in kleine als in grotere verbanden. Met alle ongezonde gevolgen die dat met zich meebrengt.

Maar wat zegt de Bijbel dan over autoriteit en leiderschap? Om deze vraag te beantwoorden zullen we kijken naar vijf aspecten van kerkleiderschap:

1. De context van de gemeenschap
2. De Bijbelse kwalificaties voor een leider
3. Leidinggeven als gave (charisma)
4. Leiding geven in de stijl van Christus
5. Het verband met Gods wezen en karakter

De context van de gemeenschap

Als er in de Bijbel gesproken wordt over leiderschap dan gaat dat altijd heel de gemeente aan. Iedereen heeft daarin een rol, hoewel daar sinds de Reformatie wel discussie over is geweest en nog steeds is. Men was het erover eens dat God heeft bepaald dat mensen leiding zouden nemen in Zijn gemeente. Maar wie het laatste woord mocht voeren was vaak onderwerp van gesprek. Waren dat de bisschoppen of slechts één enkele bisschop? Wellicht predikanten die hen vertegenwoordigden? Anderen vonden dat de definitieve zeggenschap uiteindelijk lag bij de leiders van de lokale kerk.

De verwarring is begrijpelijk als je kijkt naar de geschriften van het Nieuwe Testament. Daarin is geen kant en klare handleiding te vinden over het bestuur van de kerk. Er bestaat niet zoiets als een ideaal plaatje van het kerkbestuur waar tot in detail beschreven staat hoe het bestuur zou moeten functioneren. En dat is ook niet verwonderlijk, want de geschriften ontstonden vlak nadat er allerlei christelijke gemeenten gesticht waren. Die gemeenten ontstonden ook nog eens in allerlei verschillende streken waarin dus mensen betrokken raakten uit diverse etnische en culturele achtergronden. Maar dat wil nog niet zeggen dat er helemaal niks zinnigs wordt vermeld in het Nieuwe Testament over leiderschap. Integendeel, er worden zowel in de Evangelieën als in de brieven van Paulus wel degelijk grote lijnen geschetst hoe het bestuur er uit zou kunnen (en soms ook moeten!) zien. Een belangrijke passage is het onderwijs van Jezus in Mattheüs 18, waar staat:

“Maar als uw broeder tegen u gezondigd heeft, ga naar hem toe en wijs hem terecht tussen u en hem alleen; als hij naar u luistert, hebt u uw broeder gewonnen. Maar als hij niet naar u luistert, neem er dan nog een of twee met u mee, opdat in de mond van twee of drie getuigen elk woord vaststaat. Als hij niet naar hen luistert, zeg het dan tegen de gemeente. En als hij ook niet naar de gemeente luistert, laat hij dan voor u als de heiden en de tollenaar zijn.” (Mt. 18:15-17).

Wat opvalt als je kijkt naar wie in dit gedeelte het laatste woord heeft, is dat niet een bisschop, een synode, een paus, de Unie van baptisten of één of ander congres. Zelfs geen predikant, oudstenraad of kerkelijk comité. Nee, het is heel eenvoudig de gemeente, de vergadering van gelovigen die samen de kerk vormen, die hier het laatste woord moeten voeren.

In Handelingen 6 zien we opnieuw een vergelijkbare situatie, waarin heel de gemeenschap zeggenschap heeft en neemt. We lezen:

“En de twaalf riepen de menigte van de discipelen bij zich en zeiden: Het is niet behoorlijk dat wij nalaten het Woord van God te verkondigen om de tafels te dienen. Zie daarom uit, broeders, naar zeven mannen uit uw midden, van wie men een goed getuigenis geeft, vol

³ *Macht en manipulatie*, Wintels, T. & Bonker, J., Gideon Hornaar 2004.

van de Heilige Geest en van wijsheid, die wij voor deze noodzakelijke taak zullen aanstellen. Wij echter zullen volharden in het gebed en in de bediening van het Woord. En dit woord behaagde heel de menigte.” (Hd. 6:2-5)

De moeilijkheid is natuurlijk dat we bij het bestuderen van de lijnen die geschetst worden, altijd weer geconfronteerd worden met het feit dat wij *geen* apostelen zijn. In de kerk van de 21^e eeuw leven en bewegen natuurlijk geen ‘Apostelen van Christus’ meer. Ongetwijfeld zijn er mensen met een apostolische bediening (zendelingen, bisschoppen, kerkstichters etc.), maar er is niemand meer met het gezag van Paulus, Johannes, Petrus of de anderen. Vanwege de bijzondere kenmerken⁴ van de apostelen konden ze ook met zoveel gezag optreden en waren ze geschikt als schrijvers van het NT. Het zullen dan ook zeer waarschijnlijk niet onze namen zijn die op de stadsmuur staan beschreven van het Nieuwe Jeruzalem uit Openbaring 21:14! Het probleem voor ons is dat wij, bij onze navolging van de lijnen uit het NT, vaak de neiging hebben teveel autoriteit naar ons toe te halen. Terwijl Handelingen 6 toch duidelijk maakt dat gemeenteliders de verantwoordelijkheid bij de hele gemeente leggen. Zij erkennen dat er van de gemeenschap als geheel een bepaald gezag uitgaat, zoals Jezus dat ook aan de gemeente toeschreef in Mattheüs 18.

In de brieven van Paulus treffen we nog meer stof aan voor het doordenken van leiderschapsstructuren in de kerk. Zijn gedachten en aanbevelingen liggen in de lijn van Christus en de apostelen. Als het gaat om de kerkelijke tucht en het overleveren en bewaren van de zuivere leer dan ligt de eindverantwoordelijkheid bij de lokale kerk, onder het gezag van God. Neem bijvoorbeeld de kwestie van kerkelijke tucht in 1 Korinthe 5. Paulus maakt daar de hele gemeenschap verantwoordelijk voor de uitvoering hiervan. *“Ik heb, hoewel afwezig met het lichaam, maar aanwezig met de geest, namelijk reeds besloten – alsof ik aanwezig was – om hem die dat zo gedaan heeft, in de Naam van onze Heere Jezus Christus, als u en mijn geest bijeengekomen zijn, in de kracht van onze Heere Jezus Christus, over te geven aan de satan, tot verderf van het vlees, opdat de geest behouden zal worden op de dag van de Heere Jezus.”* (1 Kor. 5:3-5).

Paulus instrueert de hele gemeente, niet slechts enkele leiders. Sterker nog, hij is ook verontwaardigd ten opzichte van de hele kerk dat ze niet eerder actie hebben ondernomen en ze al zo lang tolerant zijn geweest ten aanzien van deze zonden. In zijn tweede brief lezen we iets over de reactie van de gemeente op Paulus’ instructie: *“Voor zo iemand is die straf, die door velen is opgelegd, genoeg geweest.”* (2 Kor. 2:6). Het gaat hier waarschijnlijk om dezelfde persoon die in een schandelijke zonde leefde. Opvallend in dit vers is echter dat de *meerderheid* van de gemeente besloten had een straf op te leggen. Een meerderheid had een bepaalde beslissing genomen. Hoewel sommigen beweren dat er binnen de kerk in het NT niet zoiets bestaat als het stemrecht, schetst dit vers toch wel een dergelijk scenario. Paulus wist dat de gemeente in Korinthe competent was om zichzelf tot de orde te roepen.

Maar ook in het bewaren en overleveren van de gezonde leer houdt Paulus de hele gemeente verantwoordelijk. Een voorbeeld daarvan vinden we in de Galatenbrief. Na een korte opening en groet trekt hij gelijk fel van leer vanwege het feit dat de gemeente zich laat misleiden door verkondigers van een verdraaid evangelie: *“Ik verwonder mij erover dat u zich zo snel afwendt van Hem Die u in de genade van Christus geroepen heeft, naar een ander evangelie, terwijl er geen ander is; al zijn er ook sommigen die u in verwarring brengen en het Evangelie van Christus willen verdraaien. Maar zelfs als wij, of een engel uit de hemel, u een evangelie zouden verkondigen, anders dan wat wij u verkondigd hebben, die zij vervloekt. Zoals wij al eerder gezegd hebben, zo*

⁴ In de eerste plaats waren ze persoonlijk uitgekozen en geroepen door Jezus zelf. Niet door anderen of een bepaalde organisatie. Daarnaast hadden ze allemaal de historische Jezus gezien, voor kortere of langere tijd. En tenslotte had Jezus hen beloofd dat zij in het bijzonder geïnspireerd zouden worden door de Geest van de waarheid. Deze zou hen niet alleen alles in herinnering brengen, maar ook bekend maken wat zou gaan komen en hun zo de weg wijzen naar de ‘volle waarheid’. Uit *Christelijk leiderschap*, Stott, J., Novapress 2006, p.14-15.

zeg ik ook nu weer: Als iemand u een evangelie verkondigt anders dan wat u ontvangen hebt, die zij vervloekt.” (Gal. 1:6-9).

Dwars door de hele brief spreekt Paulus de gemeenschap aan op hun verantwoordelijkheid om de juistheid van de boodschap die gebracht wordt door anderen te beoordelen. In dit geval is het Evangelie verdraaid en hij roept de mensen op om dit Evangelie en haar boodschappers af te wijzen. Wederom valt op dat hij niet slechts de leiders aanschrijft om in actie te komen. Het is de gemeenschap die hier als geheel verantwoordelijkheid voor draagt. Volgens Paulus zijn ze niet alleen competent om dat te doen, maar vindt hij ook dat ze dat *moeten* doen. Dit punt maakt hij nog duidelijker in zijn tweede brief aan Timotheüs:

“Ik bezweer u, ten overstaan van God en de Heere Jezus Christus, Die levenden en doden zal oordelen bij Zijn verschijning en in Zijn Koninkrijk: predik het Woord. Volhard daarin, gelegen of ongelegen. Weerleg, bestraf, vermaan, en dat met alle geduld en onderricht. Want er zal een tijd komen dat zij de gezonde leer niet zullen verdragen, maar dat zij zullen zoeken wat het gehoor streelt, en voor zichzelf leraars zullen verzamelen overeenkomstig hun eigen begeerten. Ze zullen hun gehoor van de waarheid afkeren en zich keren tot verzinsels. Maar u, wees nuchter in alles. Lijd verdrukkingen. Doe het werk van een evangelist. Vervul uw dienstwerk ten volle.” (2 Tim. 4:1-5).

Paulus waarschuwt niet alleen voor de valse leraren zelf, maar zeker ook voor hen die de heilzame leer niet meer verdragen en leraren om zich heen verzamelen die hun naar de mond praten! Als jij tot een gemeente behoort waar het Evangelie niet gepredikt wordt, dan maken deze verzen duidelijk welke verantwoordelijkheid er ook op jouw schouders rust. De leraren die de valse leer verspreiden zijn niet alleen schuldig, maar ook de mensen die naar hen bleven luisteren en ze een podium gaven om te spreken. Heb je weleens meegemaakt dat je tijdens een eredienst de ruimte wilde verlaten, omdat de voorganger of predikant de waarheid verdraaide of ernstig geweld aan deed? Als de boodschap die gebracht wordt zo slecht is, kun je maar beter je verantwoordelijkheid nemen. Dat hoeft niet alleen te betekenen dat je de zaal verlaat, maar ook dat je je zorgen uit richting de leiders van de gemeente die de betreffende leraar hebben uitgenodigd. En als het iemand van je eigen gemeente is, wees dan wijs en laat van je horen. Door niets te zeggen neem je niet de verantwoordelijkheid die God volgens de apostel Paulus bij je neer heeft gelegd. Hoe de leiderschapsstructuur in jouw gemeente ook is georganiseerd, uiteindelijk zullen de eindverantwoordelijken ook naar jouw stem moeten luisteren. Dat geldt voor alle denominaties en dat is logisch, want zonder leden van de lokale kerk is er geen lokale kerk!

De kerk van vandaag moet, net als de Vroege Kerk, besluiten durven nemen als het gaat om de tucht en de leerstellingen. Het NT tekent lijnen om de wijze waarop die besluitvorming moet plaatsvinden gestalte te geven. Die lijnen geven richting, maar zijn niet sluitend. Er is een zekere vrijheid gegeven. Het geschrift 1 Clemens⁵ is een voor de hand liggend document om te kijken hoe de vroege kerk dacht over christelijk leiderschap. Uit die brief kan men o.a. concluderen dat Bijbelse normen worden verbonden met culturele normen, om zo gepaste antwoorden op het probleem te bedenken.⁶ Er is dus een gevoeligheid voor de context van deze nieuwe gemeente. Dat iedere gemeente daarin zelf keuzes moet maken vloeit daaruit voort. Maar maakt dat het leiding geven aan gemeenten ook niet tot een bruisende en spannende zaak?

In het maken van spannende beslissingen moet de hele gemeente tot op zekere hoogte betrokken zijn. Wat niet wil zeggen dat de gemeente functioneert in strikt democratische zin. Zij

⁵ Het geschrift dat bekend staat onder de naam 1 Clemens betreft een brief van de gemeente van Rome aan die te Corinthe. In de vroegchristelijke kerk was deze brief populair, aangezien deze in 180 n.Chr., volgens de *Historia Ecclesiastica* van Eusebius van Caesarea, nog altijd werd voorgelezen in Corinthe (H.E. IV,23,11) en andere gemeenten (H.E. III,16).

⁶ *Gezag in beweging, kerkelijk leiderschap tussen tekst en context*, Boersema, P. e.a., p. 106. Zie ook *Paradoxaal Leiderschap*, Nauta, R., p. 133.

is zich namelijk bewust van het menselijk falen en onze verdorven natuur. En tegelijk heeft ze te kennen gegeven dat Gods Woord onfeilbaar is in een niet-fundamentalistische zin. Daarom werkt heel de gemeenschap samen om de Bijbel te begrijpen en toe te passen in het dagelijks leven. Maar men moet de rol van de voorganger⁷ zeker niet vervlakken of onderwaarden. Als bevestiging op de gedachten van Jan Hendriks over de autoriteit van de voorganger, zeggen de auteurs in *Levend lichaam*; “zijn expliciete aandacht voor de persoon en capaciteiten van de voorganger doen recht aan diens centrale rol in opbouwprocessen. Hij of zij is immer doorgaans de enige vrijgestelde in een geloofsgemeenschap en heeft daarmee automatisch een centrale positie. Bovendien is de voorganger veelal de enige die specifiek en langdurig geschoold is voor het werken in een geloofsgemeenschap”.⁸ Uiteindelijk moeten we realistisch zijn en beseffen dat de voorganger als centrale figuur de potentie bezit tot verandering en aanpassing van de gemeente. Hoewel het in eerste instantie misschien botst met onze Nederlandse maaiveldcultuur, kunnen we er niet onderuit dat christelijke gemeenschappen van alle tijden op allerlei plaatsen gevormd zijn door de identiteit van de stichter of hun voorganger. In de eerste plaats natuurlijk door Christus, zoals Paulus en Petrus dat hebben geduid. Maar ook allerlei protestantse kerken verschillen naar de aard en naam van hun inspirator. Denk aan Luther, Calvijn, Zwingli en Arminius. In onze eigen vaderlandse kerkgeschiedenis kennen we twee grote afscheidingen in de 19^e eeuw (de Afscheiding in 1834 en de Doleantie 1886). Samen met de Vrijmaking in 1944 zien we dat het hier ook steeds om een conflict tussen persoonlijkheden ging; de Cock, Kuiper en Schilder. De invloed van de persoonlijkheden moet dus niet onderschat worden.⁹

Het punt dat we willen maken is dit; hoewel de voorganger zeker geen ‘alleenheerser’ is in de positieve zin van het woord, moeten we wel degelijk ruimte geven aan de leidinggevende gaven en talenten. In de opbouw van een gemeente zijn er mensen nodig met een duidelijke visie en de capaciteiten om de gemeenschap te bewegen richting de uitgezette koers. Het ontkennen of parkeren van deze respectievelijk gaven en leiders leidt vroeg of laat tot stilstand van de gemeente. Heeft God het immers niet zelf zo bepaald dat de gemeente charismatisch van structuur is? Efeze 4 spreekt wat dat betreft duidelijke taal. Laten we dus de gezamenlijke verantwoordelijkheid erkennen en met wederzijds vertrouwen leiding geven en ontvangen. Samen streven we naar datgene waarvan we geloven dat het het beste is voor de lokale gemeente. Laten we dit punt beëindigen met de metafoor van de roeiboot. De voorganger(s) geeft (geven) het ritme en de koers aan, maar iedereen roeit mee. Dit in tegenstelling tot een gondel, waarbij een enkeling al het werk verricht en de leiding heeft, terwijl de rest passief toekijkt. De leiding van de gemeente functioneert gezond als de gelovigen van de gemeente gezond functioneren.¹⁰

Het *Cambridge Platform* uit 1648 was een puriteins statement en formuleerde in het tiende hoofdstuk treffend hoe de gezagsverhoudingen binnen de congregationele kerkgemeenschap gezien moest worden:

‘Het bestuur van de kerk is een gemengd bestuur. Ten aanzien van Christus, het Hoofd en de Koning van de kerk, en de soevereine macht die in Hem is en door Hem uitgeoefend wordt, is het een monarchie; met betrekking tot het lichaam of de broederschap van de kerk, en de kracht van Christus verleend tot hen, lijkt het op een democratie; ten aanzien van de pastorie en de aan hen verleende macht, is het een aristocratie.’¹¹

Voor jou als individu betekent dit eenvoudigweg dat je actief lid bent van een lokale gemeente. Niet alleen door middel van het bijwonen van de erediensten, gebed en het geven van tijd en

⁷ Lees ook ‘pastor’, ‘oudste’, ‘predikant’ etc.

⁸ *Levend lichaam*, dynamiek van christelijke geloofsgemeenschappen in Nederland, Brouwer, R., p. 194-195.

⁹ *Paradoxaal Leiderschap*, Nauta, R., p. 138.

¹⁰ *Geroepen in een nieuwe eeuw*, Hoek, J., p. 54.

¹¹ Vertaling door redactie.

geld. Deze dingen spreken voor zich. Maar meer dan dit alles betekent het dat je actief bezig bent met het beter leren kennen van je geestelijke (kerk)familie. Zoek elkaar op en raak betrokken bij wat de andere leden van het lichaam bezig houden. Luister naar de wijze waarop God in hun levens aan het werk is. Realiseer je goed dat het een deel van je verplichting is als lid om geïnteresseerd te zijn in de andere gelovigen en jezelf ook bekend te maken aan hen. Bestudeer samen Gods Woord en ontdek de mogelijkheden die God voor jullie gemeenschap heeft weggelegd. Dat wil overigens niet zeggen dat God van ons verwacht dat we altijd als één groep de beslissingen nemen en samen één bestuur vormen. Zoals we al eerder aangaven is de kerk charismatisch van structuur. Iedere gemeente heeft belang bij betrouwbare leiders en een gezonde balans tussen vertrouwen en autoriteit.

De Bijbelse kwalificaties voor een leider

We zullen nu een blik werpen op de kwalificaties die de Bijbel geeft voor het zijn van een leider in de kerk. Als leider in de kerk is het ontzettend belangrijk dat je je ogen open hebt staan voor nieuwe potentiële leiders (2 Tim. 2:2). Laat het een vast punt zijn in je dagelijkse gebeden, dat God je zal laten zien welke leden beschikken over spirituele gaven en pastorale kwaliteiten. Als het duidelijk wordt dat er iemand beschikt over dergelijke gaven, en het wordt herkend door de kerk, dan zou deze persoon, na gebed, als oudste aangesteld kunnen worden. De Bijbel gebruikt verschillende termen voor deze leiders van de kerk; oudsten, opzieners en herders (presbuteros, episkopos, poimēn). De voorkeur voor Joodse christenen ging uit naar het woord *oudste*, terwijl de christenen van heidense komaf een voorkeur hadden voor de titel *opziener*. De term *herder* komen we alleen tegen in de brief aan Efeze. Hoewel de termen door elkaar worden gebruikt geven ze toch duidelijk elk apart een bepaald accent aan het leiderschap.

- Oudste - dit accentueert de geestelijke volwassenheid die nodig is voor dit ambt,
- Opziener - dit impliceert de leiding en richting die gegeven dient te worden aan de kerk,
- Herder - dit duidt op de voeding, verzorging en bescherming die gegeven dient te worden.¹²

Wat kerkstructuur betreft spreekt het NT altijd over een meervoud van oudsten in de gemeenten (zie bijv. Hd. 14:23; 16:4; 20:17; 21:18; Tit. 1:5; Jak. 5:14). Dit is een groot voordeel ten opzichte van moderne varianten in structuur, waarbij er slechts één voorganger is die werkt met een aantal (betaalde) medewerkers (die eventueel van buitenaf worden aangenomen). Door te werken met een oudstenraad waarin allerlei mensen zitten die uit de gemeente zelf komen, verstevig je de leiding van en aan de gemeente. Iedere leider heeft zijn aandeel met de gaven die hem geschonken zijn. Het werk van de voorganger wordt zo door veel meer mensen gedragen en van feedback voorzien. Het biedt ook bescherming aan de voorganger op verschillende manieren. Zo krijgt hij niet alleen de wind van voren als er weerstand is bij nieuw beleid. Maar het houdt hem ook dicht bij de grond, mochten er de neiging zijn om hoogmoedig te worden. Bovendien moedigt deze structuur de gehele leiding aan om verantwoordelijkheid te nemen voor de spirituele groei van heel de gemeenschap, in plaats van dat men leunt op de inzet van één of enkele werknemers. De voorganger is op deze wijze dus ook een oudste binnen de oudstenraad, maar met zijn eigen gaven en talenten.

Maar hoe vinden we deze potentiële oudsten in onze gemeenten? In ieder geval niet door alleen te kijken naar welke mensen in het maatschappelijke leven of binnen de kerk invloedrijk zijn. Os Guinness schrijft in zijn boek, *Dining with the devil*, dat we in de kerken wat dit betreft teveel op de wereld zijn gaan lijken; *Een Japanse zakenman vertelde eens aan een Australische bezoeker: "Altijd als ik een boeddhistische leider ontmoet, ontmoet ik een heilige man. Altijd als ik een christelijke leider ontmoet, ontmoet ik een manager."*¹³ Er komt veel meer bij kijken. Zoals we eerder al aangaven is het belangrijk om deze dingen in gebed te brengen. Bestudeer daarnaast de vereisten voor een oudste in de eerste brief aan Timotheüs en de brief aan Titus. Door hier

¹² *Elders in congregational life*, Newton, P.A., p. 36.

¹³ *Dining with the devil*, Guinness, O., p. 49.

mee bezig te zijn zullen er op een gegeven moment vanzelf mensen opvallen binnen je gemeenschap. We mogen erop vertrouwen dat God iedere lokale gemeente zal toerusten met mensen die zorg kunnen dragen voor de gemeenschap en leidinggevende gaven ontvangen hebben.

Hoewel iedere oudste onderwijs moet kunnen geven en zich moet kunnen verantwoorden van zijn geloof is de gave van het spreken niet voor iedereen weggelegd. Soms lijkt het er op dat het NT aangeeft dat er specifieke mensen apart gezet worden voor deze taak binnen de gemeenschap (1 Tim. 5:17). Soms is het ook zo dat de gemeente maar een beperkt aantal oudsten kan bekostigen (Hd. 18:5; 1 Kor. 9:14; 1 Tim. 5:17-18). Sommige predikers lijken ook een bediening te hebben waarbij ze rondtrekken om te prediken (Rom. 10:14-15) aangezien de oudsten al deel uitmaakten van de gemeenschap (Tit. 1:5).

Er is tegenwoordig ook wat verwarring in moderne kerken over de staf van de kerk en de diakenen zoals men ze in de Bijbel noemt. De diakenen vervullen in het NT ook een ambt, zoals blijkt uit Handelingen 6. Hoewel een waterdichte scheiding tussen het ambt van oudste en diaken niet altijd te maken is, is er wel degelijk onderscheid. De diaken draagt vooral zorg voor het praktische onderhoud van de gemeente; administratie, onderhoud van het gebouw en de zorg voor leden van de gemeente in diaconaal opzicht. In sommige kerken hebben de diakenen ook een spirituele verantwoordelijkheid gekregen, maar het zou goed zijn voor de kerk als hier weer een duidelijk onderscheid in zou komen.

Wat verder nog van belang is, is dat het bij het vinden van nieuwe leiders ook gaat om het vertrouwen in de leiders. Vertrouwen in de persoonlijkheden en hun gaven en talenten, maar ook in hun toewijding aan de gemeente. Is er echt een overtuiging dat zij achter de visie van de gemeente staan en werkelijk willen meebouwen? Dat is waarschijnlijk ook de reden dat Paulus in 1 Timotheüs 3 zorgvuldig het belang van de familierelaties uiteenzet. Want die manier van omgaan zegt waarschijnlijk ook veel over het functioneren als een oudste. Het is overigens opvallend hoe zeer het in die kwalificaties draait om het dienen van de ander. Oudsten behoren niet egocentrisch te zijn, maar dienen juist een voorbeeld te zijn met hun leven voor de gemeente. Dat geldt ook voor de kwalificaties van diakenen.

Leidinggeven als gave (charisma)

In de derde plaats staan we kort stil bij het leidinggeven als een gave (charisma). We bedoelen hier niet zozeer bovennatuurlijke gaven als het spreken in tongen, maar eerder het leidinggeven als *genade gave* van God. Er zijn meerdere genadegaven van God zoals onze rechtvaardigheid in Christus (Rom. 5:17) en het eeuwige leven in Christus (Rom. 6:23). Maar er zijn meer specifieke gaven zoals we lezen in Romeinen 12: *“En nu hebben wij genadegaven, onderscheiden naar de genade die ons is gegeven: hetzij profetie, naar de mate van het geloof; hetzij dienstbetoon, in het dienen; hetzij wie onderwijst, in het onderwijzen; hetzij wie bemoedigt, in het bemoedigen; wie uitdeelt, in oprechtheid; wie leiding geeft, met inzet; wie zich over anderen ontfermt, met blijmoedigheid.”* (Rom. 12:6-8).

Het is hier weer opvallend dat de gaven zijn gericht op het belang van de ander. Ook in de brief aan de gemeente van Korinthe schrijft Paulus over de gaven die door God geschonken zijn aan de gemeente. Ze zijn zelfs rijkelijk gezegend en komen niets te kort. Hij noemt onder andere het onderwijzen, bemoedigen, ruimhartig geven, leiderschap en genade. In hoofdstuk 7 noemt hij ook het huwelijk en het celibaat als geestelijke gave. Deze brief is eigenlijk geschreven om de mensen te helpen om op een juiste manier om te gaan met hun gaven. In hoofdstuk 12 noemt hij een hele lijst, beginnend bij vers 7, die door de puritein John Owen ‘de buitengewone gaven’ werden genoemd. In vers 27-31 noemt hij weer een lijstje met gaven, waarna hij tenslotte concludeert dat de mensen moeten streven naar de hoogste gaven. In 1 Tim. 4:14 en 2 Tim. 1:6 verwijst hij naar de roeping van Timotheüs tot zijn bediening in de gemeente als een gave. Al deze gaven delen een gemeenschappelijk doel; uit Rom. 1:11-12 blijkt dat de spirituele gaven tot doel hebben om te bemoedigen en op te bouwen.

Als het opbouwende element centraal staat bij de geestelijke gaven, wat betekent dit dan voor ons? In ieder geval dat we een duidelijke waardering moeten hebben voor die gaven die opbouwend zijn voor de kerk. Meer nog moeten we realiseren hoe belangrijk onze persoonlijke christelijke levenswandel is voor de gezondheid van de lokale kerk. Niet zozeer in organisatorische zin, maar veel meer in relationele zin. We moeten elkaar opbouwen met liefde en zorg en gebeden. We moeten leren om betrouwbaar toezicht te houden over elkaar, waarbij we elkaar durven te vermanen. We moeten leren om rekenschap aan elkaar af te leggen, om samen te komen met elkaar waarbij we zorgen delen en ons verheugen in de mooie en moeilijke dingen van het leven dat God ons geeft. Om het even zwart-wit neer te zetten; stel je twee kerken voor. In de ene kerk spreekt iedereen in tongen. In de andere kerk wonen een aantal jongeren een begrafenis bij van een oudere dame die ze kenden als een lid van hun gemeenschap. Deze laatste kerk is charismatisch in de Bijbelse zin van het woord. Het gaat in de gemeente niet om wat ik er als individu kan halen, maar wat we de ander kunnen geven. De charismatische structuur van de kerk is door God gegeven, zodat de Heilige Geest door de gemeenschap heen kan werken in onze liefde en zorg voor elkaar. Het is een gave als iemand kan onderwijzen, evenals het leiden van een muziekgroep of het bezoeken van zieken en het voorlezen uit de Bijbel. Paulus bedoelde niet een complete lijst op te sommen met de zeventien gaven die hij noemt. Als er binnen de kerk ruimte is voor het werk van de Heilige Geest voor de opbouw van de gemeente, dan zijn er zeker gaven van de Geest aanwezig. Ons begrip van het leidinggeven in de gemeente moet verstaan worden binnen deze context, van een verbondsgemeenschap die toegerust wordt door God.

Leiding geven in de stijl van Christus

Wat zijn de kenmerken van de taken die een christelijk leider heeft te doen in de gemeente? We zullen ze kort toelichten en gebruiken hierbij het geheugensteuntje **BAAS**.

Baas. Christus zelf heeft vele opdrachten gegeven. Denk bijvoorbeeld aan de Grote Opdracht uit Mt. 28. Maar ook Paulus heeft opdrachten gegeven. Hij vertelde christenen om anderen te vertellen wat ze moesten doen. In 2 Tim. 2 staat daarover:

“Een dienstknecht van de Heere moet geen ruzie maken, maar vriendelijk zijn voor allen, bekwaam om te onderwijzen, en iemand die de kwaden kan verdragen. Hij moet met zachtmoedigheid hen onderwijzen die zich verzetten. Misschien geeft God hun eens bekering, zodat zij tot erkenning van de waarheid komen”. (2 Tim. 2:24-25).

Het is overduidelijk dat leiders opdrachten dienen te geven, hoewel sommigen zich hier wat ongemakkelijk mee kunnen voelen. Deze manier van leiding geven moet niet vermeden worden. John Stott's eenvoudige definitie van het woord 'leider' is: "Vooropgaan, richting geven en andere mensen zo ver zien te krijgen dat ze je volgen."¹⁴ Dat kan niet anders dan door ook opdrachten te geven. Natuurlijk kan hier misbruik van gemaakt worden, maar des te belangrijker is het om dit met zorg te doen, zodat er weer meer godvruchtig respect komt voor autoriteit.

Als Hem. Door de Bijbel heen leren we God kennen als Degene die het initiatief neemt. In alles wat je als leider doet ben je ook vaak degene die initiatieven moet nemen. Tijdens WOII was de meest gevreesde generaal waarschijnlijk de Duitse tank commandant Rommel. Wanneer een gevecht begon waar hij bij betrokken was, ging de oproep uit "Rommel neemt de leiding!" Deze boodschap gaf de rest van de troepen een sterk impuls om hem te volgen. Goede leiders tonen initiatieven. Een ander aspect is dat je ook een voorbeeldfunctie hebt. Jezus zegt in Joh. 13:34: "Een nieuw gebod geef Ik u, namelijk dat u elkaar liefhebt; zoals Ik u liefgehad heb, moet u ook elkaar liefhebben." Paulus zegt in Fil. 2:5: "Laat daarom die gezindheid in u zijn die ook in Christus Jezus was." En Petrus tot slot zei in 1 Pt. 2:21: "Want hiertoe bent u geroepen, omdat ook Christus voor ons geleden heeft; Hij laat ons zo een voorbeeld na, opdat u Zijn voetsporen zou navolgen."

¹⁴ Christelijk leiderschap, Stott, J., p. 9.

Aanleveren. Beeld je een leger in dat ergens in vijandelijk gebied gelegerd is. Er bevindt zich naar dit leger een corridor die van vitaal belang is voor de troepen in de frontlinie. Veel van wat goed leiderschap kenmerkt heeft te maken met het strategische werk dat vorm, focus en vrijheid geeft aan het werk dat anderen moeten doen. Jezus zond de leerlingen weg in Lukas 9 maar ze faalden. Hij stuurde ze nog eens in Lukas 10 en hun missie slaagde. Jezus functioneerde in dit gedeelte achter de frontlinies, waar hij de mensen toerustte en gaf wat nodig was. Natuurlijk is onze situatie anders, omdat wij niet mee kunnen zoals Jezus zijn Geest meezendt met hen die gaan. Onze situatie lijkt meer op die van Paulus, die Timotheüs instructies geeft in het onderwijzen van anderen (2 Tim. 2:2). Paulus wist dat hij zijn bediening wijder kon verbreiden als hij de bronnen aanleverde aan anderen om hun eigen bediening te doen.

Service. Tot slot is er het dienende element. Dit is wat christelijk leiderschap onderscheidt van andere vormen van leiderschap. In Christus was dit het meest zichtbaar door zijn sterven aan het kruis. Hij stierf opdat wij zouden leven. In het NT staan vele passages om het dienende karakter van een christelijke leider te ondersteunen. Filippenzen 2 en 1 Petrus 2 zijn hierin erg uitgesproken en duidelijk. Petrus schrijft in zijn eerste brief:

“De ouderlingen onder u roep ik ertoe op, als medeouderling en getuige van het lijden van Christus en deelgenoot van de heerlijkheid die geopenbaard zal worden: Hoed de kudde van God die bij u is en houd daar toezicht op, niet gedwongen, maar vrijwillig; niet uit winstbejag, maar bereidwillig; ook niet als mensen die heerschappij voeren over het erfdeel van de Heere, maar als mensen die voorbeelden voor de kudde geworden zijn. En als de Opperherder verschijnt, dan zult u de onverwelkbare krans van de heerlijkheid verkrijgen.” (1 Pt. 5:1-4).

Deze vier aspecten zijn kenmerkend voor de taken die een christelijke leider heeft te volbrengen.

Het verband met Gods wezen en karakter

Tot slot zullen we overwegen wat dit leiderschap voor verband houdt met Gods wezen en karakter. We hebben aan het begin van dit hoofdstuk geschreven dat er veel negatieve associaties zijn met het beoefenen van autoriteit. Dat is zeer te betreuren. Rekening houdend met de gevallen staat van onze wereld is het goed om te realiseren dat macht misbruikt kan worden. Maar het altijd verdacht maken van mensen die autoriteit beoefenen is ook niet gezond. Leiderschap in de kerk is uiteindelijk niet alleen maar een kwestie van het bedrijven van kerkpolitiek. Het is meer. Als we zeggen te leven voor Gods aangezicht, dan moeten we Hem vertrouwen, maar ook de mensen die Hij heeft gemaakt als zijn evenbeeld. Dit heeft niks te maken met goedgelovigheid. Het vermogen om te vertrouwen is een cruciale component in het weerspiegelen van God in de relaties die Hij ons heeft gegeven, waarin dat evenbeeld zichtbaar wordt.

In Efeze 3:14-21 maakt Paulus niet zozeer het punt dat God de Vader is van de gehele (universele) kerk, hoewel dat zeker het geval is. In deze tekst benadrukt hij dat God de Schepper is, Die ons heeft gemaakt naar zijn evenbeeld en dat elke sociale structuur waarbij autoriteit komt kijken, uitgaat van Hem en zijn autoriteit. Dus autoriteit en leiderschap zijn zeker geen zaken die ons, christenen, onverschillig zouden moeten laten. Het zijn zaken van groot belang, omdat ze deel uitmaken van ons evenbeeld van Hem dat wij moeten weerspiegelen. Een wereld zonder autoriteit is als verlangens zonder teugels, auto's zonder remmen, een kruispunt zonder verkeerslichten, een spel zonder regels, een gezin zonder ouders en een wereld zonder God.

Als we op een gezonde manier autoriteit beoefenen - door de wet, in het huisgezin, op ons werk, bij de training in de sporthal, in het bijzonder in de kerk - dan zijn we goed op weg om Gods evenbeeld te weerspiegelen in deze wereld. Ons gedrag in de gemeente met betrekking tot deze zaak is bepalend of we het Evangelie in diskrediet brengen of niet. We verlangen er natuurlijk naar dat het Evangelie schittert als een heerlijk licht van hoop en waarheid in deze wereld. Laat onze levens zo puur zijn als mogelijk, opdat Gods hart van liefde voor de wereld zichtbaar wordt

door ons heen. Dat is een geweldige oproep aan de kerk die God ons geeft, om godvruchtige autoriteit te herkennen en te respecteren in de kerken. Dat is een teken van een gezonde gemeente en gezonde christenen. Laat dit ons gebed zijn voor gezonde gemeenten tot de eer en glorie van God.

Vragen bij kenmerk 9

1. Nederland kent een ‘maaiveld’ cultuur. Herken je dat ook bij de structuur van leiding geven in jullie gemeente? Wat zijn de voordelen van deze cultuur? Kunnen er ook nadelen kleven aan het poldermodel?
2. Welke vormen van machtsmisbruik zijn er zichtbaar (geweest) bij jullie in de gemeente? Hoe hebben jullie dat aangepakt? Wat zou je eventueel anders gedaan hebben?
3. Welke figuren uit de Bijbel ken je die met het beoefenen van autoriteit zeer vruchtbaar zijn geweest voor het werk van God? Ging dat altijd goed of weten we ook van falen bij hen?
4. Lees Hebreëën 13:17. Dit is een tekst die moderne lezers wellicht wat vreemd in de oren klinken. Welke woorden zullen mensen tegen de borst kunnen stuiten? Leg uit
5. Er wordt vaak gezegd dat vertrouwen eerst gewonnen moet worden. Dat geldt ook voor heel veel relaties op het werk en privé. Maar gaat dat altijd op in de gemeente?
6. “Iemand die oudste wordt, was dat in feite al voordat hij werd aangesteld.” Kun je deze uitspraak toelichten? Wat bedoelen we hiermee?
7. Is het ambt van oudsten en diakenen alleen weggelegd voor de mannen in de gemeente? Kunnen hier tegenwoordig andere keuzes in gemaakt worden? Motiveer je antwoord.
8. Is er met een meervoudige oudstenraad nog wel een specifieke rol voor de voorganger weggelegd? Zo ja, welke dan? Hoe kun je dat goed georganiseerd vorm geven?
9. Welke invloed heeft de secularisatie gehad op de visie van kerken als het gaat om geschikte leiders? Herken je dat bij jullie in de gemeente? Hoe kun je dat voorkomen?
10. Wat is het doel van de geestelijke gaven? Worden deze doelen bereikt in jullie gemeente? Kun je concreet benoemen hoe dat zichtbaar wordt?
11. Lees 1 Petrus 4:10. Wat leer je uit dit vers m.b.t. het leidinggeven?
12. Is er bij jullie in de gemeente sprake van een hechte familie? Kun je toelichten welke factoren daartoe hebben bijgedragen of welke dat juist belemmeren?

Gebruikte en aanbevolen literatuur per kenmerk

Inleiding

Dekker, Wim, *Marginaal en missionair. Kleine theologie voor een krimpende kerk*, Boekencentrum, Zoetermeer, 2011.

Dever, Mark, *Nine Marks of a Healthy Church*, Crossway Books, 2004

Hansen, Collin, *Young, Restless, Reformed: A Journalist's Journey with the New Calvinists*, Crossway Books, 2008

Kennedy, James, *Stad op een berg, De publieke rol van protestantse kerken*, Boekencentrum, 2010

Websites

<http://www.9marks.org>

<http://www.sola5batisten.nl>

Pittige vragen voor de evangelische beweging: over de Gemeente-Groei-beweging (ds. M.B.Gorsira), http://www.whitefield.nl/index.php?option=com_content&task=view&id=44

Plussen en minnen van de gemeentegroei-beweging (N.P. Anderson), http://www.whitefield.nl/index.php?Itemid=54&id=171&option=com_content&task=view

Over het New Calvinism,
http://en.wikipedia.org/wiki/New_Calvinism

Artikel in het magazine 'Time' uit 2009 over het New Calvinism, *10 Ideas Changing the World Right Now*
http://www.time.com/time/specials/packages/article/0,28804,1884779_1884782_1884760,0,0.html

Kenmerk 1 – Bijbelverklarende prediking

Chapell, Bryan, *Christ Centered Preaching: Redeeming the Expository Sermon*, Baker Academic; 2 edition, 2005

Dever, Mark; Gilbert, Greg, *Preach: Theology Meets Practice*, B&H Books, 2012

Goldsworthy, Graeme, *Preaching the whole Bible as Christian Scripture: The Application of Biblical Theology to Expository Preaching*, William B. Eerdmans Publishing Company, 2000

Lloyd-Jones, D. Martyn, *Prediking en predikers*, De Banier, Utrecht, 1994

Packer, J.I., *Why Preach?, The Preacher and Preaching*, Samuel T. Logan, ed.; Phillipsburg, NJ: Presbyterian and Reformed, 1986

Packer, J.I., *Geen zee te hoog, de actualiteit van het puriteinse ideaal*, uitgeverij Barnabas, 1997.
Robinson, Haddon W., *Biblical Preaching: The Development and Delivery of Expository Messages*, Baker Academic; 2 edition, 2001

Websites

Drs. Paul Waterval, *Wat is 'expository preaching'?*, geplaatst op 05 oktober 2002, <http://www.passievoorpreken.nl/index.tpl?rubriek=3&artikel=5>

Een artikel van Oscar Lohuis over de prediking, oorspronkelijk gepubliceerd in Het Zoeklicht van 18 oktober 2008, http://www.goednieuws.info/index.php?option=com_content&task=view&id=128&Itemid=132.

Bryan Chapell e.a. in gesprek over expository preaching, Bijbelverklarende prediking, <http://www.youtube.com/watch?v=EWLPFjp9hMw>

John Piper over expository preaching, http://www.youtube.com/watch?v=chuX6U-nX_8&list=FL_RNpTkRRjqG0Ha_tGwQ1oQ

Kenmerk 2 – Een Bijbelse visie op God

Erickson, Millard J., *Christian Theology*. Grand Rapids: Baker Academic, 2005

Erickson, Millard J., *Introducing Christian Doctrine*, Baker Academic, 2001

Goldsworthy, Graeme, *According to Plan: The Unfolding Revelation of God in the Bible*. Downers Grove: InterVarsity Press, 1991

Grudem, Wayne, *Systematic Theology: An Introduction to Biblical Doctrine*, Zondervan, 1994

Grudem, Wayne, *Bible Doctrine*, Zondervan, 1999

Kooi, Dr. C. van de, en Dr. G. van den Brink. *Christelijke dogmatiek, Eigentijdse doordenking van een eeuwenoude geloofstraditie*. Zoetermeer: Boekencentrum uitgevers, 2012. (Verschijnt in september 2012¹)

Lloyd-Jones, D. Martyn, *De laatste dingen (Serie Geloofsleer, deel 3)*. Vertaald door Dorienke de Vries-Sytsma. Heerenveen: Uitgeverij Groen, 1999

Lloyd-Jones, D. Martyn, *God de Heilige Geest (Serie Geloofsleer, deel 2)*. Vertaald door Dorienke de Vries-Sytsma. Heerenveen: Uitgeverij Groen, 1999

Lloyd-Jones, D. Martyn, *God de Vader, God de Zoon (Serie Geloofsleer, deel 1)*. Vertaald door Dorienke de Vries-Sytsma. Heerenveen: Uitgeverij Groen, 1999

McGrath, Allister, *Christelijke Theologie*. Vertaald door H.A. Ferguson-Postma. Kampen: Uitgeverij Kok, 2005

Packer, J. I., *God leren kennen*. Vertaald door ds. J. Eschbach. Hoenderloo: Nederlandse vertaling uitgeverij Novapres, 1995

Piper, John, *De vreugde van God*. Vertaald door René Barkema. Utrecht: B.V. Uitgeverij De Banier, 2007. (Herziene editie uitgegeven door Uitgeverij van Wijnen, Franeker)

¹ Voor meer informatie, kijk op: http://www.boekencentrum.nl/shop_details.php?ean=9789023926061

Kenmerk 3 – Het Evangelie

Bridges, Jerry, *Genade, het faillissement van de mens en de goedheid van God*, Navigator Boeken, Driebergen, 1991

Carson, D.A.; Keller, Tim (editors), *The Gospel as Center: Renewing Our Faith and Reforming Our Ministry Practices*, (The Gospel Coalition), Crossway, 2012

Chandler, Matt, *The Explicit Gospel*, Crossway, 2012

Gilbert, Greg, *What is the Gospel?* (Wheaton Illinois: Crossway Books, 2010), 116-117

Greear, J.D., *Gospel: Recovering the Power that Made Christianity Revolutionary*, B&H Books, 2011

MacArthur, J., *The gospel according to Jesus*, Grand Rapids: Zondervan, 2008
Nederlandse versie: *Het Evangelie van Jezus*, Uitgeverij Novapres, Apeldoorn 1994

Piper, John, *God is het Goede Nieuws*, De Banier, Bunnik, 2008

Piper, John, *What Jesus Demands from the World*, Crossway Books Wheaton, Illinois, 2006

Spurgeon, C.H., *Alles uit genade*, Boekhout, 2009

Websites

Een korte presentatie van het Evangelie door Thabiti Anyabwile,
<http://www.youtube.com/watch?v=35xNQn0Qq8Y>

Een Nederlandstalige presentatie van het Evangelie,
<http://www.leesditvoordatijesterft.nl/de-boodschap>

Kenmerk 4 – Een Bijbelse visie op bekering

Graham, B., *Vrede met God*, Voorhoeve, 1993

MacArthur, J., *The gospel according to Jesus*, Zondervan, 2008
Nederlandse versie: *Het Evangelie van Jezus*, Uitgeverij Novapres, Apeldoorn

Paas, S., *De werkers van het laatste uur*, Boekencentrum, 2003
Met name hoofdstuk 7 is voor dit thema interessant.

Piper, John, *Vernieuwd leven*, Vuurbaak, 2009

Sproul, R.C., Parrish, A., *The spirit of revival, with the complete, modernized text of the distinguishing marks of a work of the Spirit of God*, Crossway books, 2008

Whitney, D.S., *Ten questions to diagnose your spiritual health*, Navpress, 2001

Websites

Preek van John Piper over de noodzaak van wedergeboorte, deel 1
<http://www.desiringgod.org/resource-library/sermons/why-do-we-need-to-be-born-again-part-1>

Preek van John Piper over de noodzaak van wedergeboorte, deel 2

<http://www.desiringgod.org/resource-library/sermons/why-do-we-need-to-be-born-again-part-2>

Website met allemaal bronnen om je verder te verdiepen in Bijbelse spiritualiteit,

<http://biblicalspirituality.org/>

Het doel van het leven, getuigenissen van jonge christenen,

<http://www.youtube.com/watch?v=EztceHykpRA>

Kenmerk 5 – Een Bijbelse visie op evangelisatie

Paas, Stefan; Noort, Gerrit; de Roest, Henk; Stoppels, Sake, *Als een kerk opnieuw begint*, Boekencentrum, Zoetermeer, 2008

Paas, Stefan, *De werkers van het laatste uur*, Zoetermeer: Boekencentrum, 2003

Paas, Stefan, *Jezus als Heer in een plat land*, Zoetermeer: Boekencentrum, 2001

Packer, J.I., *Evangelisatie en de soevereiniteit van God*, Novapres, 1995

Jurjen de Groot, Niels de Jong en Arjan Markus, *Missionair is mogelijk*, Boekencentrum, 2007

Websites

Website van Het verbond van Lausanne over Evangelisatie, Nederlandse versie,

<http://www.lausanne.org/nl/dutch/1569-covenant.html>

Kenmerk 6 – Een Bijbelse visie op lidmaatschap

Kenmerk 7 – Bijbelse tucht

Kenmerk 8 – Discipelschap en geestelijke groei

Bridges, Jerry, *Verlangen naar heiliging*, Novapres, 1996

Bridges, Jerry, *Heer, U bent mijn doel*, Novapres, 1996

Bridges, Jerry, *Inzet en genade, Gods aandeel en ons aandeel in de levensheiliging*, Navigator, 1997

Chester, Tim, *100% anders*, Vuurbaak, 2011

Dodson, Jonathan K., *Gospel-Centered Discipleship*, (Re:Lit), Crossway, 2012

Thorn, Joe, *Note to Self: The Discipline of Preaching to Yourself*, (Re:Lit), Crossway, 2011

Packer, J.I., *Jagen naar heiliging*, Barnabas, 1996

Piper, John, *Vechten voor vreugde*, Het Zoeklicht, Doorn, 2006

Smallman, Stephen, *The Walk: Steps for New and Renewed Followers of Jesus*, P & R Publishing, 2009

Whitney, Donald S., *Spiritual Disciplines for the Christian Life*, NavPress, 1994

Whitney, Donald S., *Spiritual Disciplines within the Church: Participating Fully in the Body of Christ*, Moody Publishers; New Edition edition, 1996

Kenmerk 9 – Een Bijbelse visie op leiderschap in de gemeente

Anyabwile, T.M., *Finding faithful elders and deacons*, Crossway, 2012

Boersema, P., e.a., *Gezag in beweging*, Protestantse Pers, 2008

Brouwer, R., e.a., *Levend lichaam, dynamiek van christelijke geloofsgemeenschappen in Nederland*, Kok Kampen, 2007

Dever, M., *A display of God's glory*, 9Marks, 2001

Fernando, A., *Leiderschap in stijl van de Heer*, Medema, 2004

Hoek, J., *Geroepen in een nieuwe eeuw*, Boekencentrum 2008

Nauta, R., *Paradoxaal leiderschap*, Valkhof Pers, 2006

Newton, P.A., *Elders in congregational life*, Kregel, 2005

Paas, S., *Jezus als Heer in een plat land*, Boekencentrum, 2001

Stott, J., *Christelijk leiderschap*, Novapress, 2006

Aangehaalde Bijbelteksten per kenmerk

Inleiding

Mat. 5:13-14.....	9	2 Kor. 4:4.....	11
Joh. 13:34-35.....	12	Ef. 2:19-22.....	11
Hand. 20:28.....	11	Ef. 3:6.....	11
1 Korinthe 12.....	11	Ef. 4:15-16.....	12
1 Kor. 12:13.....	11	Kol. 3:14.....	12
1 Kor. 12:18.....	11	1 Pt. 1:19.....	11
1 Kor. 12:27.....	11	1 Joh. 3:23.....	12

Kenmerk 1 – Bijbelverklarende prediking

Richt. 21:25.....	16	Rom. 10:17.....	16,19
Nehemia 8:9.....	19	1 Kor. 1:21.....	16,19
Jes. 55:10-11.....	14	2 Kor. 3:18.....	17
Mat. 4:4.....	18	2 Korinthe 5:20.....	13
Hand. 6:4.....	17	Fil. 2:16.....	17
Hand. 6:7, 12:24, 13:49, 19:20.....	17	2 Tim 4:2.....	17
Hand. 20:27.....	16,19		

Kenmerk 2 – Een Bijbelse visie op God

Gen. 12:2-3.....	22,23	Joh 15:16.....	23
Ex. 12:13.....	25	Hand. 2:22-24.....	27
Exodus 33:19.....	23	Hand. 13:46-48.....	23,24
Exodus 34:6-7.....	26,30	Rom. 3:11.....	23
Lev. 16.....	25	Rom. 3:20.....	25
Deut. 7:6-9.....	22	Rom. 3:23.....	25
Deut. 18:15-19.....	26	Rom. 9:13.....	23
Deuteronomium 30.....	23	Rom. 9:14-16.....	23
1 Kon. 8:46.....	25	Rom. 11:29.....	23
Ps. 14:3.....	25	Rom. 11:33.....	29
Ps. 136.....	26	1 Kor. 2:12-14.....	21
Spr. 15:29.....	25	1 Kor. 15:28.....	28
Spr. 20:9.....	25	Gal. 2:16.....	25
Pred. 7:20.....	25	Efeze 1:3-14.....	24,30
Jes. 6:1-5.....	24	Ef. 1:4.....	23
Jes. 49:6.....	23	Efeze 2:11-22.....	23
Jes. 53:4-6.....	27	Ef. 3:3.....	23
Jes. 55:8-9.....	28	Ef. 3:6.....	23
Jes. 59:2.....	25	Fil. 2:6-8.....	27
Ezech. 36:22.....	23	Kol. 1:21.....	25
Daniël 7.....	26	1 Timotheüs 4:1-5.....	20
Hab. 1:13.....	25	2 Tim 1:9.....	23
Mat. 6:10.....	27	Heb. 9:7.....	25
Mattheüs 6:10.....	30	Heb. 10:27.....	25
Mk. 10:18.....	25	1 Pt. 2:9,10.....	23
Mk. 10:45.....	27	2 Pet. 3:13.....	27
Luk. 22:20.....	24	1 Joh. 3:2.....	29
Luk. 24:27, 45-47.....	26	1 Joh. 4:10, 19.....	27
Lukas 24:27.....	30	Openb. 21:1-4; 21:22-22:5.....	27

Kenmerk 3 – Het Evangelie

Lk. 3:8-14.....	34,35
Lk. 4:16-21.....	31
Joh. 1:29.....	33
Joh. 3.....	31
Joh. 10:10.....	32
Joh. 11:25-26.....	34
Hd. 2:36.....	32
Hd. 20:21.....	34
Rom. 3:23.....	31
Rom. 10:9.....	32
1 Kor. 15.....	31

Ef. 2:1.....	31
Fil. 1:6.....	32
Fil. 2.....	32
Kol. 2:15.....	34
Hebr. 2:14.....	34
Hebr. 11:1.....	32
Hebr. 12:14.....	33
1 Pt. 3:18.....	33
1 Joh. 2:2.....	33
1 Joh. 4:8.....	33

Kenmerk 4 – Een Bijbelse visie op bekering

Genesis 6:5.....	43
Ps. 19:8.....	41
Ps. 51:6.....	38
Jes. 55:10-11.....	41
Ez. 11:19.....	41
Joël 2:32.....	41
Mk. 1:15.....	42
Joh. 3:19-20.....	38

Handelingen 11:18.....	43
Rom. 3:9-20.....	38
Romeinen 1:17.....	42
Romeinen 8:7.....	43
Efeze 2:1-10.....	43
Ef. 2:1-3.....	38
Ef. 2:8-9.....	41

Kenmerk 5 – Een Bijbelse visie op evangelisatie

Spr. 16:4a.....	50
Mt. 5:13-16.....	51
Mt. 13:44.....	50
Mt. 22:36-40.....	47
Mt. 28:18-20.....	45
Mt. 28:19.....	46,53
Mk. 1:15.....	50
Lk. 14:28-30.....	49
Joh. 1:40 e.v.....	47
Joh. 10:10, 17:3.....	50
Joh. 13:34-35.....	51
Joh. 14:6.....	50
Hd. 1:8.....	45
Hd. 2:47.....	51
Hd. 4:12.....	50
Hd. 5:42, 8:25, 13:32, 14:7,15,21, 15:35, 16:10, 17:18.....	45
Hd. 8:1-4.....	45
Hd. 8:35.....	50
Hd. 11:19-21.....	45
Hd. 11:25-26.....	45
Hd. 13:2-3.....	45

Hd. 13:46-48.....	53
Rom. 1:16.....	48
Rom. 10.....	50
1 Kor. 1:23.....	50
1 Kor. 3:6-7.....	47
1 Kor. 10:31.....	46
1 Korinthe 12.....	51
2 Korinthe 4:4.....	46
2 Kor. 5:10.....	50
2 Kor. 5:14.....	47
Gal. 5:11.....	50
Gal. 6:10.....	48
Ef. 4:11.....	46
Ef. 4:12.....	46
Efeze 5.....	51
Fil. 2:11.....	47
Fil. 3:8.....	50
Kol. 4:5.....	51
Hebr. 4:7.....	50
Heb. 13:15.....	47
1 Pt. 3:15.....	46

Kenmerk 6 – Een Bijbelse visie op lidmaatschap

Kenmerk 7 – Bijbelse tucht

Kenmerk 8 – Discipelschap en geestelijke groei

Gen. 1:22	57	1 Korinte 3:1,3	61
Gen. 9:1	57	1 Tim. 6:11	57
Ps. 1:3	57	Hebr. 10:31	59
Mt. 21:43	58	Hebr. 12:14	57
Johannes 15:1-8	59	2 Pet. 1:8	57

Kenmerk 9 – Een Bijbelse visie op leiderschap in de gemeente

Mt. 18:15-17	64	Efeze 3:14-21	71
Mattheüs 18	64	Filippenzen 2	71
Joh. 13:34	70	Fil. 2:5	70
Handelingen 6	65	1 Timotheüs 3	69
Hd. 6:2-5	64,65	1 Tim. 4:14	69
Hd. 14:23; 16:4; 20:17; 21:18	68	1 Tim. 5:17-18	69
Hd. 18:5	69	2 Tim. 1:6	69
Rom. 1:11-12	69	2 Tim. 2:2	68,71
Rom. 5:17	69	2 Tim. 2:24-25	70
Rom. 6:23	69	2 Tim. 4:1-5	66
Rom. 10:14-15	69	Tit. 1:5	68,69
Rom. 12:6-8	69	Hebreeën 13:17	73
1 Kor. 5:3-5	65	Jak. 5:14	68
1 Kor. 7	69	1 Pt. 2:21	70
1 Kor. 9:14	69	1 Pt. 5:1-4	71
1 Kor. 12:27-31	69	1 Petrus 2	71
2 Kor. 2:6	68	1 Petrus 4:10	73
Gal. 1:6-9	65,66	Openb. 21:14	65